Göteborgs Stad

Handling 2022 nr 257

Samlingsärende inom uppföljning november 2022 – återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 28 oktober 2022 med ändring och tillägg enligt yrkande från C den 25 november 2022 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Samlingsärende inom uppföljning november 2022 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas.
2. Kommunfullmäktiges uppdrag 2020-02-20 § 8 punkt 4 till nämnden för demokrati och medborgarservice att fortsätta att utveckla stadens digitala demokratiarbete samt utveckla Göteborgsförslaget. Det lokala och digitala demokratiarbetet ska ske i samverkan med en eller flera socialnämnder. Uppdraget förklaras fullgjort.
3. Kommunfullmäktiges uppdrag 2020-02-20 § 8 punkt 8 till nämnden för demokrati och medborgarservice att utreda och inrätta lokala nav för lokalt inflytande, dialoger, rådslag och kommunikation, förklaras fullgjort.
4. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-04-22 § 6 till fastighetsnämnden att den får, efter det att pågående översyn av nuvarande fastighetsinnehav slutförts, i uppdrag att avyttra jordbruksmark som inte är föremål för någon form av framtida stadsutveckling och som omfattas av ett skydd mot ändrad användning i annan ägares hand, förklaras inte fullgjort.
5. Fastighetsnämnden (stadsfastighetsnämnden) får i uppdrag att redovisa hur många intressenter det funnits kring att köpa stadens jordbruksmark samt motivering till utfallet av eventuella förfrågningar.
6. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-11-25 § 23 punkt 4 till Göteborgs Stads Parkerings AB om att till kommunfullmäktige återrapportera resultatet av bolagets anpassning till det nya uppdraget senast 2022-12-31, förklaras fullgjort.
7. Rapport: Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad, antecknas.
8. Rapport: Lägesrapport bostadsförsörjning 2022, antecknas.

9. Rapport: Deltidsuppföljning Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020–2023, antecknas.
10. Rapportering av ej verkställda SoL/LSS-beslut kvartal tre 2022, antecknas.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Karin Pleijel (MP) yrkade att ärendet skulle bordläggas till sammanträdet den 11 januari 2023.

Emmyly Bönfors (C) och ordföranden Axel Josefson (M) yrkade att ärendet skulle avgöras vid dagens sammanträde och bifall till yrkande från C den 25 november 2022.

Jonas Attenius (S) yrkade i första hand att ärendet skulle bordläggas till sammanträdet den 11 januari 2023 och i andra hand bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på yrkande från C den 25 november 2022.

Kommunstyrelsen beslutade först utan omröstning att avgöra ärendet vid dagens sammanträde.

Vid omröstning beträffande Emmyly Bönfors och Axel Josefsons yrkande om bifall till yrkandet från C och Jonas Attenius yrkande om bifall till stadsledningskontorets förslag röstade Axel Darvik (L), Martin Wannholt (D), Hampus Magnusson (M), Jessica Blixt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Emmyly Bönfors (C) och ordföranden Axel Josefson (M) för bifall till Emmyly Bönfors och Axel Josefsons yrkande.

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V) och Jonas Attenius (S) röstade för bifall till Jonas Attenius yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot sex att bifalla Emmyly Bönfors och Axel Josefsons yrkande om bifall till yrkandet från C.

Elisabet Lann (KD) antecknade följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat för bifall till Emmyly Bönfors och Axel Josefsons yrkande.

Göteborg den 14 december 2022
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande Centerpartiet

2022-11-25 2.1.1

Yrkande angående – Samlingsärende inom uppföljning november 2022 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-04-22 § 6 till fastighetsnämnden att den får, efter det att pågående översyn av nuvarande fastighetsinnehav slutförts, i uppdrag att avyttra jordbruksmark som inte är föremål för någon form av framtida stadsutveckling och som omfattas av ett skydd mot ändrad användning i annan ägares hand, förklaras inte fullgjort.
2. Fastighetsnämnden (stadsfastighetsnämnden) får i uppdrag att redovisa hur många intressenter det funnits kring att köpa stadens jordbruksmark samt motivering till utfallet av eventuella förfrågningar.
3. I övrigt bifalla tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Staden äger idag stora arealer av jordbruksmark som dels arrenderas ut, dels ligger i träda i väntan på eventuell bebyggelse. Möjligheten att äga den mark som man brukar ska vara självklar, även i Göteborg.

Fastighetsnämnden beskriver att efterfrågan på att få köpa jordbruksmark är begränsad lika så det ekonomiska värdet. Samtidigt säger nämnden att hänsyn måste tas till annan stadsplanering och pågående lokaliseringsutredningar. Det bör då förtydligas att uppdraget enbart innefattar mark som inte är föremål för någon form av stadsutveckling och som omfattas av ett skydd mot ändrad användning. Nämnden menar även att en rutin har upparbetats för hantering av eventuell inkomna förfrågningar. För att säkerställa att uppdraget möjliggör för fler jordbrukare att kunna köpa marken de brukar ska nämnden återkomma med redovisning av hur många intressenter det funnits kring att köpa stadens jordbruksmark samt motivering av utfallet av eventuella förfrågningar.

Stadsledningskontoret konstaterar även att det säkerhetspolitiska läget har förändrats radikalt och att värnandet av lokal jordbruksmark behöver prioriteras. Bästa sättet att säkra en lokal livsmedelsförsörjning och användande av jordbruksmarken är att möjliggöra privat ägande. Genom privat ägande kan marken förvaltas och nödvändiga investeringar blir enklare att genomföra.

Göteborgs Stad

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2022-10-28
Diarienummer 0790/22

Handläggare
Christina Bertilson
Telefon: 031-368 02 14
E-post: christina.bertilson@stadshuset.goteborg.se

Samlingsärende inom uppföljning november 2022 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Samlingsärende inom uppföljning november 2022 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas.
2. Kommunfullmäktiges uppdrag 2020-02-20 § 8 punkt 4 till nämnden för demokrati och medborgarservice att fortsätta att utveckla stadens digitala demokratiarbete samt utveckla Göteborgsförslaget. Det lokala och digitala demokratiarbetet ska ske i samverkan med en eller flera socialnämnder. Uppdraget förklaras fullgjort.
3. Kommunfullmäktiges uppdrag 2020-02-20 § 8 punkt 8 till nämnden för demokrati och medborgarservice att utreda och inrätta lokala nav för lokalt inflytande, dialoger, rådslag och kommunikation, förklaras fullgjort.
4. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-04-22 § 6 till fastighetsnämnden att den får, efter det att pågående översyn av nuvarande fastighetsinnehav slutförts, i uppdrag att avyttra jordbruksmark som inte är föremål för någon form av framtida stadsutveckling och som omfattas av ett skydd mot ändrad användning i annan ägares hand, förklaras fullgjort.
5. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-11-25 § 23 punkt 4 till Göteborgs Stads Parkerings AB om att till kommunfullmäktige återrapportera resultatet av bolagets anpassning till det nya uppdraget senast 2022-12-31, förklaras fullgjort.
6. Rapport: Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad, antecknas.
7. Rapport: Lägesrapport bostadsförsörjning 2022, antecknas.
8. Rapport: Deltidsuppföljning Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020–2023, antecknas.
9. Rapportering av ej verkställda SoL/LSS-beslut kvartal tre 2022, antecknas.

Sammanfattning

Samlingsärendet behandlar återrapportering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder och styrelser. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns fyra uppdrag som har förklarats slutförda av ansvarig nämnd/styrelse och som återrapporteras i detta ärende till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

I rapporten finns även en uppföljning av kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad, en lägesrapport om bostadsförsörjning 2022, en deltidsuppföljning av Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde samt rapportering av ej verkställda SoL/LSS-beslut för tredje kvartalet 2022.

Bedömning ur ekonomisk, ekologisk och social dimension

Ärendet bygger på nämnders och styrelsers återrapportering av uppdrag som de erhållit från kommunfullmäktige samt återrapportering av några rapporter. Den ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionen får i det här ärendet ingen påverkan om inte den bilagda rapporten föranleder nya beslut. Det finns delar i rapporten där de ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionerna finns belysta.

Bilagor

1. Rapport: Samlingsärende inom uppföljning november 2022 – återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter
2. Rapport: Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad
3. Rapport: Lägesrapport bostadsförsörjning 2022
4. Rapport: Deltidsuppföljning Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020–2023

Ärendet

Som en del av uppföljningsstukturen lämnas samlingsärende inom uppföljning november 2022 till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Ärendet är ett led i att följa upp kommunfullmäktiges budget och Göteborgs Stads verksamheter utifrån ett styrningsperspektiv.

Beskrivning av ärendet

Samlingsärendet behandlar återrapportering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder och styrelser. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns fyra uppdrag som har förklarats slutförda av ansvarig nämnd eller styrelse och som återrapporteras i detta ärende till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

- Nämnden för demokrati och medborgarservice har redovisat två uppdrag gällande lokal demokrati, inflytande och delaktighet. Det ena uppdraget handlar om att fortsätta utveckla stadens digitala demokratiarbete samt utveckla Göteborgsförslaget i samverkan med en eller flera socialnämnder, samt att nämnden ska utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas. Det andra uppdraget handlar om att utreda och inrätta lokala nav för lokalt inflytande, dialoger, rådslag och kommunikation.
  Deluppdraget om att utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas har förklarats fullgjort av kommunfullmäktige 2022-10-27.
  Uppdragen har omhändertagits och till stor del införlivats i nämndens ordinarie arbete för att stärka den lokala demokratin, genom såväl digitala som fysiska mötesplatser/nav samt kommunikation internt och externt i staden. Arbetet har skett i samverkan med andra nämnder och förvaltningar. Det samlade arbetet syftar till att skapa en infrastruktur som andra verksamheter kan nyttja för att skapa demokratisk delaktighet för de invånare som berörs av verksamheten. Sammantaget bedömer stadsledningskontoret att de båda uppdragen kan förklaras genomförda, och att uppdragen ligger i linje med det ansvar som åläggs nämnden i reglementet.

- Fastighetsnämnden fick i uppdrag att, efter det att pågående översyn av nuvarande fastighetsinnehav slutförts, i uppdrag att avyttra jordbruksmark som inte är föremål för någon form av framtida stadsutveckling och som omfattas av ett skydd mot ändrad användning i annan ägares hand.
  Fastighetsnämnden beskriver att efterfrågan för att få köpa jordbruksmark är begränsad lika så det ekonomiska värdet. All jordbruksmark i stadens ägo är utarrenderad och att en tänkbar köpekrets är begränsad. Översiktsplanen pekar ut områden för brukningsvärd jordbruksmark. Bilden över vart framtida stadsutveckling planeras och pågående lokaliseringsutredningar är också underlag som behöver beaktas av nämnden. Fastighetskontoret har utarbetat en rutin för handläggning av eventuell inkomna förfrågningar. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

  Stadsledningskontoret konstaterar samtidigt att världsläget har förändrats radikalt sedan uppdraget om att försälja jordbruksmark lämnats till fastighetsnämnden.

Behovet av stärkt krisberedskap och civilt försvar har behövts prioriteras på samtliga beslutsnivåer nationellt, regionalt och lokalt. Stadsledningskontoret har i juni 2022 fått i uppdrag från kommunstyrelsen att bereda verksamhetsområden samt andra åtgärder som stadsledningskontoret finner nödvändiga i kommunens krisberedskapsarbete. Inriktning i yrkandet innehåller ett uppdrag till fastighetsnämnden om säkerställande av lokal jordbruksmark. Beredningsärendet är planerat att redovisas till kommunstyrelsen 2022-11-09.

- Kommunfullmäktige beslutade år 2021 om ett nytt ägardirektiv för Göteborgs Stads Parkerings AB. I samband med beslutet fick bolaget i uppdrag att senast 2022-12-31 återrapportera resultatet av bolagets anpassning till det nya uppdraget i ägardirektivet. Stadsledningskontoret konstaterar att Göteborgs Stads Parkerings AB har anpassat sin verksamhet till det nya ägardirektivet och på kort tid effektuerat förändringarna. Stadsledningskontoret noterar även att en justering behöver göras av den hänvisning som görs till trafiknämnden i ägardirektivets kapitel 2 §§ 10 och 12, då denna nämnd upphör vid årsskiftet. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

I övrigt innehåller samlingsärendet följande rapportering:

- Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad.
- Lägesrapport bostadsförsörjning 2022.
- Deltidsuppföljning Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020 – 2023.
- Ej verkställda SoL/LSS-beslut kvartal tre 2022.

Magnus Andersson	Eva Hessman
Ekonomidirektör	Stadsdirektör

Göteborgs Stad

Samlingsärende inom uppföljning november 2022 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser samt några rapporter

Göteborgs Stad

Innehållsförteckning

1 Inledning.....3

2 Nämnden för demokrati- och medborgarservices uppdrag gällande lokal demokrati, inflytande och delaktighet.....4

3 Fastighetsnämndens uppdrag att avyttra jordbruksmark.....6

4 Uppdrag till Göteborgs Stads Parkering AB om återrapportering av bolagets anpassning till det nya uppdraget i ägardirektivet 8

5 Rapport: Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad.....9

6 Rapport: Lägesrapport bostadsförsörjning 2022.....11

7 Rapport: Deltidsuppföljning Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020 - 2023.....12

8 Rapportering av ej verkställda SoL/LSS-beslut kvartal tre 2022 14

1 Inledning

Som en del av uppföljningsstukturen lämnas samlingsärende inom uppföljning november 2022 till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Ärendet är ett led i att följa upp kommunfullmäktiges budget och Göteborgs Stads verksamheter utifrån ett styrningsperspektiv.

Samlingsärendet behandlar återrapportering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder och styrelser. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns fyra uppdrag som har förklarats slutförda av ansvarig nämnd/styrelse och återrapporteras i detta ärende till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

I rapporten finns även en uppföljning av kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad, en lägesrapport om bostadsförsörjning 2022, en deltidsuppföljning av Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde samt rapportering av ej verkställda SoL/LSS-beslut för tredje kvartalet 2022.

2 Nämnden för demokrati- och medborgarservices uppdrag gällande lokal demokrati, inflytande och delaktighet

I samband med Göteborgs Stads omorganisation 2021, där stadsdelsnämnder ersattes med facknämnder, fick nämnden för demokrati och medborgarservice nedanstående uppdrag från kommunfullmäktige (2020-02-20 § 8) gällande lokal demokrati, inflytande och delaktighet.

- Punkt 4: Nämnden för konsument- och medborgarservice får i uppdrag att fortsätta att utveckla stadens digitala demokratiarbete samt utveckla Göteborgsförslaget. Det lokala och digitala demokratiarbetet ska ske i samverkan med en eller flera socialnämnder. Nämnden ska utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas.
- Punkt 8: Nämnden för konsument- och medborgarservice får i uppdrag att utreda och inrätta lokala nav för lokalt inflytande, dialoger, rådslag och kommunikation.

Nämnden för demokrati och medborgarservice har i samband med delårsrapport augusti 2022 (2022-09-21 § 89) beslutat föreslå att uppdragen förklaras fullgjorda. Deluppdraget i punkt 4 om att utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas har förklarats fullgjort av kommunfullmäktige 2022-10-27.

I delårsrapporten redogör nämnden för hur de har omhändertagit uppdragen. I rapporteringen ingår det digitala demokratiarbetet som avser bland annat Göteborgsförslaget, digitala medborgarpaneler och en stärkt digital inkludering. Nämnden beskriver även hur arbetet med lokala mötesplatser/nav framskrider, bland annat genom medborgarkontoren, invånarguider, Ö-dialogen och Regnbågshus. Förvaltningen har utarbetat stöd och metoder för andra nämnder att använda för att stärka demokratisk delaktighet, både vad gäller digital demokrati och fysiska möten med medborgare. Arbetet sker i samverkan med andra nämnder, förvaltningar och externa parter. Förvaltningen har även startat nätverk för stadens verksamheter för att fortsätta utveckla demokratiarbetet gemensamt.

Med anledning av omorganisationen förtydligade kommunfullmäktige även nämndens reglemente 2020-10-15, § 17. I reglementet framgår att nämnden ska bedriva ett proaktivt demokratiarbete, skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med nämnder/styrelser och andra aktörer samt ansvara för att upprätthålla en väl utbyggd infrastruktur av lokala nav för att stärka den lokala demokratin.

Sedan reglementet uppdaterats har nämnden och förvaltningen fört samtal med bland annat kommunfullmäktiges samt socialnämndernas presidium och tjänstepersoner från de nya socialförvaltningarna kring innebörden i ansvaret. Utifrån dessa samtal har nämnd och förvaltning för demokrati och medborgarservice påbörjat arbetet med att bygga upp en infrastruktur som ska skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande. Infrastrukturen ska bestå av att demokrati och medborgarservice ger stöd och metoder för delaktighet, bidrar med mötesplatser samt bygger upp och upprätthåller kontakter och nätverk för samverkan, både inom och utanför staden. Rapporteringen i delårsrapporten är en del av denna infrastruktur.

Stadsledningskontorets bedömning

Delårsrapporten från nämnden för demokrati och medborgarservice visar hur ovanstående uppdrag har omhändertagits och till stor del införlivats i nämndens ordinarie arbete för att stärka den lokala demokratin, genom såväl digitala som fysiska mötesplatser/nav samt kommunikation internt och externt i staden. Arbetet har skett i samverkan med andra nämnder och förvaltningar. Det samlade arbetet syftar till att

skapa en infrastruktur som andra verksamheter kan nyttja för att skapa demokratisk delaktighet för de invånare som berörs av verksamheten.

Stadsledningskontoret delar nämndens bedömning att båda uppdragen från kommunfullmäktige är genomförda. Uppdragen från fullmäktige ligger i linje med det ansvar som åläggs nämnden i reglementet. Nämndens löpande uppdrag om proaktivt demokratiarbete kommer kontinuerligt att utvecklas och inom ramen för uppdraget ingår att löpande återrapportera till kommunfullmäktige om utvecklingen.

3 Fastighetsnämndens uppdrag att avyttra jordbruksmark

Kommunfullmäktige gav 2021-04-22 § 6 fastighetsnämnden i uppdrag att se över möjlighet av försäljning av jordbruksmark. Uppdraget var utifrån ett yrkande från M, L, C och D, särskilt yttrande KD och inriktningen var följande: "Fastighetsnämnden får, efter det att pågående översyn av nuvarande fastighetsinnehav slutförts, i uppdrag att avyttra jordbruksmark som inte är föremål för någon form av framtida stadsutveckling och som omfattas av ett skydd mot ändrad användning i annan ägares hand."

Fastighetsnämnden beskriver i 2021 årsrapport att efterfrågan för att få köpa jordbruksmark är begränsad lika så det ekonomiska värdet. All jordbruksmark i stadens ägo är utarrenderad och att en tänkbar köpekrets är begränsad. Arbetet påverkas av och behöver invänta den kommande översiktsplanen för att få en tydlig bild över vart brukningsvärd jordbruksmark med restriktioner kommer att pekas ut. Bilden över vart framtida stadsutveckling planeras och pågående lokaliseringsutredningar är också underlag som behöver beaktas. Fastighetskontoret har utöver genomförd analys utarbetat en rutin för handläggning av eventuell inkomna förfrågningar. Om intresse finns och enighet kan nås om pris och försäljningsvillkor med potentiell köpare/nuvarande arrendatorer kommer frågan att läggas fram för nämndens bedömning av fortsatt hantering.

Kommunfullmäktige antog 2022-05-19 § 26 översiktsplan som pekar ut områden för brukningsvärd jordbruksmark. Vid förfrågan rörande av översiktsplanen utpekad brukningsvärd jordbruksmark får denna endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt, genom att annan mark tas i anspråk. En sådan fråga om att frångå översiktsplanens inriktning är av principiell betydelse och nämnden kommer att hemställa om kommunfullmäktiges beslut vid en sådan förfrågan.

Kommunfullmäktige beslutade 2021-10-14 § 12 att avslå fastighetsnämndens hemställan "att fastställa angiven inriktning för avyttring av fastigheter inom områden belagda med restriktioner, såsom till exempel naturreservat eller strandskydd för utökad möjlighet till framtida avyttringar av fastigheter/mark som bedöms vara icke strategiskt innehav". Det bedöms även detta begränsa möjligheten att friare avyttra mark med utpekade restriktioner.

Fastighetsnämnden beslutade 2022-02-07 § 7 i årsrapporten 2021 att förklara uppdraget som avslutat.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

Stadsledningskontoret konstaterar samtidigt att världsläget radikalt förändrats sedan uppdraget om att försälja jordbruksmark lämnats till fastighetsnämnden. Behovet av stärkt krisberedskap och civilt försvar har behövts prioriteras på samtliga beslutsnivåer nationellt, regionalt och lokalt. Bland annat har Näringsdepartementet lagt fram en strategisk plan för den gemensamma jordbrukspolitiken som bland annat innehåller åtgärder som ska stärka livsmedelsproduktionen för hela landet och där brukningsvärd jordbruksmark behöver värnas.

Stadsledningskontoret har från kommunstyrelsen 2022-06-15 § 518 fått i uppdrag att bereda, för den kommunala krisberedskapen relevanta, verksamhetsområden samt andra åtgärder som stadsledningskontoret finner nödvändiga i kommunens krisberedskapsarbete. Inriktning i yrkandet innehåller ett uppdrag till fastighetsnämnden "att, i samverkan med byggnadsnämnden, säkerställa Göteborgs behov av lokal

jordbruksmark". "Befintlig jordbruksmark och mark som anses särskilt lämplig för jordbruk får ej markanvisas till annat ändamål utan att kommunfullmäktige fattar sådant beslut." Beredningsärendet är planerat att redovisas till kommunstyrelsen 2022-11-09.

4 Uppdrag till Göteborgs Stads Parkering AB om återrapportering av bolagets anpassning till det nya uppdraget i ägardirektivet

Kommunfullmäktige fattade 2021-11-25 § 23 beslut om ett nytt ägardirektiv för Göteborgs Stads Parkerings AB. Bolaget antog det nya ägardirektivet på en extra bolagsstämma den 2022-01-25 § 7. I kommunfullmäktiges beslut punkt 4 fick bolaget i uppdrag att till kommunfullmäktige återrapportera resultatet av bolagets anpassning till det nya uppdraget senast 2022-12-31.

Göteborgs Stads Parkerings AB redovisade på styrelsemöte 2022-09-21 § 68 en anpassning av sin verksamhet mot det nya ägardirektivet där bolaget inte längre är drivande, utan stödjer trafiknämnden, i parkerings- och mobilitetsfrågor i stadens strategiska utvecklings- och planarbete. Bolaget redovisade vidare en organisationsförändring inom bolaget mot denna bakgrund, innebärande en minskning av fyra årsmedarbetare och en kostnadsbesparing om fyra miljoner kronor på årsbasis.

Stadsledningskontoret konstaterar att Göteborgs Stads Parkerings AB har anpassat sin verksamhet till det nya ägardirektivet och på kort tid effektuerat förändringarna. Stadsledningskontoret noterar även att en justering behöver göras av den hänvisning som görs till trafiknämnden i bolagets ägardirektivets kapitel 2 §§ 10 och ag12, då trafiknämnden upphör vid årsskiftet.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.

5 Rapport: Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad

Göteborgs Stad har politiskt beslutade styrande dokument för kommunikation (Göteborgs Stads policy för kommunikation och Göteborgs Stads riktlinje för kommunikation). Det ingår i stadsledningskontorets uppdrag att leda, samordna och följa upp stadens arbete med kommunikation för att säkerställa att arbetet sker i enlighet med de styrande dokumenten.

Inom ramen för stadens ordinarie uppföljningsprocess har en uppföljning gällande stadens arbete med kommunikation genomförts 19 mars -7 april 2022, med kompletteringar inhämtade fram till 31 maj 2022. Uppföljningen visar att stadens arbete med kommunikation sker i enlighet med de styrande dokumenten på området men att det finns några områden som behöver vidareutvecklas.

Denna uppföljning kommer att utgöra underlag i uppdraget till kommunstyrelsen att ”minska administrationen inom flertalet verksamheter, exempelvis kommunikation” (Göteborgs Stads budget 2022, beslutad av kommunfullmäktige 2021-11-11 § 4). Frågorna i uppföljningen om kommunikationsarbetet har ställts till 55 respondenter i Göteborgs Stads förvaltningar och bolag – främst kommunikationschefer – och av dessa har 46 inkommit med svar. Inkomna svar redovisas i bilagd rapport ”Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad” tillsammans med stadsledningskontorets kommentarer.

De svarande förvaltningarna och bolagen anger olika tillvägagångssätt för att skapa en modern och effektiv kommunikation. De anger att de använder digitala kanaler, sociala medier och testar till exempel chatbots. Generellt nämns olika digitala aktiviteter som exempel på ”modern kommunikation”.

De som svarar att de använder sig av teknikens möjligheter inom kommunikationsområdet anger att de framför allt arbetar med sociala medier och Office 365. Flera av de svarande anger att de utvecklat strukturer för samverkan och ökat användandet av Office 365 för till exempel digitala stormöten och gemensamma arbetsytor.

De som idag säger att de inte tar tillvara teknikens möjligheter anger tids- och resursbrist som skäl. De pekar också på att Göteborgs Stads externa webbplats är i behov av revidering och att lagstiftningen kring dataskydd och Schrems[1] är utmanande.

Stadens tre prioriterade kanaler (goteborg.se, Vårt Göteborg, stadens intranät) används av stadens förvaltningar. Flera bolag uppger att de inte använder goteborg.se och stadens intranät och då med hänvisning till särprofilering (beslutat av kommunstyrelsens presidium) och därmed har egna webbplatser och intranät. En majoritet av stadens förvaltningar och bolag anger att de använder Vårt Göteborg, men frekvensen är ibland låg. Användningen av stadens gemensamma sociala medier är högre hos förvaltningarna än hos bolagen, extra tydligt är detta för Göteborgs Stads LinkedIn. Flertalet anger också att de har förvaltnings- eller bolagsspecifika sociala medier.

Göteborgs Stads beslutade budskapsplattformar, grafiska profil och förhållningssätt är utgångspunkt för verksamheternas kommunikation. Flertalet förvaltningar och bolag har

[1] *Schrems II är en dom i EU-domstolen under 2020. Den påverkar bland annat hur vi kan använda digitala kanaler och tjänster och hur de möjligen överför personuppgifter till tredjeland. Schrems II-domen är en vägledande dom för hur GDPR ska tolkas.*

också egen utveckling inom detta område. En majoritet av bolagen har egen grafisk profil utifrån beslut om särprofilering.

Flertalet av de som svarat anger att de inhämtar kunskap om sina målgruppers behov och förutsättningar och kommunicerar utifrån dessa. Göteborgs Stads bolag har en mer utvecklad process för målgruppsanalys medan arbetssätt för detta inom stadens förvaltningar varierar.

Nästan alla som svarat anger att de arbetar för att bli en mer kommunikativ organisation. Vissa anger att de till viss del ”pausat” detta arbete under pandemin. Stadengemensamma verktyg för kommunikation (handböcker, mallar och utbildningar) anges som bidragande till ökad intern effektivisering.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontorets uppföljning visar att stadens arbete med kommunikation sker i enlighet med de styrande dokumenten på området men att det finns några områden som behöver vidareutvecklas (se nedan).

Förvaltningar och bolag arbetar med målgruppsanalyser på olika sätt utifrån olika uppdrag och förutsättningar. Några arbetar mer med samhällsinformation, andra mer med marknadsföring av tjänster och service – därav att arbetet med målgruppsanalys ser olika ut. Stadsledningskontoret arbetar på en övergripande nivå med att stötta verksamheterna med en process för målgruppsanalys.

Stadsledningskontoret har också identifierat behovet av att se över stadens prioriterade kommunikationskanaler för att eventuellt komplettera dessa, och koppla en kanalstrategi till kanalerna i syfte att öka effektiviteten.

Stadsledningskontoret ser också att arbetet med Göteborgs Stads policy för digitalisering och IT och Göteborgs Stads innovationsprogram 2018 - 2023 behöver fortsätta utvecklas även inom kommunikationsområdet för att skapa modernare och mer effektiv kommunikation.

Tillsammans med stadens kommunikationsfunktioner arbetar stadsledningskontoret med ytterligare stadenövergripande utveckling inom kommunikationsområdet:

- Revidering av goteborg.se (lanseras i slutet av 2022)
- Utveckling av Vårt Göteborg för att säkerställa att kanalen används mer samordnat och med högre frekvens från alla verksamheter (lanseras i slutet av 2022)
- Stadens intranät kommer ingå i stadens interna digitala nav (arbete pågår)
- Reviderade budskapsplattformar (arbete pågår)
- Förstärkt arbete med kommunikativ organisation för att vidareutveckla chefer och medarbetares kommunikativa kompetens (arbete pågår)

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige antecknar rapporten Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad.

6 Rapport: Lägesrapport bostadsförsörjning 2022

Kommunfullmäktige antog 2021-03-25 § 19 Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning 2021-2026 samt beslutade samtidigt att fastighetsnämnden får ansvar för uppföljning av programmet. I programmet anges att fastighetskontoret varje mandatperiod kommer att ta fram en lägesrapport som beskriver den övergripande utvecklingen på bostadsmarknaden i Göteborg. Den första uppföljningen i form av en lägesrapport planeras att göras under 2022 till kommunfullmäktige.

Fastighetsnämnden beslutade 2022-09-26 § 174 att godkänna delårsrapport per augusti 2022, med Lägesrapport bostadsförsörjning 2022 som en bilaga. Lägesrapporten beskriver det aktuella läget och utvecklingen vad gäller konjunktur, bostadsbestånd och arbetet med bostadsförsörjningen.

Utdrag ur den bilagda rapporten Lägesrapport bostadsförsörjning 2022:
”Göteborgs befolkning växer kontinuerligt, men bostadsbyggandet har hittills inte varit tillräckligt för att motsvara behoven. För att tillgodose behoven av bostäder har kommunen skapat planeringsmässiga förutsättningar för att möta de höga krav på bostadsbyggande som befolkningsökningen ställer. Under de senaste åren har bostadsbyggandet ökat kraftigt i Göteborg. Fram till 2017 låg det årliga genomsnittliga bostadsbyggandet under 2000-talet på cirka 2 000 färdigställda bostäder per år. De senaste fyra åren har byggandet mer än fördubblats till i genomsnitt 4 300 färdigställda bostäder per år och under 2021 färdigställdes över 5 000 bostäder.

För att bostadsbyggandet ska ligga kvar på en hög nivå krävs emellertid såväl goda arbetsmarknads- som konjunkturmässiga förutsättningar. Göteborg och andra storstäder står inför osäkerheter vad gäller den framtida efterfrågan, ränteutvecklingen, inflationen och andra marknadsförutsättningar. Efter en lång period med historiskt mycket låga räntor väntas dessa stiga framöver. Detta bidrar även till att den kraftiga prisuppgången på bostäder avtar och att bostadspriserna istället sjunker. Bostadsinvesteringarna har varit på en historiskt hög nivå under de senaste åren. Höga materialpriser i kombination med stigande räntor och fallande bostadspriser förväntas sammantaget bidra till sjunkande bostadsinvesteringar och ett minskat bostadsbyggande.

Bostadsbristen gör sig särskilt påmind bland unga vuxna, nyanlända och hushåll med låga inkomster. Staden arbetar för att trygga bostadsförsörjningen för de som står långt ifrån den ordinarie bostadsmarknaden genom exempelvis kommunala kontrakt och genomgångsbostäder. Göteborg satsar även stort på Bostad först modellen för personer som står allra längst från den ordinarie bostadsmarknaden. De senaste åren har hemlösheten minskat i Göteborg, från 5 619 hemlösa personer 2016, till 3 221 personer 2022. En minskning med drygt 40 procent.

Den ansträngda situationen på bostadsmarknaden i Göteborg innebär att det ställs särskilt höga krav på att staden fortsätter att utveckla sitt arbete för att alla göteborgare ska kunna tillgodose sitt behov av bostad.”

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret ser att fastighetsnämnden följt kommunfullmäktiges beslut samt bostadsförsörjningsprogrammet och levererat en lägesrapport under 2022. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige antecknar rapporten Lägesrapport bostadsförsörjning 2022.

7 Rapport: Deltidsuppföljning Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020 - 2023

Kommunfullmäktige beslutade 2020-09-10 § 29 om två stadenövergripande planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020–2023. Planerna tydliggör kommunens ansvar för att säkerställa att Göteborgs Stad lever upp till internationell och nationell lagstiftning gällande de nationella minoriteternas rättigheter. Enligt kommunfullmäktige ska en deltidsuppföljning göras 2022. Bilagd rapport ”Deltidsuppföljning Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020–2023” omfattar de två planerna. Nästa övergripande uppföljning av planerna kommer att göras efter planperiodens slut 2023. Då beaktas även inriktningen i ärendet att utreda förutsättningarna för samordning av program och planer inom området mänskliga rättigheter (kommunfullmäktige 2020-12-10 § 20 punkt 2), beslutad i kommunfullmäktige 2022-10-27.

Syftet med deltidsuppföljningen har varit att få en bild av genomförandet av insatserna och eventuella hinder för genomförandet. Uppföljningen utgör ett underlag för att se om eventuella justeringar eller förstärkningar behöver vidtas under det fortsatta planarbetet.

Deltidsuppföljningen är baserad på frågor som har ställts till 14 nämnder och styrelser via ordinarie delårsuppföljning per augusti 2022. Urvalet har gjorts utifrån de nämnder och styrelser som står som ansvariga för insatser i planerna. Minoriteternas synpunkter har också inhämtats. Dialoger har förts med Judiska församlingen, Sameföreningen i Göteborg, representanter från Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer och Göteborgs Stads sverigefinska råd. Meänmaas lokalförening för Västra Sverige, som är representerade i Göteborgs Stads samrådsforum för de nationella minoriteterna, fick frågan med valde att avstå.

Deltidsuppföljningen visar att arbete pågår enligt planerna i flera förvaltningar utifrån nämndernas/styrelsernas ansvar för mål och insatser. Vissa insatser har genomförts eller bedöms kunna genomföras inom plantiden medan andra insatser inte har påbörjats.

Stadsledningskontoret bedömer att det inte krävs några justeringar i planerna under planperioden men att vissa förstärkningar behöver till i det fortsatta arbetet utifrån vad som framkommit i deltidsuppföljningen. Stadsledningskontoret gör en samlad övergripande bedömning utifrån båda planerna, där förstärkningsområden sammanfattas.

Stadsledningskontorets bedömning

Flera förvaltningar och minoriteterna framhåller att det finns bristande kunskap, kompetens och stöd i arbetet. Stadsledningskontoret bedömer att det finns behov av fortsatta utbildningsinsatser riktade till politiker, chefer och medarbetare och tar med sig frågan om hur övergripande kunskapshöjande insatser kan samordnas. Dock täcker generella och övergripande utbildningar sällan in verksamhetsspecifika kunskapsbehov, arbetssätt och stöd. Dessa behov omhändertas med fördel av respektive förvaltning. Stadsledningskontoret ser även över former för hur nyckelpersoner i förvaltningar och bolag med uppdrag i minoritetsfrågor kan mötas för att lära av varandra.

I deltidsuppföljningen hänvisar flera förvaltningar till att det stora antalet program och planer i staden skapar perspektivträngsel och behov av prioriteringar till förmån för kärnuppdraget. Andra förvaltningar har på ett aktivt sätt har tagit sig an ansvaret som nämnden har enligt minoritetslagen och planerna. I sistnämnda fall har arbetet fått fart som ett resultat av yrkanden i nämnd. I och med yrkanden i nämnd har uppdrag setts över, resurssatts och vidare hanterats i planerings- och budgetprocessen. Det är en

svårighet att vissa förvaltningar inte ser minoriteters rättigheter som en del av sitt kärnuppdrag. Därför bedömer stadsledningskontoret att respektive nämnds ansvar enligt lag och planer behöver förankras.

Delaktighet och inflytande för minoriteterna i frågor som berör dem är grundläggande i lagen och i Göteborgs Stads arbete. Stadsledningskontoret gör bedömningen att förvaltningar vars nämnder bär ett större ansvar enligt lag, behöver se över sina former för dialog med de nationella minoriteterna kring förvaltningsövergripande- och verksamhetsspecifika frågor. Likaså behöver samråd med barn och unga prioriteras.

I vissa frågor är nämndernas ansvar närliggande. Stadsledningskontoret uppmuntrar samarbete mellan förvaltningar i dessa frågor. Ett stärkt samarbete kan exempelvis bidra till en obruten linje i modersmålsundervisningen, vilket är av stor vikt för minoriteterna. Samverkan är också en förutsättning för att genomföra planernas insatser inom kompetensförsörjning. Detta är särskilt angeläget för att efterleva lagen inom äldreboende, hemtjänst samt modersmålsundervisning och modersmålslärare. Stadsledningskontoret ser även att dialogen med minoriteterna är viktig i detta avseende.

Minoritetslagens språkliga rättigheter hänger samman med minoriteternas kultur och identitet. En snäv tolkning av språk riskerar att missa att det handlar om lika delar identitet och kultur. I det fortsatta arbetet är detta en viktig del att utveckla.

8 Rapportering av ej verkställda SoL/LSS-beslut kvartal tre 2022

Enligt Socialtjänstlagen (SoL) 4 kap §1 och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 9 är staden skyldig att anmäla alla gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader samt antal dagar som förflutit sedan beslut fattades till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Till fullmäktige ska kvartalsvis lämnas en statistikrapport över hur många gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader, vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut.

Tabellerna nedan avser kvartal tre, 2022.

Ej verkställda beslut enligt LSS

Ej verkställda beslut enligt LSS ligger kvar på samma nivå som kvartal två 2022.

Funktionsstödsförvaltningen arbetar vidare med de brister som tidigare har identifierats i processen från beslut till verkställighet. I syfte att öka andelen verkställda beslut av daglig verksamhet kommer funktionsstödsförvaltningen bland annat att införa ett gemensamt digitalt kösystem under 2023 och intensifiera sökandet efter funktionella lokaler inom egen regi.

Antalet icke verkställda beslut om BmSS beror främst på flerårig brist på bostäder. Nybyggnationen av BmSS har inte gått i takt med behovet av bostäder. Bristen på bostäder för personer med omfattande behov av stöd som kan ha utmanande beteende är stor, till exempel personer med funktionsnedsättning kombinerat med missbruk eller annan psykosocial problematik samt personer med självskadebeteende eller utåtagerande. Dessutom finns behov av att kompetensutveckla medarbetare för att BmSS ska kunna ha bättre förutsättningar att ge dessa personer adekvat stöd.

Ej verkställda beslut enlig SoL

Jämfört med kvartal två 2022 har det skett en minskning av ej verkställda beslut. Det beror framför allt på att fler beslut om särskilt boende för äldre har verkställts under perioden.

	LSS FH	SoL FH	SoL IFO	SoL ÄO	Summa
Socialnämnden Centrum			1		1
Socialnämnden Sydväst			2		2
Socialnämnden Nordost			12		12
Socialnämnden Hisingen			26		26
Nämnden för funktionssstöd	291	55			347
Äldre, samt vård- och omsorgsnämnden				181	181
Summa	**291**	**55**	**41**	**181**	**569**
Varav antal beslut med avbruten verkställighet	67	10	2	5	84

Ej verkställda LSS-beslut

	Antal			Antal dagar, genomsnitt		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Bostad med särskild service vuxna	51	59	**110**	457	467	**462**
Korttidsvistelse utanför egna hemmet	6	23	**29**	229	200	**206**
Personlig assistans	1	2	**3**	103	387	**293**
Daglig verksamhet	40	64	**104**	262	405	**350**
Biträde kontaktperson	5	6	**11**	341	222	**276**
Ledsagarservice	3	8	**11**	159	288	**253**
Avlösarservice i hemmet	3	10	**13**	156	161	**160**
Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar	0	9	**9**	0	531	**531**
Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet	1	0	**1**	183	0	**183**
Totalt	**110**	**181**	**291**	**343**	**334**	**337**

Ej verkställda SOL-beslut

	Antal					Antal dagar, genomsnitt		
	Kvinnor	Män	Annan	Totalt	Kvinnor	Män	Annan	Totalt
Särskild boendeform (äldreomsorg, handikappomsorg)	116	53		**169**	401	276		**362**
Korttidsboende/växel	3	2		**5**	137	157		**145**
Hemtjänst	13	8		**21**	251	185		**226**
Ledsagning	3	0		**3**	207	0		**207**
Boendestöd	15	4	1	**20**	194	248	107	**200**
Dagverk./sys.sät	4	0		**4**	285			**285**
Kontaktperson	4	4		**8**	143	214		**179**
Kontaktfamilj	9	10		**19**	178	276		**217**
Bostad IFO	3	2		**5**	689	577		**644**
Behandlingshem	0	0		**0**	0	0		**0**
Öppenvårdsverk	6	13		**19**	140	169		**160**
Avlösning i hemmet	1	2		**3**	91	197		**162**
Annat bistånd	0	1		**1**	0	115		**115**
Totalt	**177**	**99**	**1**	**277**	**315**	**281**	**107**	**303**

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige antecknar rapporteringen av ej verkställda SoL/LSS-beslut kvartal tre 2022.

Stadsledningskontoret

Göteborgs Stad

Uppföljning kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad

utgår från Göteborgs Stads policy för kommunikation

2022-10-12

Innehåll

1 Utgångspunkter och syfte ... 3

1.1 Sammanfattning ... 3

2 Enhetlig och effektiv information och kommunikation ... 5

2.1 Målgruppernas behov och förutsättningar ... 5

3 Göteborgs Stads information och kommunikation ska vara modern och effektiv ... 7

3.1 Modern och effektiv kommunikation ... 7

4 Göteborgs Stads information och kommunikation ska baseras på stadens budskapsplattformar, stadens grafiska profil och stadens förhållningssätt ... 10

4.1 Stadens budskapsplattformar, grafiska profil och förhållningssätt ... 11

5 Göteborgs Stads gemensamma prioriterade kommunikationskanaler är goteborg.se, digitala Vårt Göteborg och stadens intranät ... 13

5.1 Prioriterade kommunikationskanaler ... 14

5.2 Gemensamma och egna sociala medier ... 16

5.3 Övrigt kanaler ... 18

6 Göteborgs Stad ska vara en kommunikativ organisation ... 19

6.1 En kommunikativ organisation ... 19

1 Utgångspunkter och syfte

Göteborgs Stad har politiskt beslutade styrande dokument för kommunikation (Göteborgs Stads policy för kommunikation och Göteborgs Stads riktlinje för kommunikation). Det ingår i stadsledningskontorets uppdrag att leda, samordna och följa upp stadens arbete med kommunikation för att säkerställa att arbetet sker i enlighet med de styrande dokumenten.

Inom ramen för stadens ordinarie uppföljningsprocess har en uppföljning gällande stadens arbete med kommunikation genomförts 19 mars – 7 april 2022, med kompletteringar inhämtade fram till 31 maj 2022. Uppföljningen visar att stadens arbete med kommunikation sker i enlighet med de styrande dokumenten på området men att det finns några områden som behöver vidareutvecklas.

Denna uppföljning kommer att utgöra underlag i uppdraget till kommunstyrelsen att ”minska administrationen inom flertalet verksamheter, exempelvis kommunikation” (Göteborgs Stads budget 2022, beslutad av kommunfullmäktige 2021-11-11 § 4). Frågorna i uppföljningen om kommunikationsarbetet har ställts till 55 respondenter i Göteborgs Stads förvaltningar och bolag – främst kommunikationschefer – och av dessa har 46 inkommit med svar.

1.1 Sammanfattning

De svarande förvaltningarna och bolagen anger olika tillvägagångssätt för att skapa en modern och effektiv kommunikation. De anger att de använder digitala kanaler, sociala medier och testar till exempel chatbots. Generellt nämns olika digitala aktiviteter som exempel på ”modern kommunikation”.

De som svarar att de använder sig av teknikens möjligheter inom kommunikationsområdet anger att de framför allt arbetar med sociala medier och Office 365. Flera av de svarande anger att de utvecklat strukturer för samverkan och ökat användandet av Office 365 för till exempel digitala stormöten och gemensamma arbetsytor.

De som idag säger att de inte tar tillvara teknikens möjligheter anger tids- och resursbrist som skäl. De pekar också på att Göteborgs Stads externa webbplats är i behov av revidering och att lagstiftningen kring dataskydd och Schrems [1] är utmanande.

Stadens tre prioriterade kanaler (goteborg.se, Vårt Göteborg, stadens intranät) används av stadens förvaltningar. Flera bolag uppger att de inte använder goteborg.se och stadens intranät och då med hänvisning till särprofilering (beslutat av kommunstyrelsens presidium) och därmed har egna webbplatser och intranät. En majoritet av stadens förvaltningar och bolag anger att de använder Vårt Göteborg, men frekvensen är ibland låg. Användningen av

[1] Schrems II är en dom i EU-domstolen under 2020. Den påverkar bland annat hur vi kan använda digitala kanaler och tjänster och hur de möjligen överför personuppgifter till tredjeland. Schrems II-domen är en vägledande dom för hur GDPR ska tolkas.

stadens gemensamma sociala medier är högre hos förvaltningarna än hos bolagen, extra tydligt är detta för Göteborgs Stads LinkedIn. Flertalet anger också att de har förvaltnings- eller bolagsspecifika sociala medier.

Göteborgs Stads beslutade budskapsplattformar, grafiska profil och förhållningssätt är utgångspunkt för verksamheternas kommunikation. Flertalet förvaltningar och bolag har också egen utveckling inom detta område. En majoritet av bolagen har egen grafisk profil utifrån beslut om särprofilering.

Flertalet av de som svarat anger att de inhämtar kunskap om sina målgruppers behov och förutsättningar och kommunicerar utifrån dessa. Göteborgs Stads bolag har en mer utvecklad process för målgruppsanalys medan arbetssätt för detta inom stadens förvaltningar varierar.

Nästan alla som svarat anger att de arbetar för att bli en mer kommunikativ organisation. Vissa anger att de till viss del ”pausat” detta arbete under pandemin. Stadengemensamma verktyg för kommunikation (handböcker, mallar och utbildningar) anges som bidragande till ökad intern effektivisering.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontorets uppföljning visar att stadens arbete med kommunikation sker i enlighet med de styrande dokumenten på området men att det finns några områden som behöver vidareutvecklas (se nedan).

Förvaltningar och bolag arbetar med *målgruppsanalyser* på olika sätt utifrån olika uppdrag och förutsättningar. Några arbetar mer med samhällsinformation, andra mer med marknadsföring av tjänster och service – därav att arbetet med målgruppsanalys ser olika ut. Stadsledningskontoret arbetar på en övergripande nivå med att stötta verksamheterna med en process för målgruppsanalys.

Stadsledningskontoret har också identifierat behovet av att se över *stadens prioriterade kommunikationskanaler* för att eventuellt komplettera dessa, och koppla en kanalstrategi till kanalerna i syfte att öka effektiviteten.

Stadsledningskontoret ser också att arbetet med Göteborgs Stads policy för digitalisering och IT och Göteborgs Stads innovationsprogram 2018 - 2023 behöver fortsätta utvecklas även inom kommunikationsområdet för att *skapa modernare och mer effektiv kommunikation*.

Tillsammans med stadens kommunikationsfunktioner arbetar stadsledningskontoret med ytterligare stadenövergripande utveckling inom kommunikationsområdet:

- Revidering av *goteborg.se* (lanseras i slutet av 2022)
- Utveckling av *Vårt Göteborg* för att säkerställa att kanalen används mer samordnat och med högre frekvens från alla verksamheter (lanseras i slutet av 2022)
- Stadens *intranät* kommer ingå i stadens *interna digitala nav* (arbete pågår)
- Reviderade *budskapsplattformar* (arbete pågår)

- Förstärkt arbete med *kommunikativ organisation* för att vidareutveckla chefer och medarbetares kommunikativa kompetens (arbete pågår)

2 Enhetlig och effektiv information och kommunikation

Göteborgs Stads målgrupper är boende, besökare och näringsliv samt medarbetare. Göteborgs Stads information och kommunikation ska utgå från dessa målgruppers behov och förutsättningar.

Därför gäller följande:

- Inhämta kunskap om stadens målgruppers behov och önskemål och anpassa information och kommunikation utifrån detta.
- Informera och kommunicera utifrån respektive förvaltnings/bolags mål och målgrupper.

Från Göteborgs Stads policy och riktlinje för kommunikation

2.1 Målgruppernas behov och förutsättningar

2.1.1 Utgår er information och kommunikation från era målgruppers behov och förutsättningar?

Beskrivning av fråga

Om Ja – Hur vet ni att ni kommunicerar utifrån era målgruppers behov och förutsättningar (egna undersökningar/ användarundersökningar utöver brukarundersökningar, samarbete med övriga verksamheten)?

Om Ja – Ge exempel på hur ni anpassar kommunikationen efter målgruppernas behov (klarspråkade texter, översättningar, tillgänglighetsanpassning, uppfångade behov i brukar/användarundersökningar).

Om Delvis eller Nej – Vilka åtgärder planerar ni för att säkerställa att ni fångar upp målgruppernas behov och förutsättningar (ytterligare brukar/användarundersökningar)?

Sammanfattning svar:

Flertalet av de som svarat anger att de inhämtar kunskap om sina målgruppers behov och förutsättningar och kommunicerar utifrån dessa. Utifrån inkomna svar visar stadens bolag en mer utvecklad process för målgruppsanalys medan arbetssätt för detta inom stadens förvaltningar varierar.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Förvaltningar och bolag arbetar med målgruppsanalyser på olika sätt utifrån olika uppdrag och förutsättningar. Några arbetar mer med samhällsinformation, andra mer med marknadsföring av tjänster och service – därav att arbetet med målgruppsanalys ser olika ut. Kommunikationen med Göteborgs Stads målgrupper, och därmed också deras förutsättningar att ta till sig information, kan därför variera.

Målgruppsanalysarbetet kan utvecklas genom att tidigare och mer kontinuerligt identifiera målgruppernas informations- och kommunikationsbehov. Viktigt att bättre kunna nå ut till svårnådda målgrupper och till exempel arbeta med beteendeförändrande kommunikation, så kallad nudging, och förebyggande kommunikation/riskkommunikation.

2.1.2 Hur inhämtas kunskap om målgrupperna och deras behov (brukar/användarundersökningar, ytterligare intervjuer/kontakt med målgrupperna, information från verksamheten)?

Sammanfattning svar:

De som svarat anger flera alternativ kring hur kunskap om målgrupper inhämtas: brukarundersökningar, dialogmöten, djupintervjuer, digitala användarundersökningar, mätningar i digitala kanaler, kundnöjdhetsundersökningar och resurser i den egna verksamheten som är nära målgrupperna och därmed har kunskap om dessa. Även samarbete med kontaktcenter, dit många frågor kommer från allmänhet, nämns.

Förvaltningarna anger i högre grad att den kunskap medarbetare som regelbundet träffar målgrupper har, används för att göra målgruppsanalyser, medan bolagen i högre grad anger att de arbetar med kundundersökningar, dialoger och intervjuer.

För den interna målgruppen, medarbetare, nämns kommunikationsindex i Göteborgs Stads medarbetarenkät som ett mått på om rätt satsningar görs.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Verksamheterna har olika arbetssätt för att inhämta kunskap om målgruppernas behov och förutsättningar, analysera målgruppsinformationen och kommunicera

utifrån sina analyser. Verksamheterna har också olika uppdrag gällande kommunikation, några arbetar mer med samhällsinformation, andra mer med marknadsföring av tjänster och service – därav att arbetet med målgruppsanalys ser olika ut.

3 Göteborgs Stads information och kommunikation ska vara modern och effektiv

Därför gäller följande:

- Kommunicera effektivt och innovativt och ta tillvara den nya teknikens möjligheter.
- Utveckla kontinuerligt Göteborgs Stads information och kommunikation för att möta målgruppernas behov.
- Samordna Göteborgs Stads kommunikationsprocesser.

Från Göteborgs Stads policy och riktlinje för kommunikation

3.1 Modern och effektiv kommunikation

3.1.1 Är er kommunikation modern och effektiv?

Beskrivning av fråga

Om Delvis eller Nej – Vilka utmaningar gör att ni inte kan kommunicera så modernt och effektivt som ni behöver, och vilka åtgärder planerar ni för att säkerställa att ni kommunicerar mer effektivt och tar vara på teknikens möjligheter?

Sammanfattning svar:

Flertalet av de som svarat anger att de använder digitala kanaler och sociala medier. Någon anger att de har testat chatbots och arbetar med beteendeförändrande kommunikation, som till exempel nudging.

De svarande anger också att det upplevs svårt att jobba modernt med sin kommunikation då Göteborgs Stads externa webbplats är i behov av revidering. Även svårigheter kopplat till Schrems och dataskydd (bildanvändning, personuppgifter, möjligheten att mäta trafik osv) anges som ett hinder, i såväl interna som externa digitala kanaler.

Schrems II är en dom i EU-domstolen under 2020. Den påverkar bland annat hur vi kan använda digitala kanaler och tjänster och hur de möjligen överför personuppgifter till tredjeland. Schrems II-domen är en vägledande dom för hur GDPR ska tolkas.

Stadsledningskontoret kommenterar

Det pågår kontinuerlig utveckling för att Göteborgs Stads kommunikation ska vara modern och effektiv. Generellt nämns olika digitala aktiviteter som exempel på ”modern kommunikation”.

Tillsammans med stadens kommunikationsfunktioner arbetar stadsledningskontoret med ytterligare stadenövergripande utveckling inom kommunikationsområdet. Exempelvis pågår ett utvecklingsprojekt för att revidera goteborg.se (lanseras i slutet av 2022) och stadens intranät kommer i framtiden att ingå i stadens interna digitala nav (lanseras i slutet av 2022). Vårt Göteborg utvecklas för att säkerställa att kanalen används mer samordnat och effektivt och med högre frekvens från alla verksamheter (lanseras slutet 2022).

3.1.2 På vilket sätt tar ni tillvara på teknikens möjligheter (effektiviseringar med digitalisering som möjliggörare, nya plattformar och arbetssätt)?

Sammanfattning svar:

De som svarar att de använder sig av teknikens möjligheter inom kommunikationsområdet anger att de framför allt arbetar med sociala medier och Office 365 för till exempel digitala stormöten och gemensamma arbetsytor. De som säger att de inte tar tillvara teknikens möjligheter anger tids- och resursbrist som skäl.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Göteborgs Stads policy för digitalisering och IT och Göteborgs Stads innovationsprogram 2018-2023 behöver fortsätta utvecklas även inom kommunikationsområdet. Det kan innebära att till exempel utveckla appar för Göteborgs Stads tjänster och service, jobba med AI och öppna data och använda digitala tvillingen i stadens kommunikationsarbete. I det arbetet kan också stadens externa målgrupper bjudas in för att vidareutveckla stadens kommunikation för att öka delaktigheten i hur staden kan kommunicera mer innovativt. Internt handlar det om att fortsätta utveckla den digitala arbetsplatsen för att som medarbetare mer kunna dela med sig till kollegor – en arena för kunskapsutbyte.

3.1.3 Beskriv hur ni kommunicerar effektivt (ekonomiskt, effektmässigt, tidsmässigt etc)

Sammanfattning svar:

Av de som svarat anger stadens förvaltningar i högre grad arbetssätt och arbetsprocesser som sätt för att effektivisera sin kommunikation. De anger att de har utvecklat strukturer för samverkan och samarbete, inom verksamheten och med övriga delar av staden. Detta sker mycket genom ökat användande av Office 365 (digitala stormöten, gemensamma arbetsytor och kanaler) och mindre resande. De anger även användandet av stadengemensamma verktyg (handböcker, mallar och utbildningar) som något som främjar effektivisering.

Verksamheterna anger att de tar fram olika strategier och planer för att nå sina mål och som ett sätt att effektivisera sin kommunikation. Avsaknaden av stadengemensamma strategier för exempelvis Göteborgs Stads digitala kanaler och brist på tid för utveckling av arbetssätt, anges som något som försvårar effektivt arbete.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Som ett led i att kommunicera mer effektivt har stadsledningskontoret inlett ett arbete med att samordna arbetet med Göteborgs Stads prioriterade kanaler. I det ingår att ta fram strategier och mål för att kunna mäta effektivitet och nytta.

Ett exempel där kommunikationsarbetet i Göteborgs Stad har effektiviserats är samarbetet med kriskommunikationen under pandemin. När uppdrag var tydliga och samverkan skedde utifrån Göteborgs Stads riktlinje för kriskommunikation blev också kommunikationsarbetet mer effektivt.

3.1.4 Beskriv hur ni kommunicerar innovativt

Sammanfattning svar:

De svarande anger både innovativa verktyg och arbetssätt när de ger exempel på hur de kommunicerar innovativt. Det handlar till exempel om film, olika former för möten (digitalt chefsforum osv) och nudging.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Göteborgs Stads policy för digitalisering och IT och Göteborgs Stads innovationsprogram 2018-2023 behöver fortsätta utvecklas även inom kommunikationsområdet. Det kan innebära att till exempel utveckla appar för Göteborgs Stads tjänster och service, jobba med AI och öppna data och använda digitala tvillingen i stadens kommunikationsarbete. I det arbetet kan också stadens externa målgrupper bjudas in för att öka delaktigheten i vidareutvecklingen av stadens kommunikation. Internt handlar det om att fortsätta utveckla till exempel den digitala arbetsplatsen för att som medarbetare kunna kommunicera och dela mer med sina kollegor.

4 Göteborgs Stads information och kommunikation ska baseras på stadens budskapsplattformar, stadens grafiska profil och stadens förhållningssätt

Utöver det kommunikativa huvudbudskapet – *Hållbar stad – öppen för världen* – verkar Göteborgs Stads kommunikationsplattformar som fundament i stadens information och kommunikation. Detta hjälper staden att bli tydlig i sin information och kommunikation och signalera Göteborg som en stad – även om staden har en mångsidig verksamhet. Flera av Göteborgs Stads bolag har egna grafiska profiler men kommunicerar också att de är en del av Göteborgs Stad. Göteborgs Stads information och kommunikation ska också bidra till att skapa bilden av Göteborg som plats såväl som en viktig del i regionen.

Därför gäller följande:

- Informera och kommunicera i enlighet med stadens budskapsplattformar.
- Använd stadens grafiska profil.
- Basera stadens information och kommunikation på stadens förhållningssätt.

Från Göteborgs Stads policy och riktlinje för kommunikation

4.1 Stadens budskapsplattformar, grafiska profil och förhållningssätt

4.1.1 Baseras er information och kommunikation på stadens budskapsplattformar, stadens grafiska profil och stadens förhållningssätt?

Beskrivning av fråga

Om Ja – Beskriv hur ni arbetar för att säkerställa detta.

Om Delvis eller Nej – På vilket sätt avviker ert arbete från ovan, och hur jobbar ni för att åtgärda det.

Sammanfattning svar:

Flertalet av de svarande anger att Göteborgs Stads budskapsplattformar, grafiska profil och stadens förhållningssätt används. Flera av de som svarat anger även att stadens mallgenerator (där verksamheterna kan hämta exempelvis ppt-mallar) används och att kontinuerlig efterlevnad säkras gällande ovan i den egna organisationen.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Stadens grafiska profil, mallgenerator och bildbank utvecklas kontinuerligt för att tillgodose stadens behov. Arbete med att revidera stadens budskaps-plattformar för att vara bättre anpassade till nya styrande dokument etc pågår.

4.1.2 Har er verksamhet tagit fram egna övergripande budskap som används i kommunikation och information?

Beskrivning av fråga

Om Ja eller Delvis – Ange vilka och beskriv anledningen.

Sammanfattning svar:

Flertalet av de svarande uppger att Göteborgs Stads beslutade budskapsplattformar används, samtidigt som flera också uppger att de frångått budskapsplattformen och tagit fram egna budskap.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Då stadens budskapsplattformar är i behov av uppdatering är det förståeligt att behov funnits av att ta fram egna budskap utifrån sina respektive uppdrag. Stadens budskapsplattformar uppdateras nu, i brett samarbete med stadens kommunikationsfunktioner, utifrån nya styrande dokument, uppdrag etc.

4.1.3 Har er verksamhet tagit fram ett eget grafiskt manér som används i kommunikation och information?

Beskrivning av fråga

Om Ja eller Delvis – Ange anledningen.

Sammanfattning svar:

De svarande uppger att Göteborgs Stads grafiska profil är utgångspunkt för verksamhetens kommunikation. Några verksamheter anger att de tagit fram eget visuellt uttryck inom ramarna för den grafiska profilen. Flera bolag anger att de har en egen grafisk profil utifrån kommunstyrelsens presidiums beslut om särprofilering.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Hög efterlevnad gällande stadens grafiska profil gör det tydligt för stadens målgrupper att Göteborgs Stad är avsändare i kommunikationen. När en verksamhet bygger egen visuell identitet, för att till exempel stärka sin interna känsla av tillhörighet, ställs det lokala behovet mot att ge en enhetlig och tydlig bild av en stad. Vidare innebär det att verksamhetsresurser läggs på att ta fram egna visuella uttryck i stället för att utveckla den gemensamma grafiska profilen.

Det finns idag en grafisk profil framtagen även för särprofilerade verksamheter inom ramen för stadens grafiska profil. När det gäller användningen av stadens grafiska profil finns potential för ytterligare samordning och effektivisering.

5 Göteborgs Stads gemensamma prioriterade kommunikationskanaler är goteborg.se, digitala Vårt Göteborg och stadens intranät

För stadens målgrupper är Göteborgs Stads digitala kanaler den naturliga första kontaktytan för information om stadens tjänster och service. Förväntningar på tillgänglighet, dialog och effektivitet i digitala kanaler ökar.

Därför gäller följande:

- Styr stadens information och kommunikation till de gemensamma prioriterade kanalerna.
- Använd Goteborg.se som den gemensamma kanalen för extern information och kommunikation.
- Använd stadens intranät som den gemensamma kanalen för intern information och kommunikation.
- Använd digitala Vårt Göteborg som stadens samlade kanal för att berätta vad staden gör och varför.

Från Göteborgs Stads policy och riktlinje för kommunikation

5.1 Prioriterade kommunikationskanaler

5.1.1 Vi använder goteborg.se som kommunikationskanal

5.1.2 Vi använder Vårt Göteborg som kommunikationskanal

5.1.3 Vi använder stadens intranät som kommunikationskanal

5.1.4 Vi använder andra webbsidor som kommunikationskanal

Beskrivning av fråga 5.1.1 till 5.1.4

Om Ja – Beskriv på vilket sätt ni använder kanalen och hur frekvent.

Om Nej – Beskriv varför ni valt/inte har möjlighet att använda kanalen.

Sammanfattning svar – stadens prioriterade kanaler (goteborg.se, Vårt Göteborg, stadens intranät):

Drygt hälften av de svarande anger att de använder goteborg.se och stadens intranät i någon form. Flera bolag anger att de inte använder de två kanalerna och då med hänvisning till särprofilering (beslut av kommunstyrelsens presidium) och därmed egna webbplatser och intranät.

För Vårt Göteborg anger nästan samtliga svarande att de använder kanalen. Många anger dock en låg frekvens av användande.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Revidering av goteborg.se genomförs under 2022 och utveckling pågår också för Vårt Göteborg för att säkerställa att kanalen används mer samordnat och med högre frekvens från alla verksamheter. Stadens intranät kommer ingå i stadens interna digitala nav som lanseras i slutet av 2022 och blir då den digitala arbetsplats stadens medarbetare behöver för att kunna kommunicera, nå styrande dokument och stödjande verktyg och mallar.

Stadsledningskontoret har också identifierat behovet av att se över stadens prioriterade kommunikationskanaler för att eventuellt komplettera dessa, och koppla en kanalstrategi till kanalerna i syfte att öka effektiviteten.

Effektivitetsvinster kan göras genom ökat användande av stadens gemensamma kommunikationskanaler, gemensamt nyttjande av resurser, ökat internt samarbete och tydligare information om var stadens målgrupper får information om och kommunicerar med staden. Arbete med detta har påbörjats.

5.2 Gemensamma och egna sociala medier

5.2.1 Vi använder Göteborgs Stads Facebook som kommunikationskanal (vänster diagram) och Vi använder en Facebook kopplad till verksamheten som kommunikationskanal (höger diagram)

5.2.2 Vi använder Göteborgs Stads LinkedIn som kommunikationskanal (vänster diagram) och Vi använder en LinkedIn kopplad till verksamheten som kommunikationskanal (höger diagram)

5.2.3 Vi använder Instagram som kommunikationskanal

5.2.4 Vi använder andra kanaler som kommunikationskanal

Beskrivning av fråga 5.2.1 till 5.2.4

Om Ja – Beskriv på vilket sätt ni använder kanalen och hur frekvent.

Om Nej – Beskriv varför ni valt/inte har möjlighet att använda kanalen.

Sammanfattning svar – Stadengemensamma sociala medier samt verksamhetsspecifika sociala medier:

Användningen av stadens gemensamma sociala medier är högre hos förvaltningarna än hos bolagen. Detta är mest tydligt för Göteborgs Stads LinkedIn, men gäller även Göteborgs Stads Facebook och Instagram.

Flera svarande anger också förvaltnings- eller bolagsspecifika sociala medier, till exempel Facebook och Instagram för enskilda verksamheter.

Stadsledningskontoret kommenterar:

För att bättre kunna leda, samordna och följa upp detta framöver finns ett behov av att definiera de stadengemensamma sociala medierna som en del i stadens gemensamma prioriterade kanaler.

5.3 Övrigt kanaler

5.3.1 Hur många kanaler (webbplatser, Instagramkonton etc) finns i er verksamhet?

Sammanfattning svar:

De svarande uppger att de har mellan 1 och 100 kanaler. Förvaltningarna har en median på 27 olika kanaler, medan bolagen har en median på 7 olika kanaler.

Några av de som svarat anger att de har många verksamhetsspecifika kanaler, framför allt i sociala medier. De anger också att de kontinuerligt arbetar för att säkerställa att även de verksamhetsspecifika kanalerna följer stadens styrande dokument. Kanalerna utvärderas också kontinuerligt för att besluta om de ska finnas kvar eller ej.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Göteborgs Stad är en stor organisation med många olika målgrupper vilket medför behov av flera olika kommunikationskanaler. Det är ändå viktigt att i möjligaste mån styra stadens kommunikation till våra gemensamma prioriterade kanaler och att dessa kontinuerligt utvecklas för att motsvara målgruppernas behov och för att arbetet med de stadensgemensamma kanalerna ska vara kostnadseffektivt.

6 Göteborgs Stad ska vara en kommunikativ organisation

En förutsättning för att nå hög kvalitet på kommunikationen med boende, besökare och näringsliv är att stadens medarbetare är välinformerade om verksamheten och dess mål och kan verka som kunskapsbärare och stadens ambassadörer.

Därför gäller följande:

- Stadens chefer säkerställer att medarbetarna har tillgång till relevant information och att förutsättningarna för kommunikation är goda.
- Stadens chefer involverar medarbetarna i tidig och öppen dialog
- Stadens medarbetare håller sig informerade om det som är av betydelse för de egna arbetsuppgifterna.
- Stadens medarbetare informerar chefer och kollegor om det som är viktigt inom det egna verksamhetsområdet.
- Stadens medarbetare bidrar till ett kommunikativt klimat genom att informera och kommunicera aktivt och konstruktivt.

Från Göteborgs Stads policy och riktlinje för kommunikation

6.1 En kommunikativ organisation

6.1.1 Jobbar ni aktivt med att göra er verksamhet till en kommunikativ organisation?

Beskrivning av fråga

Om Ja – Beskriv på vilka sätt ni arbetar med att göra verksamheten mer kommunikativ med fokus på medarbetarna.

Om Ja – Beskriv på vilka sätt ni arbetar med att göra verksamheten mer kommunikativ med fokus på cheferna.

Om Ja – Beskriv på vilka sätt ni arbetar med att göra verksamheten mer kommunikativ med fokus på ledningen.

Om Delvis eller Nej – Vilka hinder eller utmaningar ser ni för att göra verksamheten mer kommunikativ (med fokus på chefer, medarbetare, ledning) och vilka åtgärder planerar ni att genomföra?

Sammanfattning svar:

Flertalet av de som svarat anger att de arbetar för en mer kommunikativ organisation, däremot är insatserna olika. Några svarande anger att de ”pausat” detta arbete under pandemin. Ändå har sådant som kan klassas som aktiviteter för en mer kommunikativ organisation utvecklats under pandemin. Det handlar till exempel om digitala stormöten för all personal med frågestund tillsammans med förvaltningens ledning eller veckovisa informationsbrev till stadens chefer för gemensam kännedom om aktuella läget gällande smittspridningen och vilka åtgärder som gjorts bland annat inom kommunikationsområdet.

De svarande anger att arbetet med kommunikativ organisation är viktigt men att det inte alltid kan prioriteras på grund av resurs- eller tidsbrist.

Några av de som svarat lyfter intranätet som viktig kanal för kollegialt lärande och för kommunikativt medarbetarskap. Några ser stadens intranät som en kanal endast för chefer, men önskar utveckling av kanalen för att bättre täcka flera interna målgruppers kommunikationsbehov.

Stadsledningskontoret kommenterar:

Utvecklingen mot en mer kommunikativ organisation, där medarbetare och chefer har större kommunikativ kompetens och kan ta ansvar för sin kommunikation och vara kunskapsbärare såväl internt som externt, behöver fortsätta. Alla medarbetare, inte bara chefer, behöver också ses som målgrupp när det gäller till exempel stadens intranät och det interna digitala navet.

Fastighetskontoret

Göteborgs Stad

Lägesrapport 2022

Bostadsförsörjning

2022-09-26

Innehåll

1 Sammanfattning ... 2

2 Inledning ... 3

3 Styrande dokument i staden ... 4

4 Befolkning ... 5

4.1 Befolkningsförändringar ... 5

4.2 Flyttmönster ... 6

4.3 Åldersfördelning nu och i framtiden ... 6

5 Behov och efterfrågan ... 8

5.1 Skillnad mellan behov och efterfrågan ... 8

5.2 Fler bostäder behövs för att nå balans på bostadsmarknaden ... 8

5.3 Uppskattning av efterfrågan på hyresrätter ... 9

5.4 Bostadsbristens konsekvenser ... 10

6 Ekonomiska förutsättningar på bostadsmarknaden ... 11

6.1 Konjunkturutveckling ... 11

6.2 Prisutveckling på bostadsrätter och småhus ... 12

6.3 Hyresnivåer i Göteborg ... 12

7 Bostadsbestånd och -byggande ... 14

7.1 Befintligt bostadsbestånd i Göteborg ... 14

7.2 Hur bor vi i Göteborg? ... 15

7.3 Bostadsbyggandet ... 16

7.4 Bostadsbrist och trångboddhet ... 19

7.5 Boende i nyproduktion ... 19

7.6 Ombildning till bostadsrätt ... 20

8 Planeringsmässiga förutsättningar för bostadsbyggande ... 22

8.1 Projektutvecklings- och markanvisningsplan 2022 ... 22

8.2 Bostäder i olika skeden ... 22

9 Bostadsförsörjning för olika grupper ... 24

9.1 Hemlöshet ... 24

9.2 Särskilda insatser för nyanlända ... 27

9.3 Unga vuxna och studenter ... 28

9.4 Utveckling kring äldres boende ... 29

9.5 Bostäder för personer med funktionsnedsättning ... 31

1 Sammanfattning

Denna lägesrapport är en beskrivning och uppföljning av vad som hänt på bostadsmarknaden och hur bostadsbyggandet utvecklas i Göteborg. Rapporten beskriver det aktuella läget och utvecklingen vad gäller konjunktur, bostadsbestånd och arbetet med bostadsförsörjningen.

Göteborgs befolkning växer kontinuerligt, men bostadsbyggandet har hittills inte varit tillräckligt för att motsvara behoven. För att tillgodose behoven av bostäder har kommunen skapat planeringsmässiga förutsättningar för att möta de höga krav på bostadsbyggande som befolkningsökningen ställer. Under de senaste åren har bostadsbyggandet ökat kraftigt i Göteborg. Fram till 2017 låg det årliga genomsnittliga bostadsbyggandet under 2000-talet på cirka 2 000 färdigställda bostäder per år. De senaste fyra åren har byggandet mer än fördubblats till i genomsnitt 4 300 färdigställda bostäder per år och under 2021 färdigställdes över 5 000 bostäder.

För att bostadsbyggandet ska ligga kvar på en hög nivå krävs emellertid såväl goda arbetsmarknads- som konjunkturmässiga förutsättningar. Göteborg och andra storstäder står inför osäkerheter vad gäller den framtida efterfrågan, ränteutvecklingen, inflationen och andra marknadsförutsättningar. Efter en lång period med historiskt mycket låga räntor väntas dessa stiga framöver. Detta bidrar även till att den kraftiga prisuppgången på bostäder avtar och att bostadspriserna istället sjunker. Bostadsinvesteringarna har varit på en historiskt hög nivå under de senaste åren. Höga materialpriser i kombination med stigande räntor och fallande bostadspriser förväntas sammantaget bidra till sjunkande bostadsinvesteringar och ett minskat bostadsbyggande.

Bostadsbristen gör sig särskilt påmind bland unga vuxna, nyanlända och hushåll med låga inkomster. Staden arbetar för att trygga bostadsförsörjningen för de som står långt ifrån den ordinarie bostadsmarknaden genom exempelvis kommunala kontrakt och genomgångsbostäder. Göteborg satsar även stort på Bostad först modellen för personer som står allra längst från den ordinarie bostadsmarknaden. De senaste åren har hemlösheten minskat i Göteborg, från 5 619 hemlösa personer 2016, till 3 221 personer 2022. En minskning med drygt 40 procent.

Den ansträngda situationen på bostadsmarknaden i Göteborg innebär att det ställs särskilt höga krav på att staden fortsätter att utveckla sitt arbete för att alla göteborgare ska kunna tillgodose sitt behov av bostad.

2 Inledning

Kommunen har det övergripande bostadsförsörjningsansvaret och ska främja att ändamålsenliga åtgärder förbereds och genomförs så att förutsättningar kan skapas för alla att leva i goda bostäder. I Göteborgs Stad är fastighetsnämnden stadens mark- och bostads-politiska organ och har processägarskapet för bostadsförsörjningen.

Bostadsbeståndet och dess utveckling är en viktig faktor för att behålla och öka stadens tillväxt och attraktivitet och för att kunna möta efterfrågan och behov hos dagens och framtidens göteborgare. Att skapa förutsättningar för att nya bostäder kan byggas är en viktig del av kommunens bostadsförsörjningsansvar. Viktiga verktyg för kommunen i detta avseende är det kommunala markinnehavet och det kommunala planmonopolet.

Bostadsförsörjning och bostadsmarknadens funktionssätt är komplext och påverkas av många förhållanden och av utvecklingen inom många andra politikområden. Den demografiska utvecklingen och både hushållens och producenternas finansieringsmöjligheter driver behoven av, och utbud och efterfrågan på, bostäder. Arbetsmarknad, utbildning, integration, hyreslagstiftning samt finans- och penningpolitik är exempel på viktiga politikområden som har såväl långsiktiga som kortsiktiga effekter på hur väl bostadsmarknaden fungerar och påverkar människors möjligheter att tillgodose sina bostadsbehov.

I Europa utgör kriget i Ukraina och energikrisen att det skett stora förändringar i samhällsekonomin de senaste månaderna. Det har lett till att hushållens köpkraft har försvagats och boendekostnaderna förväntas öka och byggkostnaderna har stigit kraftigt. Osäkerheten kan leda till ökad försiktighet, exempelvis när det gäller efterfrågan på bostäder. Förra året påbörjades cirka 71 500 bostäder, vilket var en historiskt mycket hög takt. I år räknar Boverket med att cirka 60 000 bostäder påbörjas, och att takten ska falla under 2023 till under 50 000. Men utvecklingen är svår att förutsäga, för alla aktörer.

Boverket uppskattar att det nationellt behöver byggas 63 400 bostäder per år under 2022 till 2030 för att täcka bostadsbehovet framgent. Även om de planerade nivåerna på bostadsbyggandet är svåra att realisera, är ett utökat bostadsbestånd väsentligt för hur bostadsmarknaden utvecklas. Bostadsförsörjning innebär betydligt mer än hur många bostäder som byggs. Att en bostad blir ledig i det befintliga beståndet är den vanligaste vägen för dem som saknar en egen bostad att hitta en bostad som motsvarar deras efterfrågan. På lång sikt är nyproduktionen dock betydelsefull för tillgången på bostäder och såväl på kort som lång sikt för att öka rörligheten på bostadsmarknaden

3 Styrande dokument i staden

Styrningen av nödvändiga åtgärder är föremål för det politiska budgetarbetet. Redan fastslagna inriktningar och konkreta åtgärder återfinns i angränsandestyrande dokument såsom inriktningen i översiktsplanen, riktlinje för markanvisningar och handlingsplaner avseende bland annat bostadsförsörjningen för särskilda grupper. Förteckningen nedan visar de program, planer och riktlinjer som angränsar till programmet för bostadsförsörjning.

4 Befolkning

Förändringen av antalet invånare i Göteborg och Göteborgsregionen är en grundläggande förutsättning för situationen på bostadsmarknaden. Därför presenteras en övergripande beskrivning av befolkningsförändringar och stadens befolkningsprognos.

4.1 Befolkningsförändringar

Under 2021 växte Göteborg med 4500 invånare vilket är 700 fler än föregående år. Dock är det är det betydligt lägre än åren innan pandemin då befolkningen i genomsnitt växte med 7500 personer. Trots detta var Göteborg den kommun i landet som hade störst folkökning under 2021 och vid årsskiftet var stadens folkmängd 587 549.

Under pandemiåren 2020 och 2021 har befolkningstillväxten sammansättning förändrats. Det är födelseöverskottet, det vill säga födda minus döda, som dominerat befolkningstillväxten. Tidigare stod nettoflyttningen för över 50 procent av befolkningstillväxten men det minskade till 20 procent under 2020 och 15 procent 2021. Frånsett en minskad invandring och en ökad dödlighet är det ännu för tidigt att säga exakt vad som går att hänföra till pandemin och vad som är en fortsättning på trender som syntes redan innan pandemin.

Källa: SCB/Stadsledningskontoret, Göteborgs Stad

Även Stockholm och Malmö har haft en minskad befolkningstillväxt under pandemiåren. Mest dramatiskt i Stockholm där befolkningstillväxten gick från 1,2 procent 2019 till 0,2 procent under 2020 och 0,3 procent 2021. Under 2021 ökade folkmängden i Göteborg med 0,8 procent, och med 1,1 procent i Malmö[1].

[1] Stadsledningskontoret Statistik och analys, Befolkningsutveckling 2021

4.2 Flyttmönster

Variationerna i effekten av flyttrörelser är komplexa och innehåller såväl förändringar i invandring och utvandring som flyttrörelser till och från övriga Göteborgsregionen och riket, se figuren nedan.

Nettoflyttning till och från Göteborg, 2000-2021

Källa: SCB/Stadsledningskontoret, Göteborgs Stad

Göteborg har haft en hög nettoinflyttning från utlandet de senaste åren, delvis till följd av ökad asylinvandring men också genom en ökad arbetskrafts-invandring. Under de två pandemiåren 2020 och 2021 förändrades flyttrörelserna. Invandringen minskade betydligt och nettoflyttningen från utlandet minskade från 5 900 personer år 2019 till 3100 år 2020 och 4 000 2021.

Flyttningarna från och till övriga Sverige var under många år stabila, med ett årligt inflyttningsöverskott på runt 2 000 personer. Redan innan pandemin började utflyttningen öka och därmed inflyttningsöverskottet att minska. Denna utveckling förstärktes under pandemiåren och 2021 låg inflyttningsöverskottet nära noll.

I förhållande till Göteborgsregionen (GR) är utflyttningen hittills alltid större än inflyttningen. Under åren innan pandemin var utflyttningen särskilt stor och under 2020 och 2021 låg den kvar på ungefär samma höga nivå. En förklaring till den stora utflyttningen är att GR haft ett högt bostadsbyggande samtidigt som det finns många barnfamiljer i Göteborg, som är en stor utflyttningsgrupp till GR.

4.3 Åldersfördelning nu och i framtiden

Folkmängden i Göteborg förväntas fortsätta att öka. Enligt stadens senaste prognos från 2022 förväntas befolkningen öka med 120 000 invånare fram till år 2040, från årsskiftets 587 549 personer till 707 200.

Källa: SCB/Stadsledningskontoret, Göteborgs Stad

Det förväntas också ske vissa förändringar av åldersstrukturen. Kommande fem år förväntas främst gymnasieungdomar öka, 15 procent, och äldre i åldrarna 75–84, 17 procent. Huvudsakligen påverkar en förändrad ålderssammansättning behoven av kommunal service, men förväntas även påverka behov och efterfrågan på bostäder. När de stora barnkullarna ska etablera sig på bostadsmarknaden kommer bostadsbehoven öka markant. Att antalet äldre ökar leder inte på samma sätt till ett ökat behov av bostäder. De äldre har redan en bostad, men ett ökat antal äldre kommer att leda till behov av fler alternativ för äldre att flytta till när de av olika skäl inte längre kan bo kvar i sin bostad[2].

Foto: Lo Birgersson

[2] Stadsledningskontoret Statistik och analys, Befolkningsprognos 2022–2040

5 Behov och efterfrågan

Bostadsbrist är alltjämt det vanligast förekommande begreppet i beskrivningarna av situationen på bostadsmarknaden, såväl nationellt som i Göteborg.

5.1 Skillnad mellan behov och efterfrågan

Det är viktigt att begreppen efterfrågan och behov skiljs åt. Behovet kan förenklat sägas vara att det på bostadsmarknaden behöver finnas en bostad per hushåll och en viss reserv som underlättar omsättningen inom det befintliga bostadsbeståndet. Efterfrågan är mer differentierad eftersom den påverkas av hushållens resurser och syn på bostadens egenskaper i form av storlek, läge, utformning, kostnader, med mera. Behovet av en bostad påverkas inte av marknadsrelaterade omständigheter – människor behöver alltid någonstans att bo. Möjligheterna att tillgodose behovet påverkas dock av sådana omständigheter. Behoven kan alltså i en mening vara tillgodosedda, men efterfrågan ändå överstiga utbudet när det gäller vissa typer av bostäder, till exempel småhus, lägenheter av en viss storlek eller i specifika delar av staden. På samma sätt kan marknaden för en viss typ av bostäder i vissa lägen, inte minst inom nyproduktionen, bli mättad trots att efterfrågan allmänt är hög eller att behoven generellt fortfarande inte är tillgodosedda.

5.2 Fler bostäder behövs för att nå balans på bostadsmarknaden

Behovet av fler bostäder i Göteborg är främst ett resultat av att antalet invånare ökar och därmed antalet hushåll, men även förändringar av hushållsstrukturen.

Utifrån befolkningsprognosen bedömer fastighetskontoret att det fram till 2030 behöver byggas mellan 4 000 och 5 000 bostäder per år i Göteborg för att kunna möta framtida behov och minska dagens brist på bostäder. Beräkningen tar dock inte hänsyn till att efterfrågan varierar mellan olika typer av bostäder och storlekar, lägen i staden samt vad det kostar att bo i nya bostäder. Vidare tillkommer även andra behov som är svåra att beräkna. Exempel på sådana behov är trångboddhet, unga vuxna som vill men inte kan flytta hemifrån, att flera hushåll tvingas dela bostad och att bostadsbristen kan begränsa möjligheterna att flytta till Göteborg samt bidra till utflyttningen från staden. Ofta beror svårigheterna med att beräkna dessa behov på att det saknas fullständiga registerdata. Alla är exempelvis inte folkbokförda på den adress där de faktiskt bor, vilket försvårar en kartläggning av de dolda behoven som finns.

Det är viktigt att poängtera att uppskattningar av bostadsbristen och bostadsbehoven är förenat med många och betydande osäkerheter. Ett kraftigt ökat utbud av bostäder kan påverka flyttmönstren där såväl ökad inflyttning som minskad utflyttning påverkar behovet av bostäder. Relationen mellan

behov, efterfrågan och utbud är således i ständig förändring, varför det är mycket svårt att med exakthet förutse när balans på bostadsmarknaden skulle kunna uppnås. En förutsättning för balans på bostadsmarknaden är dock att de hushåll som är i behov av en bostad också har möjlighet att efterfråga den. Ytterligare en förutsättning är en ökad rörlighet på bostadsmarknaden för att bostadsbeståndet ska kunna användas mer effektivt, dvs. att de befintliga bostäderna används på ett sätt som bättre motsvarar både efterfrågan och behov.

5.3 Uppskattning av efterfrågan på hyresrätter

Lägenheterna hos de allmännyttiga bostadsbolagen fördelas efter kötid via Boplats vilket gör fördelningen mer transparent. Värdet för de bostadssökande mäts främst i antalet förmedlade lägenheter som har ökat med 20 procent under 2021, bland annat tack vare att allmännyttan annonserat fler lägenheter.

Boplats Göteborg i siffror 2020–2021	**2020**	**2021**
Förmedlade lägenheter	5 823	7 306
Antal registrerade bostadsökande	248 473	256 835
Andel allmännyttiga lägenheter	88%	89%
Medelantal ködagar, samtliga annonserade eller förmedlade lägenheter	2407	2 336

Den genomsnittliga kötiden planade ut något under 2021 och låg på 2 336 dagar. Kötiderna varierar mycket mellan lägenheterna beroende på hyra, läge och storlek och jämförelsevis var det fler personer som fick lägenhet inom 4–6 år jämfört med 2020. Antalet bostadssökande som har samlat ködagar har ökat med 8 362 under det senaste året och Boplats Göteborg hade vid årsskiftet 256 835 medlemmar. Även om antalet bostadssökande har ökat, så har antalet personer som aktivt sökt en lägenhet varit 4 720 färre jämfört med 2020. Antalet aktivt sökande på Boplats Göteborg var 66 287 under 2021. Av dessa angav 25 procent att de var inneboende, bodde i andrahand, på hotell eller vandrarhem, eller i annat boende, 10 procent bodde i föräldrahem eller i studentbostad. Värt att notera är att inte alla registrerade på Boplats bor i Göteborg.

Det är också viktigt att skilja mellan antalet registrerade och antalet i behov av en lägenhet. Det är inte ovanligt att sökande som blir erbjudna en lägenhet tackar nej till ett kontrakt. Det tyder på att många lägenhetssökande inte är i direkt behov av en bostad, utan önskar byta till en annan lägenhet utifrån förändrade boendepreferenser. Det tyder också på att många lägenhetssökande på Boplats Göteborg redan har en varaktig och i övrigt fungerande boendesituation.

Under 2021 har det förmedlats 955 nybyggda lägenheter, vilket är 298 fler än 2020. Efterfrågan på nybyggda lägenheter är priskänslig och de har markant färre sökande än lägenheterna i det befintliga bostadsbeståndet. Exempelvis har en lägenhet med 3 rum och kök i det befintliga beståndet i genomsnitt 374 intresseanmälningar, medan en nyproducerad trerumslägenhet hade 44 anmälningar. Årsmedelhyran för nyproduktionen var 2 156 kr per kvadratmeter jämfört med 1 384 kr per kvadratmeter för lägenheterna i det befintliga beståndet. Konkurrensen om utbudet av hyresrätter mellan de som har möjlighet att efterfråga och de som har ett reellt behov av en bostad är problematisk. Detta eftersom såväl efterfrågan som behoven i stor utsträckning tillgodoses genom omsättningen inom den delen av det befintliga hyresrätts-beståndet med lägre hyresnivåer[3].

5.4 Bostadsbristens konsekvenser

Ett ökat bostadsbyggande är viktigt för bostadsförsörjningen, såväl genom tillskottet av bostäder som att det skapar en rörlighet inom det befintliga beståndet.

Möjligheterna för olika grupper i befolkningen att tillgodose sina bostadsbehov varierar dock kraftigt, även om nyproduktionen ökat. Några grupper som har särskilt svårt att tillgodose sina behov på bostadsmarknaden är exempelvis unga vuxna som får svårare att flytta hemifrån och påbörja ett fullvärdigt vuxenliv, hushåll med begränsade ekonomiska resurser som har svårt att konkurrera om bostäderna, hushåll som har betalningsanmärkningar, svagt kontaktnät eller de som nyligen flyttat till Göteborg eller som skulle vilja göra det. För många människor står lösningen nästan uteslutande att finna i det befintliga beståndet och utanför den ordinarie bostadsmarknaden.

Bristen på bostäder innebär även att företag och offentliga organisationer får svårare att rekrytera personal. I förlängningen kan detta medföra att näringslivets utveckling hämmas och att företagens tillväxtmöjligheter begränsas. Bostadsbristen kan också leda till att individer väljer en annan studieort, vilket på sikt är negativt för näringslivet i staden och regionen. Tillgången till bostäder är därför en viktig faktor för näringslivet och en välfungerande arbetsmarknad.

[3] Boplats, Årsredovisning 2021

6 Ekonomiska förutsättningar på bostadsmarknaden

Det allmänna konjunkturläget och andra marknadsförutsättningar såsom hushållens efterfrågan, förhållanden inom byggbranschen samt villkor på kapitalmarknaden har en stor betydelse för byggsektorn och bostadsbyggandet.

6.1 Konjunkturutveckling

Bostadsbyggandet och bostadsmarknaden påverkas i stor utsträckning av svängningar i den allmänna konjunkturen. I Europa utgör kriget i Ukraina och energikrisen att det skett stora förändringar i samhällsekonomin de senaste månaderna. Enligt Konjunkturinstitutets senaste konjunkturbild från augusti 2022 kommer den höga inflationen, stigande räntor och fallande tillgångspriser pressa hushållen som kommer att dra ner på konsumtionen. Detta leder till att svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur med ett försämrat arbetsmarknadsläge. Riksbanken kommer därför att fortsätta på den inslagna vägen med räntehöjningar i syfte att stävja inflationen och de höga inflationsförväntningarna. Konjunkturinstitutet bedömer att reporäntan har höjts till 2 procent vid utgången av 2022.

Flera faktorer som bidragit till stigande bostadspriser och ett ökat bostadsbyggande de senaste åren förväntas vändas till sin motsats under kommande år. Efter en lång period med historiskt mycket låga räntor väntas dessa stiga framöver. Detta bidrar även till att den kraftiga prisuppgången på bostäder avtar och att bostadspriserna istället sjunker. Bostadsinvesteringarna har varit på en historiskt hög nivå under de senaste åren. Höga materialpriser i kombination med stigande räntor och fallande bostadspriser försämrar lönsamheten för nyproduktion av bostäder. Den samhällsekonomiska utvecklingen förväntas sammantaget bidra till sjunkande bostadsinvesteringar och ett minskat bostadsbyggande.

6.2 Prisutveckling på bostadsrätter och småhus

Bostadsrätts- och småhuspriserna har sjunkit i landet sedan i våras, i Göteborg med 8 procent. Räntehöjningar, en svag utveckling av reala disponibelinkomster och ett svagt konsumentförtroende kan väntas leda till att bostadspriserna fortsätter faller något.[4] Trots nedgången har, i ett längre perspektiv, bostadsbrist och tidigare historiskt låga räntor fått bostadspriserna att öka kraftigt under 2000-talet. De senaste tio åren har bostadsrätts- och småhuspriserna i Göteborg ökat med 90 respektive 93 procent.

Bostadsrättspris- och småhusprisindex, 2005 - juli 2022

Källa: Valueguards HOX index

6.3 Hyresnivåer i Göteborg

Hyresnivåerna inom nyproduktionen är generellt höga. Samtidigt står det äldre hyresrättsbeståndet, huvudsakligen från miljonprogramsåren, inför omfattande renoveringar som kan komma att leda till höjda hyresnivåer. Sammantaget innebär situationen problem för dem som i ekonomiska termer redan lever på små marginaler. Många hushåll riskerar att få svårt att bo kvar i sin bostad efter genomförd renovering. Hyresrätter i äldre fastigheter har betydligt lägre hyror än i de nybyggda lägenheterna, något som är viktigt för unga vuxna och andra hushåll med lägre inkomster. Diagrammet nedan åskådliggör skillnaderna i hyresnivå för hyresrätter från olika tidsperioder.

[4] Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget juni 2022

Bestånd och medianårshyra 2021 efter nybyggnadsår

Källa: SCB

Medianårshyran var 2021 inom hyresbeståndet i Göteborg 1 233 kr/kvm och år, men variationen inom staden är stor. En jämförelse mellan de tidigare stadsdelsnämndsområdena visar på en medianårshyra från cirka 950 kr/kvm och år i Angered till över 1 400 kr/kvm i Centrum. För hyresrätter inom nyproduktionen som tillkommit från 2011 ligger medianårshyran på 1 959 kr/kvm och år. Hyresnivåerna inom nyproduktionen ligger alltså inte sällan 60 procent över hyresnivåerna inom det befintliga beståndet. Samtidigt kan det noteras att den största andelen av hyresbeståndet i Göteborg finns inom beståndet som tillkom före 1981, däribland miljonprogrammets hyresrätter.

Omkring hälften av Göteborgs hyresrätter ingår i allmännyttans bostadsbestånd. Den genomsnittliga lägenheten i Framtiden-koncernen är 63 kvm med en beräknad genomsnittlig hyra för 2022 på 1 203 kr/kvm och år. Omräknat till en vanlig lägenhet, till exempel en tvåa på 57 kvm, innebär det en månadshyra på 5 714 kr[5]. För att fler ska ha råd att bo i en nyproducerad lägenhet har Framtiden antagit en strategi under 2020 för att sänka kostnaderna vid nyproduktion med 30 procent. Samtidigt har priset på råvaror och transportkostnader stigit kraftigt vilket försvårar arbetet med att sänka nyproduktionskostnaderna.

Utmaningen för bostadsbyggandet har varit och är fortsättningsvis att inom ny-produktionen tillskapa bostäder som inte endast kan efterfrågas av hushåll med goda inkomster.

[5] Förvaltnings AB Framtiden, Årsredovisning 2021

7 Bostadsbestånd och - byggande

Boverket bedömer att det behöver byggas 570 000 bostäder i Sverige fram till år 2030. I allt fler sammanhang framförs att en ökad bostadsproduktion, även om den är nödvändig, inte räcker för att lösa bostadsbristen. Bostadsbyggande och tillskott av bostäder är viktiga faktorer för bostadsförsörjningen, men för många grupper i samhället står lösningen nästan uteslutande att finna i det befintliga beståndet och utanför den ordinarie bostadsmarknaden. På lång sikt är nyproduktionen dock betydelsefull för tillgången på bostäder och såväl på kort som lång sikt för att öka rörligheten på bostadsmarknaden.

7.1 Befintligt bostadsbestånd i Göteborg

Det finns 296 000 bostäder i Göteborg vid utgången av 2021. Av dessa är cirka 47 procent hyresrätter, varav allmännyttans bestånd utgör drygt hälften av det totala hyresrättsbeståndet, 28 procent är bostadsrätter och 18 procent utgörs av småhus. Det finns cirka 11 600 studentbostäder, 4 procent, och cirka 6 700 är äldre-bostäder eller bostäder för personer med funktionsnedsättning.

Bostäder byggda sedan 2011 utgör 9 procent av alla bostäder i staden, nyproduktionen utgör ett långsamt men kontinuerligt tillskott till det totala bostadsbeståndet.

Bostadsbeståndet per stadsområde, upplåtelseform i procent

Källa: SCB

Fördelningen mellan de olika stadsområdena skiljer sig åt. I Centrum finns få småhus, medan de utgör drygt en tredjedel av beståndet i Sydväst. I Nordost är nästan 2/3 av bostäderna hyresrätter jämfört med drygt 1/3 i Sydväst. Av studentbostäderna ligger 3/4 inom stadsområdet Centrum.

7.2 Hur bor vi i Göteborg?

Diagrammet nedan visar hur befolkningen fördelas efter ålder och upplåtelseform. Hyresrätten är den enskilt vanligaste upplåtelseformen genom livets alla skeden, vilket delvis förklaras av att nästan hälften av bostäderna i staden är hyresrätter. Hyresrätten är också en viktig upplåtelseform för dem som ska etablera sig på bostadsmarknaden, vilket speglas av att en större andel mellan åldrarna 20 och 30 år bor i hyresrätter. Bostadsrätten är också en viktig upplåtelseform för denna grupp.

Andelen som bor i bostadsrätt ökar successivt från 45 års ålder, vilket till stor del förklaras av att möjligheterna att uppfylla bankernas kreditkrav och betala kontantinsats generellt blir större längre upp i åldrarna.

Källa: SCB, Stadsledningskontoret, Göteborgs Stad

Fördelningen visar även att småhus är en populär boendeform för barnfamiljer, medan andelen som bor i småhus minskar snabbare än i både hyresrätter och bostadsrätter från 75 års ålder. En förklaring är att äldre personer som bor i småhus i större utsträckning väljer att flytta till en mer lättskött och tillgänglig bostadsrätt – parallellt med att fler flyttar till olika former av äldreboendelösningar.

Specialbostäder består i diagrammet huvudsakligen av studentbostäder och olika former av äldrebostäder. Dessa typer av bostäder är en viktig del av bostadsförsörjningen för befolkningen i dessa åldersgrupper.

7.3 Bostadsbyggandet

Under de senaste åren har bostadsbyggandet ökat kraftigt i Göteborg. Fram till 2017 låg det årliga genomsnittliga bostadsbyggandet under 2000-talet på cirka 2 000 färdigställda bostäder per år. De senaste fyra åren har byggandet mer än fördubblats till i genomsnitt 4 300 färdigställda bostäder per år och under 2021 färdigställdes över 5 000 bostäder.

Färdigställda bostäder i Göteborg, 2005 - 2021

Källa: Fastighetskontoret, Göteborgs Stad

Av de bostäder som färdigställts de senaste fyra åren är cirka 40 procent hyresrätter medan 41 procent är bostadsrätter. Andelen hyresrätter i nyproduktionen har ökat och under 2021 var 60 procent av de vanliga lägenheter som färdigställdes hyresrätter. 7 procent av de färdigställda bostäderna är småhus, varierande mellan 260 och 350 småhus per år.

Färdigställda bostäder i Göteborg, 2014–2017 och 2018–2021 per primärområde

Källa: Fastighetskontoret Göteborgs Stad

Huvuddelen av bostadsbyggandet har skett i Göteborgs mer centrala delar, inom området som i Översiktsplanen benämns Innerstaden/Mellanstaden. Byggande i ett flertal områden har bidragit till ett ökat antal färdigställda bostäder. Tidigare

års bostadsbyggande var mer koncentrerat till ett fåtal områden, som Eriksberg och Östra Kvillebäcken.

Till stor del på grund av det ökade byggandet i Göteborg har det regionala bostadsbyggandet i Göteborgsregionen den senaste femårsperioden mellan 2017 och 2021 ökat till i genomsnitt cirka 6 400 bostäder om året genom nybyggnation. Det kan jämföras med föregående femårsperioden mellan 2012 och 2016 då den genomsnittliga nybyggnationen av bostäder låg på cirka 3 900 bostäder om året.

43 procent av samtliga färdigställda bostäder genom nybyggnation sedan 2017 har tillkommit utanför Göteborg. Göteborgs andel av regionens byggande har kontinuerligt ökat under de senaste fem åren. De kommuner utanför Göteborg där bostadsbyggandet var som störst är framför allt kommunerna som gränsar till Göteborg som Mölndal, Kungälv och Kungsbacka.

Under 2021 färdigställdes fler bostäder i Göteborg än i såväl Malmö, 2 800, som Stockholm, 4 700. De senaste fem åren har enligt statistik från SCB det i genomsnitt per år färdigställts cirka 5 000 bostäder i Stockholm och knappt 2 900 bostäder i Malmö genom nybyggnation.

Fler bostäder av alla rumsstorlekar, förutom av de allra största på 5 rum eller fler, har byggts de senaste åren. Diagrammet visar lägenhetsfördelningen i vanliga lägenheter i flerbostadshus som färdigställts över en tioårsperiod från 2011, dvs specialbostäder som studentbostäder och äldrebostäder, de flesta om 1 rum och kök, ingår inte sammanställningen. Vanligaste lägenhetstypen som byggt de senaste åren är om 2 rum och kök. Under 2020 färdigställdes nästan 1 300 lägenheter.

Färdigställda vanliga lägenheter i nybyggda flerbostadshus per lägenhetstyp 2011-2020

Källa: SCB

De senaste årens nybyggnation har bestått av en större andel mindre lägenheter än hur fördelningen ser ut i övriga bostadsbeståndet. En majoritet av de vanliga lägenheter som färdigställts de senaste fyra åren har en boyta som är mindre än 60 kvm jämfört med drygt 40 procent av de äldre lägenheterna i flerbostadshus. Knappt 25 procent av de vanliga lägenheter som byggts de senaste fyra åren har en boyta på mellan 50 och 60 kvm, nästan uteslutande lägenheter om 2 rum och kök.

Bostadsbestånd i flerbostadshus per lägenhetstyp, boyta och nybyggnadsperiod, 2021

Källa: Lägenhetsregistret, Fastighetskontoret, Göteborgs Stad

Foto: Magnus Brink

7.4 Bostadsbrist och trångboddhet

Under en längre tid har bostadsbrist, och även tilltagande bostadsbrist, varit kännetecknande för beskrivningarna av situationen på bostadsmarknaden i Göteborg. Underskottet på bostäder har också medfört en ökad trångboddhet.

För kommunikationen kring bostadsbrist har Boverket tagit fram förslag på enhetliga begrepp och mått på antalet hushåll som saknar en rimlig bostad. Vad som är en rimlig bostadssituation definieras utifrån vissa kriterier som boendeyta, boendekostnad, och boendestandard. De två mått som Boverket menar bäst sammanfattar den behovsbaserade bostadsbristen är antalet trångbodda hushåll och antalet hushåll med ansträngd boendeekonomi. Göteborg tillhör de tio kommuner i landet där trångboddheten är som allra störst i landet tillsammans med Malmö, Stockholm och sju andra kommuner i Storstockholm. Boverkets mått sträcker sig från 2012 till 2018 och visar att andelen trångbodda i Göteborg har ökat, de sista åren i en avtagande takt. De två senaste åren, 2020 och 2021, ser däremot andelen trångbodda i Göteborg ut att ha vänt nedåt (SCB/stadsledningskontoret).

Bostadsbrist i form av en hög andel hushåll med ansträngd boendeekonomi är inte på samma sätt främst ett storstadsproblem. Det finns ett tiotal landsbygdskommuner i Västra Götaland, alla med färre än 15 000 invånare, där andelen hushåll med ansträngd boendeekonomi är högre än i Göteborg.

7.5 Boende i nyproduktion

En av strategierna i programmet för bostadsförsörjning är att, i samverkan med marknadens aktörer, möjliggöra ett varierat utbud av bostäder för att möta olika behov och en differentierad efterfrågan. Utöver variationen av byggda bostäderna kan ett sätt att se närmare på variationen av utbudet vara att se på sammansättningen av de boende som efterfrågat, och kunnat efterfråga, de nyproducerade bostäderna och om de skiljer sig åt från befolkningen i kommunen i stort.

I bostäder som byggdes under perioden 2011–2020 bor 8 procent av göteborgarna. Av de boende i de nyproducerade bostäderna är nästan hälften i åldrarna 25–44 år. Nästan en tredjedel ingår i åldersgruppen 25–34 år. Det är den ålderskategori som avviker mest från kommunens befolkning i sin helhet, där färre än 20 procent är mellan 25 och 34 år, och speglar också att flyttningar

är vanligast i yngre åldrar. Knappt 10 procent är barn i åldrarna 0–5 år som kan ha flyttat till eller fötts i den nyproducerade bostaden.

Källa: SCB

Diagrammet visar hur befolkningen i de nyproducerade bostäderna fördelas efter ålder och upplåtelseform. Från 55 år uppåt bor en majoritet i bostadsrätt och bostadsrätt är den vanligaste upplåtelseformen i alla åldersgrupper utom 6–15 åringar, en följd av att det under den här perioden byggdes en stor andel bostadsrätter. Andelen boende i de nyproducerade småhusen är tydligt kopplat till barnfamiljsåldrarna, än mer än bland samtliga småhus.

Av de som flyttat till de nyproducerade bostäderna 2020 kommer 70 procent från Göteborg, 25 procent från en annan kommun och 5 procent från utlandet. Specialbostäder, till stor del studentbostäder, avviker från övriga hustyper då en stor andel kommer från en annan kommun, knappt 40 procent, eller från utlandet, 10 procent. I nyproducerade småhus är en något större andel inflyttade från Göteborg jämfört med i nyproducerade flerbostadshus.

Medelinkomsten för de boende i nyproducerade bostäder är högre än medelinkomsten för de boende i det övriga, äldre, bostadsbeståndet. Det gäller i synnerhet boende i nyproducerade hyresrätter. Där var medelinkomsten 24 procent högre än hos boende i de äldre hyresrätterna. Motsvarande siffror för bostadsrätter och småhus är 14 respektive 6 procent. Skillnaderna i medelinkomst är än större mellan de olika upplåtelseformerna i de nyproducerade bostäderna. Medelinkomsten för boende i nyproducerade småhus är betydligt högre än i nyproducerade hyresrätter (43 procent) och högre än i nyproducerade bostadsrätter (7 procent). Uppgifterna avser disponibel inkomst per konsumtionsenhet 2019 (SCB/stadsledningskontoret).

7.6 Ombildning till bostadsrätt

Bostädernas fördelning på upplåtelseformer påverkas även av ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter. Under en 10-årsperiod från år 2000 ombildades mer än 11 000 hyresrätter till bostadsrätt. Eftersom nyproduktionen av hyresrätter under den perioden var betydligt lägre minskade då antalet hyresrätter i Göteborg.

Källa:SCB

Antalet ombildningar har minskat betydligt sedan dess, samtidigt som antalet färdigställda hyresrätter ökat kraftigt de senaste åren, vilket gör att antalet hyresrätter i Göteborg åter ökat. Under 2021 ombildades 241 hyresrätter till bostadsrätt.

8 Planeringsmässiga förutsättningar för bostadsbyggande

Förutsättningarna för ett markant ökat bostadsbyggande har skapats genom en kraftig uppväxling av planeringsverksamheten. Ökade volymer i verksamheten totalt och prioriteringar av planer med stort bostadsinnehåll har därför inneburit att antalet bostäder i antagna och godkända planer har ökat betydligt.

8.1 Projektutvecklings- och markanvisningsplan 2022

Att identifiera platser i Göteborg för framtida stadsutveckling är en utmaning. Arbetet görs utifrån staden och göteborgarnas behov.

Fastighetskontoret tar årligen fram en projektutvecklingsplan som identifierar olika platser att utreda för framtida stadsutveckling. Projektutvecklingsplanen innehåller de stadsutvecklingsprojekt som fastighetskontoret planerar att projektutveckla och föreslå fastighetsnämnden att söka planbesked för. Genom att ta fram en projektutvecklingsplan för de platser som bedöms ha möjlighet och förutsättningar för utveckling skapas bättre möjligheter för att de kommande projekten kan genomföras inom de planerade tidsramarna. Mål för projektutvecklingsplanen för 2022 är 2 200 bostäder totalt, varav 500 småhus, 600 studentlägenheter, 100 boende med särskild service (BmSS) samt ett äldreboende.

Det finns även en markanvisningsplan med de projektutvecklingar som fastighetskontoret planerar att markanvisa under året. För att en projektutveckling ska vara aktuell att publicera i markanvisningsplanen bör det finnas ett positivt planbesked för projektet. Innan en markanvisning sker ska utvärderingskriterier för markanvisningen beslutas i fastighetsnämnden. Markanvisningsplanen uppdateras löpande. Totalt innehåller markanvisningsplanen för 2022 cirka 1 400 bostäder, varav 370 småhus.

8.2 Bostäder i olika skeden

Kontoret har sedan 2020 ansökt om planbesked för cirka 6 000 bostäder. Det finns ett stort antal bostäder i projekt med tidigare lämnade markanvisningar och positiva planbesked som ännu inte finns med i stadsbyggnadskontorets startplan och där detaljplanearbetet inte har påbörjats. Fastighetskontoret bedömer fortsatt att arbetet med att genomföra projekt som befinner sig i genomförandeskedet behöver prioriteras.

Startplanen är Göteborgs Stads produktionsplan som beskriver vilka detaljplaner som ska starta ett specifikt år. Byggnadsnämnden fattar beslut om startplanen.

Inom exploateringsprojekt med pågående detaljplan finns cirka 22 000 bostäder möjliga bostäder om samtliga detaljplaner vinner laga kraft. Volymen varierar något mellan åren beroende på de aktuella projektens innehåll och förutsättningar, men har varit relativt stabil de senaste tre åren. Av de 22 000 bostäderna är cirka 1 000 småhus, 2 000 studentbostäder samt 200 BmSS.

Inom exploateringsprojekt med lagakraftvunnen detaljplan finns cirka 27 000 möjliga bostäder. Även här kan volymen variera något mellan åren, men har varit relativt stabil de senaste åren tre åren med skiftningar mellan 24 000–28 000. Av de 27 000 bostäderna är cirka 10 000 bostäder under pågående byggnation. 2017 fanns cirka 5 000 bostäder i pågående byggnation och antalet har sedan dess årligen ökat. Av de 27 000 möjliga bostäder som finns inom lagakraftvunna detaljplaner är cirka 250 småhus, 800 studentbostäder samt 250 boende med BmSS.

Prognosen för färdigställande av bostäderna inom pågående samt laga kraftvunna detaljplaner sträcker sig fram till år 2034. Merparten bedöms bli färdigställda mellan åren 2022–2028 och bedömningen visar att det finns planeringsmässiga förutsättningar att färdigställa cirka 5 600 bostäder per år. Bedömningen kan dock förändras under kommande månader pga omvärldens påverkan på bostadsmarknaden.

Foto: Magnus Brink

9 Bostadsförsörjning för olika grupper

Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun planera för bostadsförsörjningen i syfte att ge alla kommunens invånare förutsättningar för ett bra boende. Förutsättningar och behov varierar mellan olika delar av befolkningen. Därför görs en genomgång om bostadssituationen för olika grupper i befolkningen och vilka insatser som pågår för att tillgodose dessa olika gruppers behov av bostad.

9.1 Hemlöshet

Hemlösa – en av de mest socialt utsatta grupperna – består exempelvis av personer med missbruksproblematik och psykisk ohälsa, nyanlända, stora barnfamiljer samt personer utsatta för våld i nära relationer. Gemensamt för alla är att de har små möjligheter att lösa boendesituationen på egen hand vilket kan leda till att boendet måste lösas med kommunens hjälp.

Kommunens ansvar i hemlöshetsfrågan befinner sig i skärningspunkten mellan bostadsförsörjning och socialtjänst. Kommunen har ett ansvar att planera för en bostadsförsörjning för alla kommuninvånare samtidigt som socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Arbetet med att bekämpa hemlöshet är därmed både en bostadspolitisk och en socialpolitisk fråga, men berör även andra områden som integration, arbetsmarknad samt hälso- och sjukvård. Orsakerna till hemlöshet är många och komplexa. Det behövs både individuella insatser och strukturella åtgärder inom den generella bostadsförsörjningen för att möta hemlösa personers bostadsbehov.

Kommunfullmäktige antog under 2020 Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022. Hemlöshetsplanen är framtagen i bred samverkan med förvaltningar, bostadsbolag, myndigheter och idéburna organisationer. Hemlöshetsplanen omfattar ett övergripande mål, fem mål, fyra fokusområden och 15 åtgärder för att minska hemlösheten med minst 20 procent under planperioden. Planen tar sin utgångspunkt i perspektivet att bostaden ska ses som en förutsättning för att hantera övriga problem, som till exempel missbruk. Planen fokuserar särskilt på att förebygga hemlöshet och på att säkra tillgången av bostäder för hemlösa personer. Årsuppföljningen 2021 av hemlöshetsplanen visar att antalet personer (vuxna och barn) i hemlöshet har minskat med 37 procent sedan 2019, från 5 015 till 3 161 personer.

Göteborgs Stads kartläggning av hemlöshet 2022 visar att 2 359 hushåll registrerats som hemlösa under mätvecka 14, vilket innefattade 2 524 vuxna och

697 barn. Antalet personer har ökat med 60 personer, från 3 161 personer till 3 221 personer jämfört med 2021. Det är antalet barn i långsiktiga boendelösningar som har ökat med 100 barn medan antalet vuxna har minskat 40 personer. Däremot har antalet hushåll minskat med 46 hushåll (det lägsta antalet hushåll sedan 2015). Totalt har antalet barnfamiljer i hemlöshet ökat med 14 familjer, från 282 barnfamiljer 2021 till 296 familjer 2022.

Historiskt sett har hemlösheten minskat i Göteborg, som mest hade Göteborg 5 619 hemlösa personer 2016, jämfört med 3 221 personer 2022. Det är en skillnad på cirka 2 400 personer.

Antal vuxna och barn i hemlöshet 2015–2022

Källa: Göteborgs Stad – Hemlösa och utestängda från bostadsmarknaden april 2022. Mätperioden är begränsad till en vecka. Det är viktigt att beakta att kartläggningen enbart ger en ögonblicksbild över hemlösheten under en viss period samt att det finns mörkertal.

Ökningen i årets kartläggning förklaras med de barnfamiljer som kommunanvisats enligt Bosättningslagen och som flyttat ut från sina genomgångslägenheter. De familjer som inte har ordnat annan bostad har möjlighet att hyra lägenhet i andra hand av kommunen via ett projekt som startade i juni 2021. Familjerna får bo i maximalt 18 månader i lägenheterna och under boendetiden ska familjerna söka annan bostad med stöd av kommunen. Dessa familjer har inte räknats med i föregående års kartläggning eftersom de haft en genomgångsbostad i fem år.

Av kartläggningen framgår att missbruksproblematik eller psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till hemlöshet. Majoriteten av dessa är ensamhushåll och män. Nästintill var femte hushåll har hamnat i hemlöshet till följd av att de hade blivit avhysta från sin bostad. För drygt vart tionde hushåll uppgavs våld i nära relation vara en bidragande orsak till hemlöshet. Därutöver visar kartläggningen att försörjningsstöd är den enskilt vanligaste inkomstkällan och att vart tionde hushåll har lön från regelbundet eller tillfälligt arbete.

Drygt en tredjedel av hushållen uppgavs inte ha några andra behov som föranleder stöd, insatser eller behandling, utöver boendet. Detta visar att många personer är i hemlöshet på grund av strukturella orsaker snarare än social problematik. Kartläggningen visar också att 40 procent av hushållen har en vuxen som är född utomlands. De flesta av föräldrarna är födda utomlands och merparten saknar social problematik.

Av hushållen i kartläggningen bor cirka 60 procent i en vanlig lägenhet (långsiktig boendelösning), varav många med möjlighet att överta

hyreskontraktet via kommunala kontrakt. Cirka 75 procent av barnfamiljerna bor i långsiktiga boendelösningar, många av dessa bor med kommunalt kontrakt och har möjlighet att överta kontraktet.

Antalet barnfamiljer i hemlöshet har minskat över tid, från 712 familjer 2016 till 296 familjer 2022. Även antalet ensamhushåll har minskat över tid, från 2 636 hushåll 2016 till 2 068 hushåll 2022. Diagrammet nedan visar utvecklingen av antalet ensamhushåll och barnfamiljer i hemlöshet sedan 2015.

Källa: Göteborgs Stad – Hemlösa och utestängda från bostadsmarknaden april 2022. Socialstyrelsens rapport "Hemlöshet 2017-omfattning och karaktär" redovisar inte antal hushåll

Utöver hemlöshetssituationen för barnfamiljer som den beskrivs ovan lever många också under osäkra boendeförhållanden som inneboende eller andrahandsboende. Det finns även en utbredd trångboddhet i vissa ytterområden. Skillnaderna i förekomsten av trångboddhet är dessutom påtaglig mellan ekonomiskt resursstarka och resurssvaga områden.[6] Mörkertalet vad gäller utbredningen av trångboddhet och andrahandsboende är dock stort.

Orsakssambanden för hemlöshetens utveckling är flera och komplexa samt att det finns mörkertal. Insatser som har minskat antalet strukturellt hemlösa är bland annat lägenheter med egna kontrakt (barnfamiljsatsning), boendecoachning i samband med nödbistånd och ett ökat bostadsbyggande. Socialt hemlösa personer kräver andra typer av insatser som till exempel Bostad först och ett omfattande stöd för att kunna bo kvar och för att kunna ta itu med andra problem. Hemlöshetens utveckling påverkas således av vilket typ av insats som görs för respektive målgrupp. Göteborg satsar stort på modellen Bostad först för personer som står allra längst från den ordinarie bostadsmarknaden. Utgångspunkten är att erbjuda dessa personer en trygg bostad och därefter ett individuellt utformat stöd med det innehåll som personen själv önskar.

Faktorer som troligtvis kommer att påverka hemlösheten i fortsättningen är bland annat uppsägningar av nyanlända som bor i genomgångsbostäder, framtida bostadsbyggande och mottagande av nyanlända. Bedömningen är att hemlösheten troligtvis kommer att öka inom de närmsta åren, särskilt antalet barnfamiljer och barn i långsiktiga boendelösningar.

[6] Jämlikhetsrapporten 2017 – Skillnader i livsvillkor i Göteborg, Göteborgs Stad, Jämlikt Göteborg

9.2 Särskilda insatser för nyanlända

Bostadssituationen för nyanlända är starkt präglad av den rådande bostadsbristen. Problematiken med trångboddhet, osäkra boendeförhållanden och temporära lösningar är utbredd, i synnerhet i stadens mer utsatta områden.

I mars 2016 trädde Bosättningslagen i kraft, vilken innebär en skyldighet för landets alla kommuner att ordna med bostad för anvisade nyanlända. Utöver nyanlända som anvisas (ABO) tillkommer de som under asyltiden bosatt sig i kommunen på egen hand (EBO).

Kommunen har säkrat ett ordnat mottagande för de nyanlända som staten anvisat enligt Bosättningslagen. Totalt har nästan 4 000 nyanlända personer anvisats till Göteborg 2016–2022. Det finns dock faktorer som kan innebära ett ökat anvisningstal via Bosättningslagen, exempelvis regeringens översyn av EBO-lagstiftningen och omvärldsfaktorer i form av krig och konflikter.

Källa: Fastighetskontoret

Nyanlända som anvisas till Göteborg kommer först till ett så kallat mellanboende, det kan exempelvis vara korridorsboende. Boendetiden i mellanboendet varierar mellan två och sex månader, därefter flyttar den nyanlände vidare till en så kallad genomgångslägenhet, som hyrs i andrahand av kommunen. Vuxenhushållen ges möjlighet att bo i genomgångslägenheten i max fyra år och barnfamiljerna har en förlängd boendetid med ytterligare ett år, till totalt fem år. Lägenheten kan inte övertas av hyresgästen och innan boendetidens utgång måste hyresgästen ha ordnat annan bostad.

För att tillgodose bostäder till målgruppen bidrar de kommunala bostadsföretagen och privata bostadsföretag med hyreslägenheter genom äskande utifrån samarbetsavtal och krav i markanvisningar. Fastighetsnämnden har i ett flertal markanvisningar ställt krav på att bostadsföretag lämnar lägenheter till kommunen för vidareuthyrning till nyanlända. På detta sätt kan staden nyttja sitt markinnehav för att tillsammans med marknadens aktörer möjliggöra inhyrning för kommunala behov. Behovstäckningen för de anvisade hushållen bedöms därför som god.

Vid årsskiftet 2021/2022 förvaltade fastighetskontoret drygt 1 000 andrahandsavtal för nyanlända enligt Bosättningslagen. Under perioden 2022–2025 kommer nästan 1 000 hyresavtal att sägas upp i samband med att

hyreskontrakten löper ut, av dessa är cirka 450 barnfamiljer. För att minimera risken för en ökad akut hemlöshet när hyreskontrakten löper ut har fastighetskontoret ett mobilt boendeteam som bland annat fokuserar på boenderådgivning och boendecoachning för målgruppen. Teamet arbetar även vräkningsförebyggande och stävjar olovlig vidareuthyrning samt med ökad boendekunskap och med allmän samhällsinformation.

Syftet med boendecoachning är att minimera riskerna för en ökad akut hemlöshet inför att hyreskontrakten i de så kallade genomgångslägenheterna för anvisade nyanlända löper ut. Inför utflyttningarna av barnfamiljerna gjordes en bedömning att ett antal barnfamiljer kommer att behöva hjälp med boende (nödbiståndsboende) via socialtjänsten, vilket också medför ökade kostnader för socialtjänsten. Därför startades projektet ”Barnfamilj med korttidsavtal” juni 2021 i samverkan mellan AB Framtiden, fastighetskontoret och socialförvaltningarna. En av målgrupperna i projektet är barnfamiljer som inte ordnat annat boende efter fem år i genomgångslägenheter och riskerar därmed att hamna i akut hemlöshet, i så kallat nödbiståndsboende. Familjerna får bo i lägenheterna i max 18 månader och under boendetiden ska familjerna söka bostad med stöd av kommunen. Utöver detta har socialtjänsten möjlighet att skicka remiss till fastighetskontoret för de barnfamiljer som inte kan ordna en bostad på egen hand på grund av sociala eller medicinska orsaker.

Under senare år har andelen kvothushåll bland de hushåll som anvisas till Göteborg ökat. En kvotflykting är en person som har flytt från sitt land och som har blivit utvald av FN:s flyktingorgan UNHCR för att få flytta till ett annat land. Det finns anledning att anta att kvothushåll kan ha svårare att leva upp till hyreslagens krav och framför allt ha större utmaningar i att få tag på eget förstahandshyresavtal jämfört med övriga anvisade hushåll.

Vid årsskiftet 2021/2022 hade knappt 360 vuxenhushåll och 116 barnfamiljer hittills sagts upp och flyttat ut från sina genomgångsbostäder, utifrån att hyresavtalen löpt ut efter fyra eller fem års boendetid. Av hushållen som avflyttat och folkbokfört sig på ny adress bor cirka 80 procent kvar i Göteborg. Majoritet av vuxenhushållen är inneboende, enbart drygt 20 procent av hushållen utan barn har lyckats ordna ny egen bostad. Av barnfamiljerna har drygt 60 procent hittat ny egen bostad medan drygt 30 procent vänt sig till socialtjänsten och då kunnat nomineras för ny bostad inom projektet ”Barnfamilj med korttidsavtal”.

9.3 Unga vuxna och studenter

Bland de som söker bostad via Boplats Göteborg är unga vuxna en klar majoritet. Dessutom är unga vuxna helt dominerande bland de som inte har en egen bostad. En studie om hur unga vuxna bor och deras ekonomiska möjligheter och förutsättningar på bostadsmarknaden genomförs vartannat år på uppdrag av Hyresgästföreningen. Senaste undersökningen från 2021 visar att av unga mellan 20–27 år i Storgöteborg har 71 procent ett eget boende. Den visar även att:

- Bland de som har eget boende svarar 42 procent att de hyr en bostad i första hand. Ytterligare 8 procent hyr i andra eller tredje hand. 32 procent svarar att de har egen bostadsrätt och 3 procent har ett eget hus/radhus. Resterande 15 procent svarar att de bor i studentbostad i första hand.
- 21 procent av unga vuxna bor hemma hos föräldrar. Vilket är lägre än genomsnittet i Sverige som ligger på 24 procent.
- Bland de som bor hemma hos föräldrar svarar 84 procent att de vill bo på annat sätt. Det innebär att cirka 19 027 personer är ofrivilligt hemmaboende. Gruppen består i högre grad av studenter och personer som står utanför arbetsmarknaden.

Det finns således ett stort behov av fler bostäder som är lämpliga för unga vuxna vad gäller storlek och boendeutgift. Omsättningen inom det befintliga bostadsbeståndet är därför mycket viktig för gruppens bostadsförsörjning. Ett alternativ till billigare lägenheter inom det befintliga beståndet är nyproduktion av små lägenheter där hyran kan vara lägre tack vare en mindre bostadsyta.

Det finns idag en brist på studentbostäder i Göteborg. På grund av bristen finns det en risk att unga skulle kunna tvingas att välja andra studieorter eller annan utbildning. Många av studenterna löser dock sitt boende på annat sätt än att bo i studentbostäder, men särskilda studentbostäder är en mycket viktig del av bostadsförsörjningen för studenter.

För att motverka bristen på studentbostäder finns en samverkansgrupp, GBG7000+, med aktörer som Göteborgs Universitet, Chalmers, Fastighetskontoret, Västsvenska Handelskammaren samt de byggaktörer som bygger och förvaltar studentbostäder. De deltagande parterna verkar för att uppnå målet att 7 000 studentbostäder ska vara inflyttningsklara under perioden 2016 till 2026 exklusive temporära studentbostäder. I nuläget behöver staden och byggaktörerna identifiera ytterligare lämpliga projekt för studentbostäder för att nå målet inom GBG7000+. Fastighetskontoret har som mål att årligen söka planbesked för 600 studentbostäder för senare markanvisning. Totalt har det under åren 2016 till 2021 färdigställts cirka 1 250 studentbostäder genom nybyggnad och ombyggnad, varav cirka 500 studentbostäder med tidsbegränsat bygglov.

9.4 Utveckling kring äldres boende

Andelen äldre kommer att öka i staden, där den största ökningen är i åldersgrupperna 75–84 år, vilket leder till att behovet av vård- och omsorgsboende i framtiden kommer öka. Hur stort behovet kommer vara är dock beroende av ett flertal faktorer. Det kan handla om möjligheten att kunna bo kvar i ordinärt boende, andra former av tillgängliga bostäder, olika typer av mellanboendeformer, välfärdsteknologi, folkhälsa, livsstil, samt utveckling av läkemedel med mera. Tillgång till ett vård- och omsorgsboende beror dels på antal tillgängliga lägenheter i vård- och omsorgsboende, dels på de möjligheter som kan skapas för äldre att bo kvar hemma med god livskvalitet med mål att behålla hälsa och välmående samt att kunna delta i samhället hela livet. Här kan

bland annat bostädernas tillgänglighetsanpassning och möjlighet att genomföra bostadsanpassningar påverka kvarboendet.

De flesta äldre bor idag i hyresrätt, bostadsrätt eller eget hus inom den ordinarie bostadsmarknaden. Det finns även flera olika former av så kallade mellanboendeformer för äldre inom den ordinarie bostadsmarknaden såsom trygghetsboende, seniorboende med mera. Dessa mellanboendeformer kräver enligt göteborgsmodellen för trygghetsboende inget särskilt beslut enligt socialtjänstlagen utan förmedlas via öppna bostadsmarknaden. Under ett antal år har det i hela landet skett en förändring då allt fler äldre bor kvar i ordinärt boende och får stöd av hemtjänst och/eller hemsjukvård istället för att flytta till vård- och omsorgsboende. Förändringen har inneburit att en stor del av de äldre som idag bor i sitt ordinarie boende erhåller vård- och omsorg i hemmet och är i behov av hög grad av fysiskt och socialt tillgängliga och inkluderande miljöer. Förändringen har även inneburit att en ökande andel av de äldre som bor på vård- och omsorgsboende har än mer omfattande vård- och omsorgsbehov[7].

I arbetet med att bli en åldersvänlig stad har det tagits fram en handlingsplan för åren 2021–2024 som godkändes 2021[8].

Trygghetsboende och T-märkning

Trygghetsboenden drivs av olika fastighetsägare och uppfyller särskilda krav som Göteborgs Stad ställer på trygghetsvärd och gemensamma utrymmen samt tillgänglighetshöjande åtgärder i lägenheterna, eftersom staden subventionerar den servicen. Allmännyttans bostadsföretag i Göteborg har trygghetsboende i befintliga bostadsområden där många äldre bor, även privata alternativ finns. Totalt uppgår antalet trygghetsbostäder som beviljats subvention till cirka 1 400 lägenheter. Fastighetsnämnden har under våren 2022 fastställt mål om 600 nya trygghetslägenheter under perioden 2023–2026. Målsättningen är att de kommunala fastighetsägarna ska tillskapa 300 lägenheter i befintligt bestånd, de privata fastighetsägarna ska tillskapa 200 lägenheter i befintligt bestånd och nyproduktion ska skapa 100 nya trygghetslägenheter fram till och med 2026.

I syfte att öka möjligheten för personer med funktionsnedsättning och den ökande andelen äldre bostadssökande att hitta rätt från början har Göteborgs Stad tillsammans med privata och kommunala aktörer tagit fram ett verktyg för att inventera det befintliga bostadsbeståndet med avseende på tillgänglighet - en T-märkning. Alla kommunala hyreslägenheter har inventerats och för de lägenheter som uppfyller tillgänglighetskraven markeras ett T i samband med uthyrning på Boplats. Det pågår en översyn av T-märkningens utformning för att bättre svara upp mot målgruppernas behov av information. Fastighetskontoret, Bostadsbolaget och Boplats arbetar med att ta fram en ny variant av T-märkningen som bland annat delar in lägenheterna i två nivåer:

[7] Äldre samt vård- och omsorgsnämnden, Lokalbehovsplan för vård- och omsorgsboende för äldre 2021
[8] Stadsledningskontoret, Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024

Tillgänglighetsmärkt lägenhet med trappsteg

Tillgänglighetsmärkt lägenhet utan trappsteg

Den nya märkningen planeras att implementeras under året och blir därefter synlig i samband med utannonserade lägenheter via Boplats.

9.5 Bostäder för personer med funktionsnedsättning

Staden har en flerårig brist av bostäder för personer med funktionsnedsättningar. Under åren 2018–2021 har det tillkommit omkring 210 lägenheter för bostad med särskild service (BmSS) och 320 lägenheter genom kommunala kontrakt i ordinarie bostadsbestånd. Tillskottet på bostäder de senaste åren har motsvarat den årliga behovsökningen och har därmed inte gett någon effekt på den över tid samlade bristen. Det beräknade behovet av BmSS under perioden 2023–2027 är cirka 400 lägenheter. Det innebär att produktionstakten av BmSS de kommande åren behöver öka. Nybyggnation av BmSS är inte bara en fråga om volym. Det är också viktigt att de nya bostäderna anpassas efter det behov av stöd som blivande hyresgäster har.

Andelen personer som behöver bo i en BmSS med sammanhållen utformning med möjlighet till mycket nära stöd har ökat. Dessa personer har många gånger svårt med det större sociala sammanhang det innebär att bo i en BmSS som är integrerad i flerbostadshus. Då en stor del av den planerade produktionen av BmSS över tid har varit i flerbostadshus utan att ha ett gemensamt skalskydd har det blivit ett överskott av denna bostadsutformning. Det finns därmed en risk för svåruthyrda BmSS-lägenheter trots att behovet av bostäder är stort. BmSS som nyproduceras de kommande åren behöver ha en sammanhållen utformning, främst i fristående byggnader.

Fastighetskontoret
Telefon: 031-365 00 00 (kontaktcenter)
E-post: fastighetskontoret@fastighet.goteborg.se

Göteborgs Stad

Deltidsuppföljning Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020–2023

[Underrubrik]

2022-11-30

Innehåll

1 Sammanfattning ... 3

2 Inledning och bakgrund ... 5

Syfte ... 5

Avgränsningar ... 5

Metod och urval ... 5

Disposition ... 6

3 Deltidsuppföljning ... 7

Göteborgs stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor ... 7

Planen och ansvariga nämnder/styrelser ... 7

Systematisering av arbetet med implementering ... 8

Hinder, orsaker och möjliga åtgärder ... 11

Minoriteternas synpunkter ... 12

Göteborgs stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde ... 16

Planen och ansvariga nämnder/styrelser ... 16

Systematisering av arbetet med implementering ... 17

Hinder, orsaker och möjliga åtgärder ... 20

Den sverigefinska minoritetens synpunkter ... 22

4 Stadsledningskontorets bedömning och slutsats ... 24

5 Bilaga Synpunkter från Göteborgs Stads sverigefinska råd ... 26

1 Sammanfattning

Det här är en deltidsuppföljning av Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor 2020–2023 och Göteborgs Stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde 2020–2023. Syftet med deltidsuppföljningen av planerna har varit att få en bild av genomförandet av insatserna och eventuella hinder för genomförandet. Uppföljningen utgör ett underlag för att se om eventuella justeringar eller förstärkningar behöver vidtas i det fortsatta planarbetet.

Deltidsuppföljningen av de två planerna är baserad på frågor som har ställts till 14 nämnder och styrelser via ordinarie delårsuppföljning per augusti 2022. Urvalet har gjorts utifrån de nämnder och styrelser som står som ansvariga för insatser i planerna. Minoriteternas synpunkter har också inhämtats. Dialoger har förts med Judiska församlingen, Sameföreningen i Göteborg, representanter från Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer och Göteborgs Stads sverigefinska råd. Meänmaas lokalförening för Västra Sverige, som är representerade i Göteborgs Stads samrådsforum för de nationella minoriteterna, fick frågan med valde att avstå.

Deltidsuppföljningen visar att arbete pågår enligt planerna i flera förvaltningar utifrån nämndernas/styrelsernas ansvar för mål och insatser. Vissa insatser har genomförts eller bedöms kunna genomföras inom plantiden medan andra insatser inte har påbörjats. Stadsledningskontoret bedömer att det inte krävs några justeringar i planerna under planperioden men att vissa förstärkningar behöver till i det fortsatta arbetet utifrån vad som framkommit i deltidsuppföljningen. Förstärkningsområdena sammanfattas nedan.

Flera förvaltningar och minoriteterna framhåller att det finns bristande kunskap, kompetens och stöd i arbetet. Stadsledningskontoret bedömer att det finns behov av fortsatta utbildningsinsatser riktade till politiker, chefer och medarbetare och tar med sig frågan om hur övergripande kunskapshöjande insatser kan samordnas. Dock täcker generella och övergripande utbildningar sällan in verksamhetsspecifika kunskapsbehov, arbetssätt och stöd. Dessa behov omhändertas med fördel av respektive förvaltning. Stadsledningskontoret ser även över former för hur nyckelpersoner i förvaltningar och bolag med uppdrag i minoritetsfrågor kan mötas för att lära av varandra.

I deltidsuppföljningen hänvisar flera förvaltningar till att det stora antalet program och planer i staden skapar perspektivträngsel och behov av prioriteringar till förmån för kärnuppdraget. Andra förvaltningar har på ett aktivt sätt har tagit sig an ansvaret som nämnden har enligt minoritetslagen och planerna. I sistnämnda fall har arbetet fått fart som ett resultat av yrkanden i nämnd. I och med yrkanden i nämnd har uppdrag setts över, resurssatts och vidare hanterats i planerings- och budgetprocessen. Det är en svårighet att vissa förvaltningar inte ser minoriteters rättigheter som en del av sitt kärnuppdrag. Därför bedömer stadsledningskontoret att respektive nämnds ansvar enligt lag och planer behöver förankras.

Delaktighet och inflytande för minoriteterna i frågor som berör dem är grundläggande i lagen och i Göteborgs Stads arbete. Stadsledningskontoret gör bedömningen att förvaltningar vars nämnder bär ett större ansvar enligt lag, behöver se över sina former för dialog med de nationella minoriteterna kring förvaltningsövergripande- och verksamhetsspecifika frågor. Likaså behöver samråd med barn och unga prioriteras.

I vissa frågor är nämndernas ansvar närliggande. Stadsledningskontoret uppmuntrar samarbete mellan förvaltningar i dessa frågor. Ett stärkt samarbete kan exempelvis bidra till en obruten linje i modersmålsundervisningen, vilket är av stor vikt för minoriteterna. Samverkan är också en förutsättning för att genomföra planernas insatser inom kompetensförsörjning. Detta är särskilt angeläget för att efterleva lagen inom äldreboende, hemtjänst samt modersmålsundervisning och modersmålslärare. Stadsledningskontoret ser även att dialogen med minoriteterna är viktig i detta avseende.

Minoritetslagens språkliga rättigheter hänger samman med minoriteternas kultur och identitet. En snäv tolkning av språk riskerar att missa att det handlar om lika delar identitet och kultur. I det fortsatta arbetet är detta en viktig del att utveckla.

2 Inledning och bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2020-09-10 § 29 om två stadenövergripande planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde 2020–2023. Planerna tydliggör kommunens ansvar för att säkerställa att Göteborgs Stad lever upp till internationell och nationell lagstiftning gällande de nationella minoriteternas rättigheter. Stadens arbete med nationella minoriteter ska präglas av dialog, samråd och långsiktighet. Enligt kommunfullmäktige ska en deltidsuppföljning göras 2022. Denna deltidsuppföljningsrapport omfattar de två planerna. Nästa övergripande uppföljning av planerna kommer att göras efter planperiodens slut 2023. Då beaktas även inriktningen i ärendet att utreda förutsättningarna för samordning av program och planer inom området mänskliga rättigheter (kommunfullmäktige 2020-12-10 § 20 punkt 2), beslutad i kommunfullmäktige 2022-10-27.

Syfte

Syftet med deltidsuppföljningen är att få en bild av hur förvaltningarna arbetar med respektive nämnds ansvar inom planen för arbetet med nationella minoritetsfrågor och planen för finskt förvaltningsområde. Vidare syftar deltidsuppföljningen till att identifiera hinder för implementering, orsaker till dessa hinder samt möjliga åtgärder. Deltidsuppföljningen kommer att utgöra ett underlag för att se om eventuella förstärkningar och justeringar behöver göras i det fortsatta planarbetet.

Avgränsningar

Deltidsuppföljningen bygger på en bedömning som görs på övergripande förvaltningsnivå och redovisar inte en komplett bild av hur arbetet ser ut i verksamheterna och vilka hinder de upplever. Deltidsuppföljningen bygger vidare på synpunkter lämnade av representanterna i Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, Göteborgs Stads sverigefinska råd samt Göteborgs Stads samrådsform för de nationella minoriteterna. Den redovisar inte systematiskt i vilken mån Göteborgs invånare tillhöriga de fem minoriteterna fått tillgång till sina rättigheter i enlighet med planen.

Metod och urval

Deltidsuppföljningen av de två planerna är baserad på frågor som har ställts till nämnder och styrelser via ordinarie delårsuppföljning per augusti 2022. Urvalet har gjorts utifrån de nämnder och styrelser som står som ansvariga för insatser i planerna. Frågorna har fokuserat på hur förvaltningarna har tagit sig an arbetet med Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde utifrån respektive nämnds ansvar i planerna. Likaså om förvaltningarna ser några hinder som påverkar arbetet med planernas insatser och vilka möjliga åtgärder som i så fall behövs för att överkomma dessa

svårigheter. Frågorna har besvarats skriftligen. Sammantaget har 14 förvaltningar deltagit.

Stadsledningskontoret har även haft dialog med förvaltningar som har ett större ansvar för fler insatser i planerna. Dessa förvaltningar är förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen, äldre samt vård och omsorgsförvaltningen, kulturförvaltningen och demokrati och medborgarservice. Dialogerna har berört samma frågor som i delårsuppföljningen och kompletterar de skriftliga svaren.

Stadsledningskontoret har inhämtat minoriteternas synpunkter på hur arbetet med planerna går. Synpunkterna har inhämtats genom separata dialoger med Judiska församlingen, Sameföreningen i Göteborg, representanter från Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer och Göteborgs Stads sverigefinska råd. Representanter från det sverigefinska rådet har också lämnat in synpunkter skriftligen. Dessa är bifogade som bilaga 1. Meänmaas lokalförening för Västra Sverige, som är representerade i Göteborgs Stads samrådsforum för de nationella minoriteterna, fick frågan med valde att avstå från att delta i deltidsuppföljningen.

Stadsledningskontoret gör en samlad bedömning.

Disposition

Varje plan redovisas individuellt, men uppföljningen av respektive plan följer samma disposition.

I det första avsnittet beskrivs planen med delmål och ansvar.

I det andra avsnittet har förvaltningar besvarat följande fråga:

- Hur har ni systematiserat arbetet med implementering av Göteborgs Stads planer för nationella minoritetsfrågor utifrån nämndens ansvar?

Svaren är organiserade utifrån de olika delmålen i respektive plan.

Det tredje avsnittet består av förvaltningarnas svar på följande frågor:

- Inom er förvaltning, vilka hinder ser ni har störst påverkan på insatserna i planen? På vilket sätt påverkar svårigheterna er? Vad kan vara orsakerna till detta? Och vad ser ni för möjliga åtgärder?

Avsnitt 4 utgörs av minoriteternas bedömning av följande frågor:

- Utifrån handlingsplanens målområden och målsättningar, vilka positiva förflyttningar har ni sett?
- Inom vilka målsättningar i handlingsplanen anser ni att det inte har skett en förbättring?
- Hur tycker ni att de olika förvaltningarna tar ansvar för att driva arbetet mot handlingsplanen mål?

Avsnitt 5 består av stadsledningskontorets bedömning och slutsatser, samt en bedömning om eventuella förstärkningar eller justeringar som behöver göras för

respektive plan, vilka är baserade på respondenternas förslag och stadsledningskontorets sammanvägda bedömning.

3 Deltidsuppföljning

Göteborgs stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor

Planen och ansvariga nämnder/styrelser

Planen omfattar de nationella minoriteterna judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Planen har ett övergripande mål, 5 delmål och sammanlagt 14 insatser riktade till specifika nämnder och styrelser.

Det övergripande målet är: Göteborgs Stad ger skydd för de nationella minoriteterna, stärker deras möjligheter till inflytande och stödjer de nationella minoritetsspråken så att de hålls levande.

De fem delmålen är:

Delmål 1 Göteborgs Stad informerar och kommunicerar aktivt om de nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar på svenska såväl som på aktuellt minoritetsspråk.

Delmål 2 Göteborgs Stad ger tillgång till service, vård och omsorg för äldre på nationellt minoritetsspråk.

Delmål 3 Göteborgs Stad uppmärksammar och arbetar för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket uppmärksammas och stärks särskilt.

Delmål 4 Göteborgs Stad har systematiska och utvecklade former för samråd med de nationella minoriteterna som ger inflytande i beslutsprocessen. Barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem stärks särskilt.

Delmål 5 Göteborgs Stad förebygger och motverkar diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till nationell minoritet.

Insatserna täcker in informationsskyldigheten, kunskaps- och kvalitetshöjning, kompetensförsörjning, samråd och systematiskt arbete för att förebygga och motverka diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till nationell minoritet.

Följande nämnder och styrelser har deltagit i deltidsuppföljningen:

Nämnd	Ansvar delmål	Ansvar antal insatser
Förskolenämnden	1, 3, 4, 5	6

Nämnd	Ansvar delmål	Ansvar antal insatser
Grundskolenämnden	1, 3, 4, 5	7
Idrott och föreningsnämnden	1, 4, 5	4
Kulturnämnden	1, 3, 4, 5	6
Kommunstyrelsen	1, 4	4
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning	1, 2, 3, 4, 5	6
Nämnden för demokrati och medborgarservice	1, 3, 4, 5	9
Nämnden för funktionsstöd	1, 3, 4, 5	5
Socialnämnd Centrum	1, 3, 4, 5	5
Socialnämnd Hisingen	1, 3, 4, 5	5
Socialnämnd Nordost	1, 3, 4, 5	5
Socialnämnd Sydväst	1, 3, 4, 5	5
Utbildningsnämnden	1, 2, 3, 4, 5	6
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	1, 2, 4, 5	6

Systematisering av arbetet med implementering

Deltidsuppföljningen visar att vissa förvaltningar har börjat systematisera de insatser de är ansvariga för, medan andra inte har det. Förvaltningarna har kommit olika långt och ser olika på sitt ansvar. Förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen har konkretiserat sina ansvar och arbetar aktivt med hjälp av avdelningar med uppdrag och ansvar. Andra har inlett, eller planerar att inleda ett arbete med att systematisera omhändertagande av planer och program generellt och planen för arbete med nationella minoritetsfrågor specifikt. Bland annat har socialförvaltningarna inlett ett samarbete kring målområden som ska utvecklas framöver, delvis i syfte att förbättra arbetet med att uppfylla intentionerna i flera av stadens program och planer. Ytterligare andra ser inte att de kan omhänderta planer och program utan stöd utifrån. Någon förvaltning har valt att prioritera planer och program som anses ligga närmare kärnverksamheten.

Delmål 1 information och kommunikation

Flera förvaltningar informerar om de nationella minoriteternas rättigheter på Göteborgs Stads hemsida goteborg.se. Förskoleförvaltningen arbetar aktivt med informationsfoldrar, broschyrer och filmer riktade till vårdnadshavare, delvis på minoritetsspråk. Grundskoleförvaltningen och demokrati och medborgarservice arbetar aktivt med att nå ut till den nationella minoriteten romer med hjälp av Romano center i väst. De konstaterar att ytterligare arbete behövs gällande övriga nationella minoriteter. Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen har information till den finska minoriteten som ett resultat av att Göteborg är ett finskt förvaltningsområde (FFO).

Mönstret är liknande gällande information och kunskapsmaterial riktat till chefer och medarbetare. Några förvaltningar har information och material publicerat på intranätet samt kommunicerar i mötesforum, chefsbrev och artiklar, och arbetar med kompetensutvecklingsinsatser. De kompetensutvecklingsinsatser till chefer och medarbetare som lyfts gäller främst den nationella minoriteten romer i samverkan med andra aktörer. Några förvaltningar som inte har information idag har tittat på andra förvaltningars arbete och planerar för utveckling. Vissa konstaterar att kunskaperna om de nationella minoriteterna och vilka samt varför dessa grupper har särskilda rättigheter behöver öka hos alla medarbetare för att kunna tillgodose och arbeta i enlighet med gällande lagkrav.

Göteborgs Stads kontaktcenter är behjälpliga med råd och stöd på finska och använder Romano center i väst för råd och stöd till den nationella minoriteten romer.

Stadsledningskontoret har tillsammans med Romano center i väst tagit fram informationsfilmer om den nationella minoritetslagstiftningen. En film är riktad till medarbetare i staden och en film till medborgare. Filmerna finns på samtliga minoritetsspråk och varieteter. Stadsledningskontoret har tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland och Västra Götalandsregionen anordnat och erbjudit utbildningstillfällen om nationella minoriteters rättigheter med nationella utredare och experter inom området, riktat till politiker, chefer och medarbetare. Romano center i väst håller kontinuerligt i utbildningar på förfrågan, riktade till förvaltningar och verksamheter.

Delmål 2 service, vård och omsorg för äldre

Förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning uppger att de idag inte bedriver något arbete riktat till de nationella minoriteterna. Utbildningsförvaltningen konstaterar att de inte har något uppdrag att erbjuda tvåspråkiga utbildningar vilket gör det svårt att identifiera eventuell målgrupp och genomföra insatser kopplade till elevernas arbetsplatsförlagda lärande.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen uppger att de har medarbetare som behärskar en del av de nationella minoritetsspråken (romani och finska) och att nationella minoritetsspråk beaktas inom ramen för förvaltningens kompetensförsörjningsprojekt. De uppger vidare att medarbetare erbjuds kompetenshöjande insatser inom till exempel förebyggande, äldres hälsa, interkulturell kunskap, rasism och normmedvetet arbete.

Delmål 3 språk, kultur och identitet

Kulturförvaltningen uppger att de uppmärksammar de nationella minoriteternas högtidsdagar. Även grundskoleförvaltningen arbetar med att uppmärksamma minoritetsdagarna, liksom skolbiblioteken.

Grundskoleförvaltningen gör insatser riktade till rektorer och vårdnadshavare angående rätt till modersmålsundervisning. De bedriver också en pilotsatsning med fokus på minoritetsspråk och kultur under våren 2023. Samverkan sker med minoriteterna för att säkerställa satsningens relevans. Målet är en bestående

satsning som inkluderar fler skolor. De planerar även kompetensutvecklingstillfällen om den romska minoriteten för rektorer, biträdande rektorer, lärare och personal på skolor i nordost. Det planeras även för att bjuda in vårdnadshavare till informationstillfälle och dialog.

Utbildningsförvaltningen ser att det finns behov av att tydligare kommunicera rättigheten och möjligheten att läsa minoritetsspråk i gymnasieskolan. En förvaltningsgemensam riktlinje är under framtagande.

Förskoleförvaltningen erbjuder på förvaltningens intranät ett mindre utbud av utbildningsmaterial, pedagogiskt material och webblänkar i syfte att stödja barns språkutveckling i deras nationella minoritetsspråk. Förskoleförvaltningen arbetar långsiktigt med att lyfta nationella minoritetsspråk i relevanta forum som exempelvis förvaltningsövergripande språknätverk. Förskoleförvaltningen arbetar för ett utökat utbud av både analoga och digitala barnböcker samt annat stödmaterial på minoritetsspråk.

Biblioteken kommunicerar både till vårdnadshavare och förskola kring de medier, litteratur och böcker som finns tillgängliga på nationellt minoritetsspråk. Förvaltningarna uppger att samverkan mellan förskola och bibliotek är central då förskolan kan besöka och ta del av utbudet på biblioteket samt låna böcker till förskola. Förskoleförvaltningen skriver att de ser behov av fördjupat samarbete. Skolbibliotekscentralen har en samordnande funktion för inköp av litteratur och har ökat utbudet på de nationella minoritetsspråken.

Biblioteken har också samverkan med minoritetsföreningar för att uppmärksamma minoritetsspråk där olika minoritetsspråk planeras in som tema under olika år.

Ett yrkande i grundskolenämnden våren 2022 har gett förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheterna för elever tillhörande minoriteterna att få möjlighet att ha modersmålsundervisning även i förskoleklass. Uppdraget redovisas under hösten 2022.

Delmål 4 samråd, delaktighet och inflytande i beslutsprocessen

Stadsledningskontoret uppger att sedan planerna antogs i kommunfullmäktige 2020 har en paragraf lagts till i kommunstyrelsens reglemente (kapitel 2 § 22, gällande fr.o.m. 2022) för att tydliggöra kommunstyrelsens ansvar avseende samråd med de nationella minoriteterna i enlighet med minoritetslagen. För att ge ökat inflytande i beslut som berör minoritetsgrupperna har stadsledningskontoret arbetat fram gemensamma rutiner för inkludering av kommunstyrelsens råd i ärendeprocessen och att det sker i ett tidigt skede. Detta arbete behöver fortsatt utvecklas.

Flera förvaltningar uppger att de har deltagit i samråd med kommunstyrelsens rättighetsbaserade råd och det gemensamma samrådet för de nationella minoriteterna.

Förskoleförvaltningen genomför ett arbete för att etablera en strukturerad och långsiktig dialog med de nationella minoriteterna utifrån de frågor som

nämnden ansvarar för. I samråd med de berörda grupperna ska en dialogform tas fram och implementeras.

Grundskoleförvaltningen arbetar tillsammans med Romano center i väst för att bjuda in vårdnadshavare till informationstillfälle och dialog.

Som ett resultat av dialog med Göteborgs stads råd för den nationella minoriteten romer har flera socialförvaltningar inlett samverkan med Romano center i väst. Övriga nationella minoriteter täcks dock inte in i dagsläget.

Delmål 5 förebygga och motverka diskriminering och fördomar

Förskoleförvaltningen skriver att det finns en gemensam rutin och stödmaterial gällande arbete mot kränkande särbehandling och trakasserier. Kännedom om och efterlevnad av rutinen följs upp kontinuerligt och varje förskola och annan pedagogisk verksamhet ska ha sin egen plan mot diskriminering och kränkande behandling. Förskoleförvaltningen skriver att inga kränkningsanmälningar kopplade till nationella minoriteter har gjorts inom förvaltningen. Förskoleförvaltningen skriver också att det finns ett behov av att stärka kunskapen för att motverka fördomar och diskriminering, samt att säkerställa att medarbetare och chefer har kunskaper om nationella minoriteters rättigheter.

Utbildningsförvaltningen rapporterar att inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet identifierar skolorna utmaningar och behov av utveckling samt genomför de insatser som krävs för att motverka alla former av rasism och diskriminering. Skolenheternas arbete följs upp och revideras årligen.

Hinder, orsaker och möjliga åtgärder

Flera förvaltningar lyfter generella hinder att arbeta med en stor mängd program och planer. Några pekar på att mängden planer och program med många insatser och aktiviteter gör att förvaltningarna inte mäktar med arbetet. Vissa uppger att de mål och insatser som riktas mot nämnden i stadengemensamma planer behöver ha sin utgångspunkt i befintliga styrdokument och nämndens uppdrag. Några förvaltningar uppger att det pågår arbete med att systematisera planer och program för att skapa synergier. Förvaltningen för demokrati och medborgarservice ser exempelvis att ett ökat fokus på att nå och lyssna in alla göteborgare samt att utgå från målgrupps- och behovsanalyser kommer leda till mer effektivitet i implementering av aktiviteterna i planen framåt.

Flera framhåller hur nästan samtliga stadenövergripande planer och program innehåller kunskapshöjande insatser, som är svåra att möta. Några menar att brist på funktioner som bistår cheferna i att följa upp och stötta i implementeringen leder till prioritering utifrån kärnverksamheten.

Några hänvisar till ökad belastning som ett resultat av Covid-19 pandemin.

Några förvaltningar lyfter ny nämndorganisation och omorganisation av förvaltningens arbete som hinder för arbetets fart. Flera socialförvaltningar uppger att de saknar strategiskt arbete för informations- och kunskapshöjande insatser. Vidare saknas kontaktpersoner och kompetens. De efterfrågar ett stadengemensamt kunskapsmaterial eller material för samtliga

socialförvaltningar, som exempelvis filmer med diskussionsfrågor som skulle kunna användas som stöd i arbetet. Några andra förvaltningar uppger också att de gärna ser att kunskapshöjande insatser kan erbjudas verksamheter om sådana behov identifierats.

Utifrån delmål 2 ser äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen svårigheter med att attrahera och rekrytera medarbetare med rätt kompetens. De uppger också att det är svårt att behålla medarbetare i konkurrens om arbetskraft på arbetsmarknaden och att det återspeglas i arbetet med de nationella minoriteterna. Förvaltningen har som ambition att utveckla rutiner för rekrytering och kompetenshöjande åtgärder som möjliggör långsiktig rekrytering av språklig- och kulturell kompetens.

Utifrån delmål 3 uppger grundskoleförvaltningen att det är en utmaning att rekrytera modersmålslärare och garantera kvaliteten på undervisningen, framför allt avseende den romska minoriteten. Inom den romska minoriteten ansöker få vårdnadshavare om modersmål, särskilt om den varietet som erbjuds inte stämmer överens med den varietet som familjen talar. Många familjer vill inte heller uppge att de är berättigade till att läsa romani chib. Grundskoleförvaltningen lyfter vikten av att arbeta mer uppsökande och relationellt i relation till romska målgruppen. De nämner brobyggarverksamheten som en viktig pusselbit.

Minoriteternas synpunkter

En samlad bedömning från de nationella minoriteterna är att de saknar mycket av den information som krävs för att kunna göra en bedömning om systematisk implementering av planen. I planen anges att implementering ska ske i samråd och dialog med de nationella minoriteterna. Sverigefinska rådet rapporterar att samråd och dialog inte hållits i relation till implementering av planen, samt att det saknas information om respektive förvaltningars uppföljning av det minoritetspolitiska arbetet.

Den samlade uppfattningen är att arbetet försiktigt rör sig framåt men att det går långsamt och inom vissa områden står det stilla.

Generellt ser minoriteterna att kunskapen om minoritetslagen och minoriteterna samer, judar, tornedalingar, sverigefinnar och romer är högst begränsad hos såväl politiker som tjänstepersoner. Minoriteterna framhåller också den generella bristen på kontinuitet och långsiktighet i arbetet inom staden.

Delmål 1 information och kommunikation

Nationella minoriteten romer uppfattar att information finns tillgängliga i vissa sammanhang såsom bibliotek eller vårdcentraler. Vidare uppskattas Romano center i västs arbete. Verksamheten har bland annat arbetat uppsökande på bibliotek riktat till barn samt med information kring valet. Den nationella minoriteten romer såväl som sverigefinska rådet och sameföreningen uttrycker dock att det inte räcker med tillgång till information. Det behövs aktiva sätt för att nå minoriteterna, genom flera kanaler och olika arbetssätt. Exempelvis med riktad muntlig information vid föräldramöten. Romano center i väst fyller till

viss del den funktionen för minoriteten romer, men kapaciteten har under en tid varit låg uppger minoriteten.

Där positiva förflyttningar har gjorts uppfattar minoriteterna att framgången bygger på att det finns ett intresse hos specifika tjänstepersoner, som exempelvis på Frilagret som gör ett bra arbete med att nå ungdomar från samtliga nationella minoriteter samt på grundskoleförvaltningen och förskoleförvaltningen.

Sverigefinska rådet uppger att Kontaktcenter inte uppfyller behoven.

Delmål 2 service, vård och omsorg för äldre

Nationella minoriteten romer och judiska församlingen ser inga förflyttningar alls inom detta mål och sverigefinska rådet uppger att det saknas personal och att det är långa köer till platser på finskspråkiga avdelningar.

För den judiska minoriteten i Göteborg finns en frustration när det kommer till äldreomsorg och hemtjänst. Judiska församlingen löser behov inom förskola, skola och äldreboende med judisk inriktning men att ombesörja de rättigheter som minoriteten har enligt lag medför kostnader som inte församlingen kan täcka. Som det är nu förhindras judiskt liv inom äldreomsorgen eftersom det saknas stöd och resurser, uppger minoriteten.

Den nationella minoriteten romer menar att äldrevård och hemtjänst inte har förmåga att ta till vara kompetensen hos den romska personal som finns. Enstaka eldsjälar i verksamheten kan göra skillnad för individer men det sker inget på strukturell nivå. Det är dock uppskattat att en utvecklingsledare med fokus på nationella minoriteter har tillsatts, även om uppfattningen är att arbetet måste komma in i den ordinarie strukturen. Dialog har inletts på initiativ av rådet för den nationella minoriteten romer och det finns förväntningar på att äldre samt vård och omsorgsförvaltningen samt förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning ska inleda ett arbete som på sikt kan säkerställa minoriteternas rättigheter.

Delmål 3 språk, kultur och identitet

Arbetet med att uppmärksamma minoriteternas högtidsdagar i samverkan med minoriteterna anses uppskattat och viktigt. Det kan dock behöva göras mer för att nå ut till fler. Den nationella minoriteten romer framhåller vikten av att alla undergrupper nås och finns representerade. Sverigefinska rådet anser att avsatta resurser är för små och att högtidsdagen inte bör finansieras av statsbidrag för finskt förvaltningsområde.

Minoriteten romer uttrycker att fördelning av medel till romska kulturutövare och romsk kultur är problematisk. Några få får tillgång till medel, och ofta är inte majoriteten av kulturutövarna i projekten romer. Det är avgörande att stödet breddas så att det når fler. För närvarande gynnar det inte gruppen som helhet.

Minoriteterna uppger att det syns en förbättring i arbetet med litteratur. Att böcker har tagits fram och översatts är bra och viktigt. Det behöver även nå ut till fler, särskilt till de som idag inte använder sig av exempelvis bibliotek. För

minoriteten romer ligger dock fokus på de stora dialekterna och mer arbete skulle behöva göras för att se till att det finns litteratur på fler dialekter. Sverigefinska rådet saknar information om arbetet men konstaterar att litteratur funnits tillgänglig vid intresse.

Den judiska minoriteten kan se en viss positiv trend gällande nationella minoritetsspråk genom ett ökat fokus på nationell nivå. Judiska församlingen har fått resursmässigt tillskott med öronmärkta pengar för undervisning i jiddisch. De har också märkt av att exempelvis grundskoleförvaltningen hör av sig och erbjuder finansiering för språklärarutbildning i jiddisch. Samtidigt, menar minoriteten, förutsätter modersmålsundervisning och revitalisering av jiddisch att judiska minoriteten vill prata jiddisch. Här finns det andra språk som är större, till exempel hebreiska. Ett alltför renodlat språkfokus är problematiskt eftersom den judiska minoriteten handlar om så mycket mer än språk, som judisk kultur, socialt liv och gemenskap.

Representanter från sameföreningen betonar vikten av modersmålsundervisning för de samiska barnen. Samtidigt framhåller de, precis som den judiska minoriteten, att förvaltningarna gör en snäv tolkning av språk som sker på bekostnad av ett fokus på samiskt liv, kultur och identitet utifrån en nutida kontext. Många har ju också på grund av historien och statens agerande mot samer, och mot andra nationella minoriteter, tappat sitt språk. För att väcka ett intresse för det samiska språket måste kunskap och samtal om ens samiska identitet, kultur, historia och samtid vara en självklar del av den pedagogiska planeringen och undervisningen. De menar att undervisning om samer i skolan är felaktig, stereotyp och inte kunskapsgrundad. Det bör också lyftas mer på arenor utanför förskola och klassrum, som på våra kulturinstitutioner. Inte bara vid högtidsdagen.

Minoriteten romer lyfter fram den romska brobyggarverksamheten som bra och att det är viktigt att den får fortsättas. Däremot har den inte utvecklats enligt insatser i planen. De som idag är brobyggare bör få mer utbildning, finnas på fler skolor och det behöver finnas brobyggare som tillhör de olika grupper som behöver stöd. Idag finns till exempel inga brobyggare som tillhör den svenskromska, den finskromska eller resandegruppen. Detta reflekteras också i tillgången till modersmålsundervisning. Det uppskattas att det planeras för modersmålsundervisning även i förskoleklass. Men, idag är det barn tillhöriga vissa romska undergrupper som får modersmålsundervisning. Denna fråga har hanterats i rådet flera gånger men ingen förflyttning sker. Det går inte att ange på blanketten vilken undergrupp man tillhör och därmed går det inte heller att få en lärare som känner den egna kulturen och talar den egna dialekten.

Sverigefinska rådet ser allvarligt på att antalet sverigefinska barn som läser modersmål minskar kraftigt. Lektionerna är utanför skoltid och otillgängliga och det råder stor brist på modersmålslärare. Detta leder också till ogynnsamma undervisningsgrupper med stora nivåskillnader på kunskap mellan barn i grupperna.

Delmål 4 samråd, delaktighet och inflytande i beslutsprocessen

Delmål 4 betonar särskilt delaktighet och inflytande för barn och unga och

judiska församlingen anser att det brister när det kommer till samråd med unga från de nationella minoriteterna. Detta betonar också sverigefinska rådet, som inte känner till att några insatser har gjorts i syfte att nå barn och unga.

Den nationella minoriteten romer uppger att erfarenheterna av arbetet i rådet är positiva, dock är det en stor arbetsbörda för en liten grupp. För att verkligen göra skillnad skulle det behövas mer tid, resurser, engagemang och kraft. Det finns en risk att de som är aktiva bränner ut sig och det behöver hittas mer hållbara sätt att skapa systematisk dialog och reellt inflytande.

Flera minoriteter anser att det saknas tillräcklig återkoppling så att medlemmarna i råd och forum kan se ifall det som hanteras i samråd faktiskt får någon effekt, eller hur politikerna och tjänstepersonerna tar frågorna vidare i sina respektive sammanhang. Till viss del innebär det att man upplever sig tala ut i tomma luften. Det är också viktigt att se att de olika minoriteterna har olika resurser och därför behöver olika stöd för att kunna hantera frågor i sina respektive råd och driva dem framåt.

Representanterna från sameföreningen lyfter att delaktigheten och inflytandet för exempelvis samiska barn, elever och föräldrar inom förskolan och skolan är nästan obefintlig. Men det ses som positivt att förskoleförvaltningen på en mer strategisk nivå under 2022 har sökt kontakt för att förbättra dialogen mellan minoriteterna och deras verksamhet. Grundskolan har också tagit kontakt med minoriteterna gällande modersmålsundervisning och inköp av böcker på minoritetsspråk.

Generellt uppger minoriteterna att det är svårt att nå fram inom stadens verksamheter inom olika frågor och bli lyssnad till.

Sverigefinska rådet betonar att samråd ska äga rum i ett tidigt skede vid handläggning av ärenden vilket de anser är något som man fortfarande försummar. De påtalar också bristen på lagstadgad faktisk möjlighet till påverkan genom samråd, vilket gäller alla nationella minoriteter. Sverigefinska rådet framhåller att kommunens samrådskultur och kännedom om minoritetslagen bör utvecklas för att leva upp till lagens krav i de kommunala beslutsprocesserna.

Delmål 5 förebygga och motverka diskriminering och fördomar

Judiska församlingen framhåller att det krävs ett genomgripande arbete från samhällets och Göteborgs Stads sida, för att våga leva öppet som jude och identifiera sig med sin judiska identitet. När det kommer till diskriminering och antisemitism så pågår en del insatser, uppger församlingen, inte minst genom uppdraget Levande historia i Göteborg. Men trots insatser märks det ingen förbättring. Det går snarare åt fel håll i samhället. Rädslan, hatet, hoten, kränkningarna och våldet minskar inte. Det görs alltså för lite, även om en del arbete görs. Eller så behöver arbetet bedrivas på andra sätt än idag, menar de.

Minoriteten romer upplever en ökning av hot och hat som påverkar förhoppningar om att arbetet ska gå åt rätt håll eftersom stadens verksamheter inte blir oberörda av det rådande samhällsklimatet. I stället för att gå framåt upplever de att arbetet med romsk inkludering går många år bakåt i tiden.

Det konstateras att det arbete som görs av Romano center i väst och övriga förvaltningar inte räcker. Det krävs betydligt mer utbildningsinsatser riktade till både politiker och tjänstepersoner, om minoriteter men också om upplevelsen av och konsekvenserna av diskriminering och fördomar.

Sverigefinska rådet lyfter hur språk inte är en diskrimineringsgrund i den svenska diskrimineringslagen men framhåller hur centralt det är i arbetet mot diskriminering och fördomar, eftersom rätten att använda sitt språk är minoritetslagens grundbult. Sverigefinska rådet kan inte se att exempelvis skolor arbetar förebyggande och främjande utifrån denna aspekt, för att motverka diskriminering och fördomar.

Göteborgs stads plan för arbetet med finskt förvaltningsområde

Planen och ansvariga nämnder/styrelser

Göteborgs Stad har varit del av det finska förvaltningsområdet sedan 1 februari 2011. Att ingå i ett förvaltningsområde för finska betyder att staden är skyldig att ge det finska språket och den sverigefinska kulturen ett förstärkt skydd och stöd enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). Syftet med planen är att skapa tydlighet i ansvaret för frågorna gällande det finska språket och kulturen samt att säkerställa att Göteborgs Stad lever upp till internationell och nationell lagstiftning som i sin tur fastställer den nationella minoriteten sverigefinnars rättigheter. Planen har ett övergripande mål, 5 delmål och sammanlagt 18 insatser riktade till specifika nämnder och styrelser.

Det övergripande målet är: Göteborgs Stad ger skydd för de nationella minoriteterna, stärker deras möjligheter till inflytande och stödjer de nationella minoritetsspråken så att de hålls levande.

De fem delmålen är:

Delmål 1	Göteborgs Stad informerar och kommunicerar aktivt på svenska såväl som på finska i ärenden med anknytning till förvaltningsområdet.
Delmål 2	Göteborgs Stad ger tillgång till service, vård och omsorg för äldre både på finska och svenska genom att stödja äldres sverigefinska kulturella identitet.
Delmål 3	Göteborgs Stad uppmärksammar och stärker den sverigefinska kulturen som en del av det svenska samhället.
Delmål 4	Göteborgs Stad erbjuder tvåspråkig undervisning i grundskolan. Göteborgs Stad ger tillgång till förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska.
Delmål 5	Göteborgs Stad har systematiska och utvecklade former för samråd som ger inflytande i beslutsprocessen.

Insatserna täcker in informationsskyldigheten, kunskaps- och kvalitetshöjning, kompetensförsörjning, samråd och systematiskt arbete för att förebygga och motverka diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till nationell minoritet.

Följande nämnder och styrelser har deltagit i deltidsuppföljningen.

Nämnd	Ansvar delmål	Ansvar antal insatser
Förskolenämnden	1, 3, 4, 5	8
Grundskolenämnden	1, 3, 4, 5	10
Idrott och föreningsnämnden	1, 3, 5	4
Kulturnämnden	1, 3, 5	7
Kommunstyrelsen	1, 3, 5	10
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning	1, 2, 3, 4, 5	6
Nämnden för demokrati och medborgarservice	1, 3, 5	5
Nämnden för funktionsstöd	1, 2, 3, 5	6
Socialnämnd Centrum	1, 2, 3, 5	6
Socialnämnd Hisingen	1, 2, 3, 5	6
Socialnämnd Nordost	1, 2, 3, 5	6
Socialnämnd Sydväst	1, 2, 3, 5	6
Utbildningsnämnden	1, 3, 4, 5	8
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	1, 2, 3, 5	7

Systematisering av arbetet med implementering

Deltidsuppföljningen visar att förvaltningarna har kommit olika långt i sitt implementeringsarbete och ser olika på sitt ansvar gällande detsamma. Några förvaltningar beskriver ett aktivt och systematiskt arbete kring implementering av planen. Förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen har konkretiserat sina ansvar och arbetar aktivt med hjälp av avdelningar med uppdrag och ansvar. Andra uppger att de inte har påbörjat något implementeringsarbete eller beskriver att de inte kan omhänderta planer och program utan stöd utifrån.

Delmål 1 information och kommunikation på svenska såväl som på finska

Förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen, demokrati och medborgarservice samt arbetsmarknad och vuxenutbildning rapporterar att de tillgängliggör information på stadens hemsida goteborg.se på finska.

Förskoleförvaltningen rapporterar vidare att de har ett pågående arbete med bland annat informations- och kommunikationsinsatser om de förstärkta rättigheterna som gäller för finskt förvaltningsområde. Grundskoleförvaltningen har en stödsida på intranätet med information om nationella minoriteter och

finskt förvaltningsområde. De beskriver också att informationsinsatser görs både till rektor och vårdnadshavare för att uppmärksamma rättigheten till modersmålsundervisning och modersmålsundervisning som språkval. Demokrati och medborgarservice rapporterar att kontaktcenter ger service på finska. Två av socialförvaltningarna beskriver att de har fungerande rutiner för att erbjuda tolk vid önskemål eller behov, vid myndighetskontakter. Någon socialförvaltning berättar att de har finsktalande medarbetare i några av sina verksamheter.

Äldre samt vård och omsorgsnämnden beskriver att deras informationsskyldighet uppfylls både på svenska och på finska. Förvaltningen har delat ut material om sverigefinnars rätt till vård och omsorg helt eller till väsentlig del på finska. Kortversionen av äldreombudsmannens rapport har översatts till finska. Information från nämnden, gällande de sverigefinska äldrefrågorna har översatts till finska och distribuerats som återkoppling till Sverigefinska rådet och dess referensgrupp. Kompetens finns för att kunna kommunicera på finska i tal och skrift och ge seniorer möjligheten att direkt komma i kontakt med finsktalande och få svar på finska.

Stadsledningskontoret ansvarar för att upprätthålla aktuell information på stadens hemsida goteborg.se/suomeksi på både svenska och finska, gällande frågor som berör finskt förvaltningsområde. Stadsledningskontoret har även i samarbete med vissa förvaltningar skapat stödsidor på goteborg.se/suomeksi där man kan läsa om förvaltningarnas verksamhet på finska. På stadsledningskontoret finns kompetens som kommunicerar på finska i tal och skrift gällande frågor som berör finskt förvaltningsområde.

En del förvaltningar beskriver att de informerar och kommunicerar på finska vid behov. Några nämner att de inte prioriterat implementering av planen och har därmed ej heller kommunicerat aktivt i frågorna varken på svenska eller finska.

Delmål 2 service, vård och omsorg för äldre både på finska och svenska

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen rapporterar att de erbjuder finskspråkiga vård- och omsorgsboenden som tillgodoser de språkliga och kulturella behoven. Förvaltningen rapporterar inte mer specifikt hur de språkliga och kulturella behoven tillgodoses. I dagsläget finns det tre avdelningar fördelat på två omsorgsboenden där vård och omsorg bedrivs på finska. Nämnden för äldre samt vård- och omsorg har tagit del av analyser för vårdbehovet på finska och fattat beslut om åtgärder, senast i samband med återrapportering i juni 2022. Förvaltningen gjorde ett antagande om möjligt behov, utifrån den data som finns över antalet invånare med finskt påbrå över 65 år i Göteborg. Detta har ställts i relation till det totala antalet invånare över 65 år som är i behov av insats enligt socialtjänstlagen. Nämnden gav förvaltningen i uppdrag att stärka förutsättningarna för att fortsatt utveckla finskspråkig vård och omsorg för att bättre kunna nå upp till minoritetslagens krav.

Delmål 3 uppmärksamma och stärka den sverigefinska kulturen

Kulturförvaltningen bidrar aktivt till att arrangera aktiviteter för att högtidlighålla den sverigefinska dagen. Genomförandet av firandet görs i nära samverkan med den sverigefinska minoriteten. Kulturförvaltningen skriver att de är tillgängliga för stadens alla medborgare och därav även den sverigefinska gruppen. Kulturförvaltningen lyfter att biblioteken driver ett aktivt arbete utifrån den skärpta språklagstiftningen.

Inom förskoleförvaltningens finskspråkiga avdelningar införlivas kunskapen om sverigefinsk kultur och traditioner i det löpande dagliga mötet med barnen men även genom att fira högtidsdagar. Förskoleförvaltningen anordnar under året två större arrangemang i samarbete med kulturförvaltningen för förskolebarn från hela staden. På förskolor med finskspråkiga avdelningar finns medarbetare med sverigefinsk kulturell kompetens.

Utbildningsförvaltningen beskriver att det inom förvaltningen finns kulturell kompetens och att detta underhålls bland modersmålslärarna.

Delmål 4 tvåspråkig undervisning i grundskolan och förskola på finska

Grundskoleförvaltningen rapporterar att från hösten 2021 ges tvåspråkig undervisning i finska och svenska på två kommunala skolor i Göteborg. Söktrycket till den tvåspråkiga undervisningen är dock lågt.

Inom förskoleförvaltningen finns fyra förskolor som har helt eller delvis verksamhet på finska. I arbetet med att erbjuda förskola på finska har personalen inom förskoleförvaltningen erbjudits adekvat utbildning, en 7,5 högskolepoängs kurs med rubriken ”finska som nationellt minoritetsspråk med didaktisk inriktning”. Förskoleförvaltningens uppfattning är att professionsutbildningen har stärkt deltagarnas professionsspråk på finska samt bidragit till att stärka det kollegiala utbytet. Förskoleförvaltningen har anställt en finsktalande verksamhetsutvecklare på halvtid, för att ytterligare stärka förskoleförvaltningens strategiska arbete inom lagkraven kopplat till finskt förvaltningsområde. Förskoleförvaltningen har med stöd av statsbidrag för finskt förvaltningsområde köpt in barnböcker på minoritetsspråket finska till förskolor. Samtliga öppna förskolor erhöll 2020–2021 ett bokpaket på finska i syfte att synliggöra språket och nå ut med barnlitteratur till besökare.

Språkcentrum rapporterar att de rekryterar modersmålslärare efter behov. Utbildningsförvaltningen ser i nuläget inget behov av särskild rekrytering av finskspråkig kompetens, utöver modersmålslärare.

Delmål 5 samråd, delaktighet och inflytande i beslutsprocessen

Stadsledningskontoret uppger att sedan planerna antogs i kommunfullmäktige 2020 har en paragraf lagts till i kommunstyrelsens reglemente (kapitel 2 § 22, gällande fr.o.m. 2022) för att tydliggöra kommunstyrelsens ansvar avseende samråd med de nationella minoriteterna i enlighet med minoritetslagen (2009:724). För att ge ökat inflytande i beslut som berör minoritetsgrupperna har stadsledningskontoret arbetat fram gemensamma rutiner för inkludering av

råden i ärendeprocessen och att det sker i ett tidigt skede. Detta arbete behöver fortsatt utvecklas.

Förskole-, grundskole- och utbildningsförvaltningarna rapporterar att de deltagit i samråd med Göteborgs Stads sverigefinska råd både då de blivit kallade och av eget initiativ. Äldre samt vård-och omsorgsförvaltningen beskriver att förvaltningen deltar, informerar och för strukturerad dialog med den nationella minoriteten sverigefinnar inom ramen för Göteborgs Stads Sverigefinska råd och dess referensgrupp för äldrefrågor.

Förskoleförvaltningen har initierat ett dialogforum med sverigefinska minoriteteten och sverigefinska rådets referensgrupp språk och utbildning. Grundskoleförvaltningen har i sin tur fört dialog med förskoleförvaltningen om att etablera ett samarbete som skulle kunna innebära ett sammanhållet stöd och dialog. Som ett led i detta deltar även grundskoleförvaltningen i sverigefinska rådets referensgrupp språk och utbildnings möten.

Ytterligare insatser som förskoleförvaltningen rapporterar om är kommunikationsplan gällande dialog i samband med beslut som rör finskspråkig förskola, professionsnätverk för finskspråkig personal och ett rektorsnätverk för förskolor med finskspråkig inriktning, förvaltningsövergripande nätverk samt långsiktig plan för att kunna erbjuda förskola på finska. Förskoleförvaltningen ser ett behov av att i kommande dialoger med berörda nationella minoriteter tillsammans se hur samråd med barn och vårdnadshavare i förskolan kan utvecklas. Förskoleförvaltningen har under våren 2022 genomfört en digital kartläggning av vårdnadshavares behov och önskemål av förskola med finskspråkig inriktning samt stöd på finska.

Utbildningsförvaltningen svarar att skolorna arbetar aktivt med elevers inflytande och delaktighet, enligt läroplanens mål. Det finns även möjligheter till samråd med unga genom elever som deltar i modersmålsundervisningen.

Stadsledningskontoret stöttar förvaltningarna i att skapa olika dialogformer med den sverigefinska minoriteten i syfte att lyssna in och tillhandata minoritetens kompetens och erfarenheter i mer verksamhetsnära frågor i direkt anknytning till berörd förvaltning. Detta möjliggör i sin tur att Göteborgs Stads sverigefinska råd kan fokusera på de mer strategiska frågorna.

Hinder, orsaker och möjliga åtgärder

Flera förvaltningar anger att ett hinder för arbetet är mängden program och planer som behöver hanteras. Även omorganisation, brist på kompetens, tidsbrist samt ökad belastning i och med covid-19 lyfts. Inom förskoleförvaltningen och äldre vård- och omsorgsförvaltningen upplever man att det är svårt att rekrytera yrkeskompetent personal med språklig- och kulturell kompetens. Det är brist på sökanden och det är svårt att behålla befintlig personal. Detta medför svårigheter att möta lagkraven utifrån finskt förvaltningsområde.

Äldre samt vård-och omsorgsförvaltningen beskriver utmaningen i att omvandla svenskspråkiga boendeplatser till finskspråkiga i tillräckligt snabb takt.

Hemtjänst på finska identifieras som ett utvecklingsområde. Förvaltningen har också identifierat behov av att påminna biståndshandläggare om att informera om rättigheter kopplat till förvaltningsområdet. De kommer att se över behovet av utbildningsinsatser under hösten 2022. Blanketter kommer ses över, så att finskspråkiga motsvarar de svenskspråkiga och erbjuder samma grad av stöd för den som önskar söka vård och omsorg på finska.

Förskoleförvaltningen ser att kunskapen om de förstärkta rättigheterna behöver nå fler medarbetare och chefer. I dagsläget finns det ingen samlad bild över hur förskolorna informerar om rättigheterna. Förskoleförvaltningen kommer framgent följa upp arbetet med information om rättigheterna till vårdnadshavarna. Socialförvaltningarna lyfter att de saknar strategiskt arbete för informations- och kunskapshöjande insatser om förstärkta rättigheterna enligt finskt förvaltningsområde. Vidare saknas kontaktpersoner och kompetens. Arbetsmarknad- och vuxenutbildning lyfter att det behövs funktioner som bistår cheferna i att följa upp och stötta i implementeringen.

För att enligt lagkrav kunna erbjuda vård och omsorg helt eller till väsentlig del på finska, planerar äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen att erbjuda fortbildning på finska till medarbetare vid vård- och omsorgsboenden med finskspråkig profil. Nämnden för äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen har tagit del av analyser för vårdbehovet på finska och fattat beslut om åtgärder, senast i samband med återrapportering i juni 2022. Nämnden gav förvaltningen i uppdrag att stärka förutsättningarna för att fortsatt utveckla finskspråkig vård och omsorg för att bättre kunna nå upp till minoritetslagens krav.

Som möjliga åtgärder för framfart planerar förskoleförvaltningen kollegiala nätverk för finskspråkig personal inom förskolan. Detta för att utveckla professionsspråket finska och den kulturella kompetensen. Förskoleförvaltningen ser också ett behov av att i samarbete med universitet och högskola säkra att den tvåspråkiga utbildningen på förskolor med finskspråkig inriktning (på finska och svenska) vilar på vetenskaplig grund. Förskoleförvaltningen avser att följa upp orsaker till att vårdnadshavare inte har sökt förskola med finskspråkig inriktning. Förskoleförvaltningen ser ett behov av att i kommande dialoger med berörda nationella minoriteter tillsammans se på hur samråd med barn och vårdnadshavare i förskolan kan utvecklas.

Grundskoleförvaltningen beskriver att söktrycket till den tvåspråkiga undervisningen är lågt. Här anser förvaltningen att geografin är en påverkansfaktor. Ett utvecklingsarbete pågår med att se över hur gemensamma aktiviteter kan erbjudas sverigefinska elever spridda över staden, exempelvis genom digital läxhjälp eller genom gemensamma aktiviteter på lov.

En extern utvärdering av Göteborgs Stads sverigefinska råds arbete genomfördes under våren 2022. I rapporten framkom att rådets interna arbete har präglats av samverkanssvårigheter i flera år vilket påverkat framdriften av arbetet med frågor som rör finskt förvaltningsområde.

Den sverigefinska minoritetens synpunkter

Göteborgs stads sverigefinska råds svar på frågorna om arbetet med planen genomsyras av att arbetet inte har haft någon eller ringa framdrift. Minoritetens bild är att det saknas strukturerad dialog, samverkan, information och rapportering kring arbetet med planen. I minoritetens svar återkommer upplevelsen av bristande information från kommunens sida. Enligt minoriteten bör implementeringen bedrivas i systematisk och strukturerad dialog med de nationella minoriteterna. Minoriteten säger sig inte ha någon erfarenhet av sin minoritets verkliga delaktighet och av ett nära samarbete vid implementeringen och uppföljningen av planen.

Minoriteten poängterar att nationella minoritetsrättigheter är mänskliga rättigheter. De nationella minoriteterna bör enligt jämställdhets-, diskriminerings- och demokratiprincipen kunna åtnjuta samma rättigheter som majoriteten. Den här utgångspunkten bör, enligt minoriteten, på ett medvetet och rutinmässigt sätt styra allt arbete och all verksamhet i kommunen. I det här hänseendet menar minoriteten att kommunens minoritetspolitik har misslyckats redan i sina allmänna mål. Det hittillsvarande arbetet inom ramen för planen har inte resulterat i att de ovannämnda allmänna målen skulle ha nåtts i staden.

Delmål 1 information och kommunikation på svenska såväl som på finska

Minoriteten menar att informationen till de nationella minoriteterna om deras rättigheter och den offentliga maktens ansvar för dessa hör till de få absoluta rättigheter och ansvar som regleras i minoritetslagen. Minoriteten menar vidare att kommunen ska bedriva aktiv information vilket innebär att det inte räcker med passiv lagring av information på kommunens webbplats. Minoriteten svarar att den sverigefinska minoriteten är en mycket heterogen grupp, men att alla ska nås. Minoritetens medskick är att informationen och kommunikationen riktad till minoriteten behöver utvecklas påtagligt i syfte att uppnå det allmänna informationsmålet i planen.

Minoriteten problematiserar det stora antalet ansvarsområden och innehavare av ansvar i planen. Det riskerar att ansvarstagandet lätt försvinner. Minoriteten framför att varje förvaltning borde ha personal med minoritetskompetens som behärskar det finska språket och den sverigefinska kulturen.

Delmål 2 service, vård och omsorg för äldre både på finska och svenska

Minoriteten konstaterar att det redan finns kö till vård- och omsorgsplatserna och att kön växer i och med den åldrande befolkningen sverigefinnar. Minoriteten erfar att det råder stor brist på personal med finsk språklig- och kulturell kompetens och beskriver situationen som alarmerande. Planen har inte, enligt minoriteten, medfört någon förbättring av situationen. Minoriteten konstaterar att det inte finns hemtjänst på finska trots att behovet av hemtjänst har ökat och kommer att fortsätta öka i och med att minoriteten blir allt äldre. Minoriteten har inte blivit informerad om ifall eventuella kartläggningar gjorts.

Delmål 3 uppmärksamma och stärka den sverigefinska kulturen

Minoriteten uppger att den sverigefinska kulturen och stödjandet och främjandet av den har lämnats åt minoriteten att själv ta hand om. Endast högtidsdagen, sverigefinnarnas dag, har noterats offentligt och arrangerats av kommunen i samråd med minoriteten. Minoriteten kan inte se att det finns ett strategiskt ansvarstagande, eller arbete i kommunen, där man säkerställer att minoriteten får möjlighet att idka, uttrycka eller utveckla sin kultur. Minoriteten anser att det förväntade resultatet att de sverigefinska kulturfrågorna blir integrerade i kulturnämndens reguljära arbete har uteblivit.

Minoriteten ser ett tydligt behov av att motverka diskriminering och stigmatisering till exempel i skolmiljön och vill veta vad kommunen gör bland såväl skolpersonalen som eleverna för att förebygga och minska språklig diskriminering, fördomar och kulturell stigmatisering mot barn som tillhör den sverigefinska minoriteten.

Delmål 4 tvåspråkig undervisning i grundskolan och förskola på finska

Minoriteten konstaterar att kommunen erbjuder modersmålsundervisning i finska i viss omfattning och mängd, men menar att antalet lärare är för få och att den språkliga och åldersmässiga spridningen i modersmålsgrupperna upplevs fortfarande som stor, vilket försvårar inlärningen. Antalet elever som får tvåspråkig undervisning har sjunkit dramatiskt. Även antalet förskolor som erbjuder finskspråkig barnomsorg har sjunkit. Minoriteten hänvisar till planen där det står att ”tvåspråkig undervisning och modersmålsstöd ska erbjuda en obruten kedja av undervisning i nationella minoritetsspråk.” Minoriteten menar att det är paradoxalt att kommunen fattade ett beslut om att denna kedja skulle brytas genom att ta bort modersmålsundervisningen i förskoleklass. Ett beslut som strider mot planens anvisningar och mål. Minoriteten menar att staden bör se över kvaliteten och omfattningen av modersmålsundervisningen utanför schemat, geografiska aspekter och möjlighet till skoltransport till modersmålsundervisningen. Minoriteten uttrycker behov av rekrytering av extra lärare, anskaffning samt användning av undervisningsmaterial, information och kompetenshöjande insatser till personal.

Delmål 5 samråd, delaktighet och inflytande i beslutsprocessen

Minoriteten menar att det i dagsläget inte sker samråd i den bemärkelsen som lagen åsyftar eller enligt planens intentioner. I det sverigefinska rådet finns det i dagsläget ingen representation från några nämnder. Minoriteten menar att på grund av utebliven kontaktyta mellan nämnderna och det sverigefinska rådet är det omöjligt att veta om ett eventuellt inflytande skett i relation till nämnderna. Enligt minoriteten bedriver kommunen inte samråd och för inte fram förslag eller frågor i ett tillräckligt tidigt skede för att minoriteten skulle ha rimlig möjlighet att ge återkoppling på frågor och beslut. Minoriteten upplever att samrådsmötena påminner ofta om informationsmöten där minoriteten får information om beslut som redan är fattade. Såvitt minoriteten känner till har kommunen inte haft samråd med barn och ungdomar trots att barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem ska prioriteras.

Minoriteten upplever att samråd inte skett i frågan om revidering av det nya reglementet och att kommunstyrelsen återremitterade förslaget till revidering på grund av bristande samråd med minoriteterna.

4 Stadsledningskontorets bedömning och slutsats

Stadsledningskontoret gör en samlad övergripande bedömning utifrån båda planerna.

Deltidsuppföljningen visar att arbete pågår enligt planerna i flera förvaltningar utifrån nämndernas/styrelsernas ansvar för mål och insatser. Vissa insatser har genomförts eller bedöms kunna genomföras inom plantiden medan andra insatser inte har påbörjats. Stadsledningskontoret bedömer att det inte krävs några justeringar i planerna under planperioden men att vissa förstärkningar behöver till i det fortsatta arbetet utifrån vad som framkommit i deltidsuppföljningen.

Det är en svårighet att vissa förvaltningar inte ser minoriteters rättigheter som en del av sitt kärnuppdrag. Flera förvaltningar hänvisar till att det stora antalet program och planer skapar perspektivträngsel och behov av prioriteringar till förmån för kärnuppdraget. Andra förvaltningar har dock på ett aktivt sätt tagit sig an ansvaret som nämnden har enligt lag och plan. I dessa fall har arbetet fått fart som ett resultat av yrkanden i nämnd. I och med yrkanden i nämnd har uppdraget setts över, resurssatts och vidare hanterats i planerings- och budgetprocessen. I deltidsuppföljningen framkommer att förvaltningarna ser olika på sitt ansvar. Stadsledningskontorets bedömning är därför att respektive nämnds ansvar enligt minoritetslag och planer behöver förankras.

Nämnders och styrelsers ansvar täcker också in samråd med minoriteterna. Delaktighet och inflytande för minoriteterna i frågor som berör dem är grundläggande i lagen och i Göteborgs Stads arbete. Utöver utveckling av arbetet med kommunstyrelsens råd behöver de förvaltningar vars nämnder bär ett större ansvar enligt lag, se över sina former för dialog med de nationella minoriteterna kring förvaltningsövergripande- och verksamhetsspecifika frågor. Samråd med minoriteterna är en förutsättning för att kunna utveckla arbetet ändamålsenligt. Samråd med barn och unga behöver fortsatt prioriteras. Det är få exempel hitintills på hur yngre inkluderas i frågor som berör dem.

I vissa frågor är nämndernas ansvar närliggande. Stadsledningskontoret uppmuntrar samarbete mellan förvaltningar i dessa frågor. Ett stärkt samarbete kan exempelvis bidra till en obruten linje i modersmålsundervisningen, vilket är av stor vikt för minoriteterna. Detta berör såväl förskola, skola och gymnasium som språkcentrum. Här kan även en förvaltningsöverskridande infrastruktur kring dialog med minoriteterna verka gynnsamt. Detta för att få till ett mer sammanhängande arbete och för att vara resurseffektiv med kompetens och tid för såväl minoriteterna som förvaltningarna. Förskoleförvaltningen förslag på

strukturerad dialog med minoriteterna kan med fördel utvecklas vidare i detta avseende.

Samverkan är också en förutsättning för att genomföra planernas insatser inom kompetensförsörjning. Detta är särskilt angeläget inom äldreboende och hemtjänst där arbetsmarknad och vuxenutbildning, utbildningsförvaltningen och äldre samt vård och omsorg behöver hitta varandra. Modersmålslärare är ett annat område för samverkan kring kompetensförsörjning, där tillgången behöver säkerställas. Stadsledningskontoret ser även att dialogen med minoriteterna är viktig i detta avseende.

Minoritetslagens språkliga rättigheter hänger samman med minoriteternas kultur och identitet. En snäv tolkning av språk riskerar att missa att det handlar om lika delar identitet och kultur. I det fortsatta arbetet är detta en viktig del att utveckla.

Flera förvaltningar och minoriteterna framhåller brist på kunskap, kompetens och stöd. Det handlar om kunskap om minoritetslagen, de olika minoriteternas kultur, tradition, historia och livsvillkor. Det handlar också om rasism, antiziganism och antisemitism, vilket särskilt framhålls i planen för nationella minoritetsfrågor. Stadsledningskontoret bedömer att det finns behov av fortsatta utbildningsinsatser riktade till politiker, chefer och medarbetare och tar med sig frågan om hur övergripande kunskapshöjande insatser kan samordnas. Dock täcker generella och övergripande utbildningar sällan in verksamhetsspecifika kunskapsbehov, arbetssätt och stöd. Dessa behov omhändertas med fördel av respektive förvaltning. Stadsledningskontoret ser även över former för hur nyckelpersoner i förvaltningar och bolag med uppdrag i minoritetsfrågor kan mötas för att lära av varandra.

Utifrån utvärderingen av Göteborgs Stads sverigefinska råd, där interna samarbetssvårigheter konstaterats, pågår ett arbete för att hitta former för ett bättre fungerande samråd.

5 Bilaga Synpunkter från Göteborgs Stads sverigefinska råd

Göteborgs stads sverigefinska råd

ARBETSGRUPP: UPPFÖLJNING AV HANDLINGSPLAN PÅ DELTID DISKUSSIONS-PM SOM BYGGER PÅ MARINA NENYES OCH TIMO LYYRAS ANTECKNINGAR

Mötestid	7.7.2022 kl. 16:00–20:00
Mötesplats	Teams
Närvarande	Tarmo Ahonen, Maarit Jaakkola Timo Lyyra, Anna-Liisa Parkkinen, Marina Nenye (stadsledningskontoret)

GÖTEBORGS STADS PLAN FÖR ARBETET MED FINSKT FÖRVALTNINGSOMRÅDE 2020–2023

I Premisserna och utgångspunkterna för planen

- Vår nationella minoritets rättigheter är mänskliga rättigheter. De nationella minoriteterna bör enligt jämställdhets-, diskriminerings- och demokratiprincipen kunna åtnjuta samma rättigheter som majoriteten. Den här utgångspunkten bör på ett medvetet och rutinmässigt sätt styra allt arbete och all verksamhet i kommunen och den bör då vara tydligt synlig. (s. 5–10)

Vår kommentar:

- I det här hänseendet har kommunens minoritetspolitik misslyckats redan i sina allmänna mål. Det hittillsvarande arbetet inom ramen för den här planen har inte resulterat i att de ovannämnda allmänna målen skulle ha nåtts i kommunen.

II Implementering och uppföljning av planen (s. 10)

- Alla förvaltningar ansvarar för att de arbetar aktivt, självmant, ändamålsenligt och på ett sätt som motsvarar deras egen verksamhet,
- i samarbete med den sverigefinska minoriteten och genom att ge minoriteten en verklig möjlighet till inflytande i frågor som berör dem.
- Barns och ungas synpunkter bör iakttas särskilt.
- Varje nämnd som ansvarar för insatser i planen ska följa upp det egna arbetet och om det har gett effekt, dvs. om insatserna har bidragit till de uppsatta delmålen. Uppföljningen av insatserna ska integreras i alla arbetsprocesser och ske i verksamhetens ordinarie uppföljning. Varje insats i planen har ett förväntat resultat och verksamheten kan koppla detta till indikatorer och data som verksamheten använder för att följa upp sina uppdrag och sitt kvalitetsarbete.

Vår kommentar:

- När det gäller genomförandet och verkställandet är det överlag svårt att konstatera något, eftersom kommunen har misslyckats med att informera oss om dem. Vi i rådet får inte någon information i detta hänseende (heller). Det finns ingen strukturerad dialog, samverkan, information och rapportering.
- På sin höjd får vi från kommunen allmänna konstateranden, i allmänhet dessutom först efteråt, dvs. för sent, inga konkreta planer. Den konkretisering som förutsätts i planen saknas helt.
- Implementeringen bör bedrivas i systematisk och strukturerad dialog med de nationella minoriteterna t.ex. genom olika samrådsmekanismer, i samarbete med minoriteterna. Den här allmänna utgångspunkten har inte heller realiserats.
- En sådan dialog bör utöver verkställande tjänstemän (alla relevanta förvaltningar i kommunen, men på tillräckligt hög nivå för att vår lagstadgade möjlighet att påverka beslut och processer som berör oss ska kunna realiseras), även föras med beslutsfattande politiska organ (nämnder) och budgetansvariga tjänstemän. I annat fall är betydelsen ringa och närmast bara symbolisk.
- När det gäller uppföljningen kan minoriteten inte bedöma hur planen har verkställts i fråga om de allmänna premisserna. Uppföljningen gällande finska förvaltningsområdet borde således ingå som en egen automatisk del i nämndernas systematiska uppföljning.
- Var finns kommunens egna utvärderingar av sitt arbete? Vilka indikatorer har man använt (om man överhuvudtaget har gjort det) och vilka data? Vi har i vilket fall som helst inte någon som helst kännedom om sådant här analytiskt uppföljningsarbete eller eventuella indikatorer och data, trots att vi har efterfrågat det. Därför uppstår frågan om kommunens förvaltningar har genomfört någon som helst sådan uppföljning som planen förutsätter och om man överhuvudtaget använder några indikatorer och data för utvärdering av måluppfyllelsen.
- Man har tydligt misslyckats med detta utifrån den information som vi har fått (eller inte fått).
- Sverigefinska rådet har i varje fall inte någon erfarenhet av vår minoritets verkliga delaktighet och ett nära samarbete vid implementeringen och uppföljningen av planen. Man kan således konstatera att kommunen misslyckats tydligt även med den här uppgiften.

III Delmål

Delmål 1: Göteborgs Stad informerar och kommunicerar aktivt på såväl svenska som finska i ärenden med anknytning till förvaltningsområdet.

Vi konstaterar i stort sett följande i denna fråga (s. 11–13):

- Informationen till de nationella minoriteterna om deras rättigheter och den offentliga maktens ansvar för dessa hör till de få absoluta rättigheter och ansvar som regleras i minoritetslagen.

- Det är samtidigt även fråga om aktiv information, och det räcker således inte med passiv lagring av informationen t.ex. på kommunens webbplats. Målgruppen ska informeras t.ex. genom uppsökande verksamhet.
- Man måste således även ta reda på målgruppen: t.ex. vilka är vi sverigefinnar? Vår grupp är mycket heterogen, men alla ska nås. Informationen ska riktas till alla och den måste också nå alla.
- Informationen måste således utvecklas påtagligt och den måste förbättras i syfte att uppnå det allmänna informationsmålet i planen. Vi måste utveckla nya kommunikationsformer.

Insatser:

Insats a. ”Information om finskt förvaltningsområde och verksamhetens ansvar ska finnas tillgänglig och vara integrerad i extern och intern kommunikation inom ansvariga nämnders verksamheter.” (s. 13)

Vår kommentar:

- Det är minoritetens erfarenhet att informationen och kommunikationen äger rum först efteråt när besluten redan är fattade, dvs. när vi inte längre kan påverka dem i enlighet med vår lagstadgade absoluta rätt.
- Både den externa och interna kommunikationen måste utvecklas för att målet i planen ska uppnås.
- Information om det finska förvaltningsområdet måste inkluderas i all kommunikation i staden.
- I och med det stora antalet ansvarsområden uppstår frågan om även ansvaret därmed försvinner.
- Det finns inte någon gemensam, delad syn och information: förvaltningarna (tjänstemännen) och nämnderna (politikerna) som reglerar deras verksamhet verkar inte veta vad var och en av dem gör. Förvaltningarna verkar inte ens informera sina beslutande organ, dvs. nämnderna, som har ansvar för uppföljning och översyn av deras arbete. Grundskolenämnden kände till exempel inte ens till att grundskoleförvaltningen under hösten-vintern 2021/2022 fattat ett tjänstemannabeslut om nedläggning av modersmålsundervisningen för elever som tillhör de nationella minoriteterna.
- Uppföljning: Hur mäter man ökad kunskap? Vad har man gjort överhuvudtaget?
- Eftersom man inte ger oss någon information är det svårt för oss att kommentera någon av de här frågorna.

Insats b. ”Samla och förmedla kunskapsstöd och informationsmaterial till stadens verksamheter om minoritetslagen och finskt förvaltningsområde.” (s. 13)

Vår kommentar:

- Det är omöjligt att kommentera saken eftersom vi inte har fått någon som helst information.

Insats c. ”Utbilda och rekrytera personal med kompetens i det finska språket och i den sverigefinska kulturen.” (s. 13)

Vår kommentar:

- Det behövs betydligt mer intern utbildning i kommunen (tjänstemän, politiker) om man överhuvudtaget har ordnat sådan utbildning tidigare.
- Sverigefinska rådet har arrangerat egna utbildnings- och informationsträffar åt kommunens personal och politiker, men de har inte deltagit i dessa arrangemang bortsett från några enstaka undantag.
- Man bör satsa på utbildning och dessutom ha en egen budget för detta.
- Vi har inte fått någon information när det gäller frågan om kommunen har utbildat eller rekryterar personal som behärskar det finska språket och den sverigefinska kulturen. Det finns ingen som helst information om dessa delområden. Samlad kommentar gällande de tre ovanstående insatserna: Vi kan inte kommentera vare sig informationen eller kommunikationen eftersom den har varit bristfällig, men en utvecklingsbar utgångspunkt är att man i varje förvaltning borde ha personal som behärskar det finska språket och den sverigefinska kulturen.
- Sammanfattning: Med tanke på bristande information är det svårt att bedöma om man har genomfört dessa åtgärder och om man därmed har uppnått de ställda målen inom dessa områden. Vår minoritet har inte fått någon information gällande frågan om kommunen har utbildat eller rekryterar personal som behärskar det finska språket och den sverigefinska kulturen. Det fins ingen information om dessa delområden. En central utgångspunkt är dock att varje förvaltning borde ha personal med minoritetskompetens som behärskar det finska språket och den sverigefinska kulturen.

Delmål 2: Göteborgs Stad ger tillgång till service, vård och omsorg för äldre både på finska och svenska genom att stödja äldres sverigefinska kulturella identitet.

Insatser:

Insats a. ”Kartlägga intresse av service, vård och omsorg på finsk äldreomsorg i samverkan med den sverigefinska minoriteten” (s. 15).

Vår kommentar:

- En sådan grundlig kartläggning genomfördes genast 2013. Efter det har man inte presenterat några andra kartläggningar för vår minoritet och några sådana har inte heller genomförts såvitt vi vet. Det verkar således att man inte har genomfört den här insatsen.

Insats b. ”Rekrytera och försörja vård- och omsorgspersonal med finsk språklig och kulturell kompetens” (s. 15).

Vår kommentar:

- Det råder stor brist på personal med finsk språklig och kulturell kompetens. Situationen är alarmerande. Planen har inte medfört någon förbättring av situationen.
- Vi känner inte till att kommunen skulle ha arbetat strukturerat och aktivt för att rekrytera sådan personal i syfte att förbättra situationen.

- På Lövgärdets vård- och omsorgsboende (avdelningarna Rauhala och Onnela) utbildar man vårdbiträden till undersköterskor på arbetstid. Vi känner till att det finns stort behov bland personalen att lära sig fackspråket inom vårdsektorn på finska. Minoriteten har fått fram dessa uppgifter bland annat genom egna studiebesök på vård- och omsorgsboenden för äldre. Vi har inte fått information från kommunen.
- Man kan därmed anta att den här insatsen inte har genomförts.

Insats c. ”Utveckla och koordinera hemtjänsten så att individer kan använda finska med omsorgspersonalen” (s. 15).

Vår kommentar:

- Hemtjänsten på finska har inte blivit av.
- Tidigare välfungerande praxis/verksamhet lades ned som ”försöksverksamhet”, och de vidtagna åtgärderna har med andra ord i själva verket stridit mot planen och dess mål!
- Själva behovet av hemtjänst har ökat hela tiden även därefter och kommer att fortsätta öka i och med att vår minoritet blir allt äldre. Vi vet att det redan nu finns kö till vård- och omsorgsplatserna och att kön hela tiden växer.
- Behovet av service på finska är stort både i fråga om vård- och omsorgsplatserna och hemtjänsten.

Delmål 3: Göteborgs Stad uppmärksammar och stärker den sverigefinska kulturen som en del av det svenska samhället.

Insatser:

Insats a. ”Den sverigefinska kulturen framhävs i Göteborgs Stads kulturprogram” (s. 17)

Vår kommentar:

- Den sverigefinska kulturen och stödjandet och främjandet av den har lämnats åt minoriteten att själv ta hand om.
- Endast bemärkelsedagarna har noterats offentligt.
- Minoriteten upplever att grunderna för beviljandet av förvaltningsområdets statsbidrag är diffusa. Kommunens egna aktuella bidragskriterier försvårar genomförandet av kulturarrangemang för minoriteten.
- Allt som allt kan konstateras att planen i praktiken nästan inte har verkställts alls i fråga om den här delen heller. Det förväntade resultatet att de sverigefinska kulturfrågorna blir integrerade i kulturnämndens reguljära arbete har också uteblivit.

Insats b. ”Den sverigefinska kulturen uppmärksammas i stadens verksamheter. Sverigefinsk barnkultur ges extra fokus” (s. 17).

Vår kommentar:

- Vår minoritet upplever situationen så att det inte finns något sådant strategiskt ansvarstagande eller arbete i kommunen där man skulle

säkerställa att minoriteten får möjlighet att idka, uttrycka eller utveckla sin kultur. Ett sådant systematiskt arbete saknas helt i kommunen.
- Den sverigefinska skolan i Göteborg (som stängdes för 5 år sedan) skapade och fungerade som en levande språk- och kulturmiljö där både eleverna, deras familjer, släktingar och bekanta fick ta del av och där de främjade och upprätthöll vår minoritets kulturella och språkliga rikedom. Som ersättning för skolan bör man skapa och stödja en motsvarande levande och dynamisk gemenskap. Det är något som planens insats b borde riktas in på.
- Allmänt sett har insatsen i praktiken uteblivit helt.

Insats c. ”Fördomar mot och diskriminering av sverigefinnar motverkas med hjälp av kulturen” (s. 17).

Vår kommentar:

- Vår minoritet känner inte till om det i det här hänseendet skett någon förändring som motsvarar de förväntade resultaten (majoriteten får en mer positiv och modern bild av sverigefinnarna) och vad kommunen eventuellt har gjort i detta syfte.
- Vi ser dock att det finns ett tydligt behov att motverka diskriminering och stigmatisering till exempel i skolmiljön. Vi vill veta vad kommunen gör bland såväl skolpersonalen som eleverna för att förebygga och minska språklig diskriminering, fördomar och kulturell stigmatisering mot våra barn.

Insats d. ”Kommunen rekryterar och utbildar personal som behärskar det finska språket och den finska kulturen” (s. 17).

Vår kommentar:

- Vi känner inte till att man skulle ha rekryterat eller utbildat personal som behärskar det finska språket och den sverigefinska minoritetskulturen.
- Vi har upprepade gånger tagit upp med kulturförvaltningen behovet av en finskspråkig kultursamordnare men fått till svar att kulturförvaltningen inte delar vår åsikt.
- Allt som allt lär insatsen därmed ha uteblivit helt.

Delmål 4: Göteborgs Stad erbjuder tvåspråkig undervisning i grundskolan. Göteborgs Stad erbjuder tillträde till förskola där utbildningen helt eller till en väsentlig del ges på finska.

Allmänna mål och avsnitt från texten:

- ”Enligt Skolinspektionens tillsyn 2019 råder det brister i stadens undervisning i nationella minoritetsspråk. Sverigefinska vårdnadshavare framfört kritik om bland annat gruppstorleken, barn i samma klass med varierande förkunskaper i språket, krock med ordinarie schema och långa skoldagar samt att det råder brister i stadens skolskjuts.” (s. 18–19)

- ”Tvåspråkig undervisning och modersmålsstöd ska erbjuda en obruten kedja av undervisning av nationella minoritetsspråk. (s. 19).
- ” Kunskaper i finska bör ses som en merit för personal som arbetar inom Göteborgs Stad och för personer som söker arbete inom stadens berörda förvaltningar” (s. 19)
- ”Det finns fem kommunala förskolor och en privat förskola i Göteborg som har förskoleverksamhet på finska” (s. 19).
- Göteborgs Stad behöver ta reda på vilka vårdnadshavare som önskar förskoleverksamhet på finska och koordinera stadens resurser så att de matchar behoven hos vårdnadshavare” (s. 19).

Vår kommentar:

- Punkt 1: Stämmer fortfarande, bristerna har inte åtgärdats. Situationen har inte förändrats alls i och med planen. Eftersom vi inte har fått några svar från kommunen på våra förfrågningar kan vi inte bedöma om man överhuvudtaget har vidtagit några åtgärder i syfte att rätta till situationen. Vi antar att man inte har gjort det.
- Punkt 2: Någon sådan här obruten kedja av obruten språkundervisning har inte erbjudits utan man har tvärtom förstört alla möjligheter till det genom att medvetet och effektivt bryta av kedjan (nedläggning av modersmålsundervisningen i förskolan för de nationella minoriteterna utan någon ersättande verksamhet där man stöder, skyddar och främjar i synnerhet våra barns språk, kultur och identitet i enlighet med lagens krav). Det här strider således uttryckligen mot planens anvisningar och mål.
- Punkt 3: Detta har inte heller genomförts trots att det finns ett uttryckligt mål i planen.
- Punkt 4: I nuläget har man kvar i kommunen en enda sådan här kommunal förskola och inte en enda privat förskola. Utvecklingen har varit förödande för vår minoritet och den har stridit helt mot planen och dess uttryckliga mål.
- Punkt 5: Det är först nu, dvs. nästan tre år efter att planen trädde i kraft, som man har genomfört en sådan här undersökning.

Insatser:

Insats a. ”Kartlägga behovet för finsk förskoleverksamhet och tvåspråkig undervisning i skolan. ” (s. 20).

Vår kommentar:

- Här är det fråga om vår nationella minoritets språkliga rättigheter som är mänskliga rättigheter. Man gör inte några behovskartläggningar när det är fråga om att man ska uppfylla rättigheter; de uppfylls helt enkelt. När man skapar möjligheter att uppfylla rättigheter kommer även de som använder rättigheterna fram.
- Kartläggningar görs när man ska erbjuda service; de hör inte hemma i uppfyllandet eller verkställandet av rättigheter. Den här insatsen är därför totalt missuppfattad från första början.

Insats b. ”Erbjuda modersmålsundervisning i finska både som språkval och utanför timplanebunden tid” vilket resulterar i ”Ökat antal barn som läser [sic] finska som modersmål” (s. 20).

Vår kommentar:

- Visst erbjuder man undervisning i viss omfattning och mängd, men man har bara två lärare för detta. Barnen studerar dessutom i blandade grupper där den språkliga och åldersmässiga spridningen kan vara stor, och i de flesta fallen skadlig för inlärningen. Det har även framförts kritik mot undervisningens kvalitet. Elevantalet har sjunkit på ett alarmerande sätt från år till år. Man har därmed inte uppnått det förväntade resultatet och det krävs andra insatser till stöd för den här åtgärden (t.ex. rekrytering av extra lärare, anskaffning och användning av undervisningsmaterial osv.).
- Det räcker inte heller att man bara ”erbjuder”, eftersom det är fråga om ett språk som länge utsatts för förtryck och repression. Det krävs aktiva åtgärder, inte bara passivt ”erbjudande” (t.ex. utbildning, information, undervisning om tvåspråkighet och dess fördelar, möjligheter till inlärning osv. I likhet med andra moderna språk bör även studier i finska ge meritpoäng som underlättar antagandet till fortsatta studier så att de här studierna upplevs som mer lockande av eleverna). Man måste också satsa på kvaliteten.
- Sammanfattning: åtgärderna har stannat halvvägs och man kan inte förvänta sig att de ska ge några resultat ens när man vidtar dem.

Insats c. ”Erbjuda tvåspråkig utbildning” förväntat resultat ”Ökat antal barn som kan utveckla sina språkkunskaper i och på finska.” (s. 20).

Vår kommentar:

- Formellt genomförd men med undermåliga resultat. Antalet elever som får tvåspråkig undervisning har sjunkit dramatiskt från cirka etthundra elever i Göteborgs sverigefinska grundskola som lades ner för några år sedan till några få elever, och det uppnådda resultatet är således rakt motsatt mot vad man hade förväntat sig.
- Detta borde ge kommunen anledning till självreflektion åtminstone i fråga om kommunens informations- och kommunikationsstrategier, kvaliteten och omfattningen av modersmålsundervisningen utanför schemat och även andra faktorer som ökar finskundervisningens attraktion och tillgänglighet. I nuläget är finska språket på väg att försvinna helt från kommunen (Maria Löfdahl, Isof). De förväntade resultaten i planen har således uteblivit helt och situationen är nu den rakt motsatta.

Insats d. ”Tillhandahålla tvåspråkigt/finskspråkigt undervisningsmaterial.” (s. 20).

Vår kommentar:

- Vi vet ingenting i den här frågan. Vi vet i och för sig sedan tidigare att man inte har satsat på undervisningsmaterial för våra barns modersmålsundervisning. Behovet av adekvat undervisningsmaterial

har samtidigt förblivit mycket stort. Vi torde kunna anta även på grundval av responsen från elevernas föräldrar att man inte har vidtagit de åtgärder som framgår av planen.

Insats e. ”Rekrytera, säkra och underhålla personal med språklig och kulturell kompetens.”, förväntat resultat ”Ökat antal pedagoger och andra medarbetare som bidrar till språkrevitalisering” (s. 20).

Vår kommentar:

- Antalet modersmålslärare i kommunen som undervisar i finska har inom en period av ett till två år minskat från fyra till två, dvs. halverats.
- Man har inte rekryterat några nya lärare trots att de nuvarande närmar sig pensionsåldern. Enligt språkcentrum täcker de nuvarande undervisningsresurserna ”efterfrågan”.
- Viljan att delta i undervisningen beror dock på om den är tillgänglig och fungerar bra samt på undervisningens omfattning och kvalitet.
- Även här sprider man ansvaret för situationen till en så bred och anonym krets att de som bär ansvaret helt försvinner.
- Enligt vår relativt träffsäkra bedömning kommer upp till 30 % av de elever som vill delta i modersmålsundervisningen inte med i undervisningen eftersom undervisningsgrupperna samlas på andra skolor långt från barnens egna skolor och hem utan att man ordnar skolskjuts (och inte ens informerar om den).
- Det verkar vara kommunens praxis att det i förväg fastställda antalet lärare styr antalet elever som får delta i undervisningen i stället för att man skulle anställa ett tillräckligt stort antal lärare utifrån antalet elever som vill delta i undervisningen.
- Allt som allt är det uppnådda resultatet således rakt motsatt till den insats som förutsätts i planen och det förväntade resultatet.

Slutkommentar och sammanfattning:

- Det krävs dialog mellan kommunen och minoriteten om utbudet, tillgängligheten och kvaliteten av undervisningen. Det faktum att sådan dialog har uteblivit nästan helt är en viktig faktor som har resulterat i att antalet elever har minskar påtagligt.
- Minoriteten har föreslagit öppen dialog om tvåspråkighet i allmänhet och om den tvåspråkiga undervisningen i kommunen, men någon sådan har aldrig arrangerats.
- Kunskaper i finska språket bör ses som en merit när man söker arbete. Det skulle göra undervisningen mer lockande.
- I planen (s. 19) föreslås att man ”även i tvåspråkig undervisning och modersmålsstöd ska erbjuda en obruten kedja av undervisning i nationella minoritetsspråk.” Det är paradoxalt att kommunen har själv fattat ett beslut om att den här kedjan ska brytas helt i strid med sin egen plan genom att man upphör med modersmålsundervisningen även när det gäller våra barn i förskoleklassen som tillhör en nationell minoritet.

Delmål 5: Göteborgs Stad har systematiska och utvecklade former för samråd som ger inflytande i beslutsprocessen.

Allmän iakttagelse från texten:

- ”Ungdomsinflytande kan förstärkas ytterligare genom att de unga söks upp i sin egen miljö såsom i skolan, via modersmålsundervisningen, på sociala medier, fritidsgårdar och intresseföreningar” (s. 21).

Vår kommentar:

- Inget av detta har genomförts. Formerna för samråd har inte anpassats alls för samråd med barn och ungdomar.

Insats a. ”Samråd med den sverigefinska minoriteten sker genom en strukturerad dialog och i ett tidigt skede.” så att ”minoriteten ges reellt inflytande i ansvariga nämndernas beslutprocesser” (s. 22–23).

Vår kommentar:

- Det förväntade resultatet verkar märkligt: inflytandet skulle ges endast i förhållande till de politiska beslutsfattarna (nämnderna), inte i förhållande till förvaltningarna (tjänstemannakåren) där de flesta frågorna för samråd som tas upp av minoriteten ändå handläggs. Enligt minoritetslagen ska vi ha inflytande i samtliga frågor och beslut som hör samman med vår minoritet; inflytandet har inte begränsats så att tjänstemannabesluten och tjänstemannaprocesserna skulle hamna utanför den här ovillkorliga bestämmelsen.
- På grund av utebliven kontaktyta är det omöjligt att märka ett eventuellt hypotetiskt inflytande i vår relation till nämnderna. Det förekommer inte något informationsutbyte eller någon dialog mellan vårt råd och nämnderna. Inte en enda nämnd är representerad bland medlemmarna i vårt råd.
- Kommunen håller inte samråd och för inte fram förslag eller frågor tillräckligt tidigt för att minoriteten skulle ha möjlighet att reagera på dem genom att först förbereda sig. Samrådsmötena påminner ofta om rena informationsmöten där minoriteten får information om beslut som redan är fattade.
- En bredare förankring och uppföljning saknas även i dessa frågor.

Insats b. ”Staden förstärker och utvecklar nya former för att samråda med barn och ungdomar utifrån deras förutsättningar, ålder och mognad” där det förväntade resultatet är en situation där ”Barns och ungas möjligheter till samråd förstärks” och ”inflytandeformerna anpassas i större utsträckning till deras förutsättningar.” (s. 23).

Vår kommentar:

- Såvitt vi känner till har man inte hållit något samråd med barn och ungdomar under utvecklingsarbetet. Vi har inte heller konstaterat att formerna för samråd skulle ha anpassats alls efter barns och ungdomars behov.
- Även den här insatsen lever således vidare endast som en ren pappersprodukt.

Insats c. ”Reglemente för Göteborgs Stads samråd med den sverigefinska minoriteten (2015) revideras i nära samverkan med Göteborgs Stads sverigefinska råd.”

Vår kommentar:

- Man har inte hört minoriteten i den här frågan och den här insatsen har således inte genomförts och man har inte heller följt anvisningarna och målen i planen i det här avseendet heller. (Kommunstyrelsen återremitterade förslaget till revidering av vårt råds reglemente på grund av bristande samråd med minoriteterna.)

Göteborg den 19 juli 2022

Göteborgs stads sverigefinska råd, enligt uppdrag
Tarmo Ahonen
Emma Isoherranen
Maarit Jaakkola
Timo Lyyra
Anna-Liisa Parkkinen